

PORADNIK DLA NAUCZYCIELA
klasy trzeciej szkoły podstawowej

CZĘŚĆ

4

**POBIERZ
4. CZĘŚĆ
PORADNIKA
LATO**

Joanna Połec
Barbara Ochmańska

EDUKACJA ZINTEGROWANA

PORADNIK DLA NAUCZYCIELA
klasy trzeciej szkoły podstawowej

AUTORKI

Joanna Poleć, Barbara Ochmańska

REDAKCJA

Dorota Mazur-Dulęba

OPRACOWANIE GRAFICZNE I SKŁAD

Małgorzata Katarzyna Paszkowska

(z wykorzystaniem motywu z okładki *Naszej szkoły*,
zaprojektowanej przez Katarzynę Trzeszczkowską)

RYSUNKI

Elżbieta Śmietanka-Combik

WYDAWCA

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Al. Ujazdowskie 28, 00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00, fax: 22 345 37 70

www.ore.edu.pl

Wydanie I

Warszawa 2017

ISBN 978-83-65450-51-7 (całość)

ISBN 978-83-65450-61-6 (część 4)

Druga część poradnika jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

[Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/pl/)

Czy majowe święta są dla nas ważne?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poznaje święta obchodzone pierwszego, drugiego i trzeciego maja w Polsce i na świecie;
- układa definicję danego wyrazu na podstawie tekstu wiersza i przypisów;
- wypowiada się na temat wydarzeń wspomnianych 3 maja;
- wyszukuje w dostępnych książkach lub internecie informacji na temat wiosennych kwiatów;
- tworzy kolejną kartę w swoim ilustrowanym słowniku ortograficznym..

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- szyjemy flagi i ozdabiamy salę na majowe święta;
- przedstawiamy treść wiersza za pomocą ruchów, gestów i mimiki;
- przygotowujemy scenki dramatyczne wyjaśniające znaczenie przysłów o maju.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

MAJOWE ŚWIĘTA W POLSCE I NA ŚWIECIE

Dzieci siedzą na dywanie w kręgu. Nauczyciel kładzie na środku trzy kartki formatu A2 z napisami: 1 maja, 2 maja i 3 maja. Uczniowie wymieniają i zapisują na odpowiedniej kartce wszystkie święta, uroczystości i wydarzenia, które kojarzą im się z daną datą. Następnie nauczyciel dopisuje brakujące hasła. Na kartkach powinny znaleźć się: 1 maja – Międzynarodowe Święto Pracy, wstąpienie Polski do Unii Europejskiej, beatyfikacja Jana Pawła II, święto konwalii we Francji, Dzień Ludu w Kazachstanie, Dzień robotników i studentów w Finlandii. 2 maja – Święto Flagi Rzeczypospolitej Polskiej, Dzień Polonii i Polaków za Granicą, (dawniej) Dzidy, Dzień Nauczyciela w Indonezji i Iranie. 3 maja – Uchwalenie Konstytucji Rzeczypospolitej, Święto Konstytucji w Japonii, Światowy Dzień Wolności Prasy, Międzynarodowy Dzień Astmy i Alergii. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję na temat świąt obchodzonych w pierwszych dniach maja. Dzieci wypowiadają się na temat wspomnianych wydarzeń, dzielą się swoją wiedzą i doświadczeniami. Opowiadają, w jaki sposób obchodzą dane święto i w jaki inny sposób można je wspominać. Następnie nauczyciel zadaje pytania: Czy podobają Wam się święta obchodzone w maju w innych krajach? Jak je sobie wyobrażacie? Czy w Polsce mamy podobne święta? W razie potrzeby wyjaśnia i omawia niezrozumiałe terminy.

Po zakończeniu dyskusji, uczniowie konstruują notatkę na temat świąt obchodzonych w Polsce i zapisują ją w zeszy-

cie. Dzieci mogą poszukać informacji potrzebnych do stworzenia notatki w dostępnych książkach lub internecie.

3 MAJA (podręcznik s. 4)

Chętny uczeń czyta na głos wiersz Agnieszki Frączek *Trzeci maja*. Następnie dzieci wypowiadają się na temat „zdarzeń sprzed lat”, o których mowa jest w wierszu. Nauczyciel wyświetla tekst wiersza Barbary Szelągowskiej *Konstytucja trzeciego maja* z e-podręcznika (ZASOBY) i odczytuje go na głos. Uczniowie dzielą się na sześć grup. Każdy zespół losuje jedno hasło, które występuje w tekście: Sejm Czteroletni, stany, liberum veto, elekcja, szlachta, mieszczanie. Zadaniem grup jest wyjaśnienie znaczenia wylosowanych haseł i funkcji. Dzieci mogą korzystać z tekstu i przypisów wiersza oraz dostępnych książek. Po zakończonej pracy następuje prezentacja.

PRZYGOTOWUJEMY FLAGI NA MAJOWE ŚWIĘTA

Uczniowie przynoszą do szkoły kawałki białego i czerwonego materiału, igły i białą nitkę oraz białe lub czerwone kwiaty. Dzieci wycinają z materiału dwa prostokąty o tych samych wymiarach (jeden biały, drugi czerwony). Następnie nawlekają nitkę. Nauczyciel pokazuje, w jaki sposób należy zszyć kawałki materiału, aby powstała flaga. Uczniowie zszywają swoje flagi, a później ozdabiają nimi klasę na narodowe święta. Do dekoracji sali wykorzystują również przyniesione kwiaty. Układają bukiety, wsadzają do wazonów z wodą i ustawiają w widocznych miejscach.

STAJEMY SIĘ MAJEM (podręcznik s. 5)

Chętni uczniowie odczytują z podręcznika na głos wiersz Wandy Grodzieńskiej *Radosny dzień*. Dzieci pracują w parach. Ich zadaniem jest przedstawienie za pomocą ruchów, gestów i mimiki treści utworu. Przygotowują sobie potrzebne rekwizyty z dostępnych materiałów (kolorowy papier, wstążki, plastikowe talerzyki i kubeczki, kredki, flamastry, klej, nożyczki, sznurek itp.). Następnie jedna osoba z pary czyta na głos tekst wiersza, a druga próbuje go przedstawić. Po zakończeniu prezentacji osoby czytająca i przedstawiająca zamieniają się zadaniami.

WIERSZOWE KWIATY (podręcznik s. 4–5)

Uczniowie wypisują z podręcznika nazwy kwiatów i krzewów występujących w wierszach: goździki, tulipany, bez, fiołki, sasanki, kaczeńce, jaskry. Następnie dzielą się na siedem grup. Członkowie zespołów wspólnie wybierają jedną nazwę rośliny. Następnie w dostępnych książkach lub internecie wyszukują informacji na ich temat. Na kartkach formatu A3 wypisują najważniejsze informacje o wylosowanej roślinie, robią rysunek lub przyklejają ilustrację. Po zakończeniu prac przedstawiciele grup prezentują swoje plakaty. Następnie wieszają je na wystawie.

MAJOWE PRZYSŁOWIA

Nauczyciel dzieli uczniów na pięcioposobowe grupy. Na tablicy wiersza kartki z przysłowiami:

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 4–5

ZASOBY:

EPODRĘCZNIK: **ŚWIĘTO TRZECIEGO MAJA**
wiersz **KONSTYTUCJA 3 MAJA**
SYMBOLE NARODOWE
HYMN POLSKI

- Chłodny maj, dobry urodzaj
- Ciepły kwiecień, mokry maj – będzie zboże jako gaj
- Deszcz majowy, chleb gotowy
- Kiedy mokry maj, będzie żyto jako gaj
- Gdy kukulka kuka w maju, spodziewaj się urodzaju
- Grzmot w maju nie szkodzi, sad dobrze obrodzi
- Jeśli w maju grzmot, rośnie wszystko w lot
- Kiedy lipa w maju kwitnie, to w ulach miód zawisnie
- Na pierwszego maja szron obiecuje dobry plon
- Pierwszego maja deszcz, nieurodzaju wieszcz

Następnie wyjaśnia zadanie: wspólnie zdecydуйте, z którym przysłowiem chcecie pracować. Zabierzcie ze sobą kartkę, na której jest ono zapisane. Jeżeli inna grupa wybierze wasze przysłowie, musicie wybrać inne. Waszym zadaniem będzie wyjaśnienie przysłowia za pomocą scenki dramatycznej, w której zacytujecie treść przysłowia, przeprowadzicie dialog i wprowadzicie elementy pantomimy. Z dostępnych w klasie materiałów możecie wykonać rekwizyty lub wykorzystać gotowe przedmioty. Po upływie wyznaczonego czasu zespoły prezentują przygotowane scenki dramatyczne.

MÓJ ILUSTROWANY SŁOWNIK

Uczniowie tworzą kolejną kartę w swoim słowniku ortograficznym. Wyszukują w wierszach sześć wyrazów z „rz” i „ż” lub „u” i „ó”.

Jak dbać o dobre relacje w klasie?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta tekst z podręcznika i analizuje go;
- dyskutuje na temat konstytucji, tworzy notatkę zawierającą zdobyte informacje;
- poznaje elementy historyczne przedstawione na obrazie Jana Matejki *Konstytucja 3 maja 1791 roku*;
- poznaje postać Jana Matejki jako malarza historycznego;
- odczytuje z mapy potrzebne informacje.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- przedstawiamy młodszym klasom postać Hugo Kołłątaja;
- tworzymy swoją konstytucję;
- układamy piosenki o 3 maja;
- wyszukujemy w internecie obrazy Jana Matejki;
- układamy krzyżówkę do określonego hasła i rozwiązujemy ją;
- ćwiczymy koordynację wzrokowo-ruchową.

Jacek Inglot

Dopóki żyjemy

Drzwi skrzypnęły i w progu gospody ukazał się niewysoki, szczupły mężczyzna ubrany w ciemny strój. Rozejrzał się po mrocznej izbie, oświetlonej przez dwa małe okienka. Przy dużym stole siedzieli dwóch gości: postawny, starszy już szlachcic¹ w bogatym kontuszu², przepasanym szerokim pasem, i chudy jak tyczka młodzieniec w czarnym płaszczu, wyglądający na mieszczanina³. Panowie jedli zupę. Rozmawiali przy tym ze sobą półgłosem. Przysłuchiwał im się chłop⁴ w białej koszuli, który skromnie usiadł na stołku pod ścianą.

– Jak tu jechałem od Słucka, widziałem duży oddział Rosjan – mówił szlachcic. – Pewnie pilnują dróg. Szukają kogoś?

– Słyszałem, że był tu rano patrol rosyjskich żołnierzy – odparł młodzieniec. – Wypytywali o podróżnych... Jeden z oficerów rzekł, że szukają Hugona Kołłątaja, który jedzie do wodza wojsk naszych, księcia Józefa Poniatowskiego, pewnie z rozkazami od króla jegomości. To już dwa miesiące będzie, jak książe walczy z rosyjską armią, która weszła do Polski...

Przybysz skinął głową właścicielowi gospody, który przecierał gliniane kubki, podążył w głąb izby i usiadł przy małym stole ustawionym w najmroczniejszym kącie.

– Nieszczęsna ta nasza ojczyzna – westchnął szlachcic. – Dwadzieścia lat temu też była wojna z Rosją, biliśmy się z Moskalami⁵ dzielnie, ale ojczyzny nie uchroniliśmy. Przegraliśmy, a nasi sąsiedzi: Prusy, Rosja, Austria wzięli sobie po kawałku Polski, jakby z placka brzoji odkrawali.

Młodzieniec przytaknął i przetarł ręką oczy, jakby ocierał łzy.

– Opowiadał mi dziadunio o tym rozbiorze, wiele ziem nam wtedy zabrano. Obcy zaczęli się rządzić w Polsce jak u siebie. Nasza wielka i wspaniała Rzeczpospolita została zdana na łaskę sąsiednich krajów, tylko czekających na to, aby niezabraną resztę zagarnąć. Bo widzieli, żeśmy słabi i bez rządu, w kłótniach i niezgodach pograżeni.

Stary szlachcic przytaknął mu z powagą.

– Zauważ jednak, że w końcu na Polaków przyszło opamiętanie. I zwołano sejm, który cztery lata w Warszawie obradował nad tym, jak ojczyznę ratować i od przemocy obcych obronić. I tak przeszło rok temu, dnia trzeciego maja roku Pańskiego 1791, uchwalono naszą sławną konstytucję...

¹ szlachcic – w dawnej Rzeczypospolitej przedstawiciel grupy społecznej zwanej szlachtą,

² kontusz – staropolski męski strój szlachecki.

³ mieszczanin – dawniej: mieszkaniec miasta.

⁴ chłop – dawniej: mieszkaniec wsi, rolnik.

⁵ Moskale – tak dawniej nazywano Rosjan.

6 DOPÓKI ŻYJEMY

W tym momencie chłop siedzący na stołku i nadstawiający ciekawie ucha nie wytrzymał i zapytał:

– A cóż to za, jak mówicie, jasnie panie, konstytucja?

Szlachcic zgromił go surowym wzrokiem, jakby niezbyt zadowolony, że mu się ktoś do rozmowy wtrąca, ale młodzieniec uśmiechnął się wyrozumiale.

– To najważniejsze prawo obowiązujące w naszej ojczyźnie – wyjaśnił. – W nim zostało opisane, jak nasz kraj ma być urządzony. Konstytucję ułożyli najmądrzejsi Polacy, w tym i Hugo Kołłątaj, którego teraz Moskale szukają. Postanowiono w niej, że w Polsce rządzi król z ministrami, a sejm uchwała prawo. Spisane zostały też zasady postępowania i obowiązki wszystkich obywateli Rzeczypospolitej, szlachty, mieszczan i chłopów. Tym samym zaprowadzono ład, a obywateli otoczono opieką państwa. Uczyniono tak, bo kraj dobrze rządzony, według praw mądrych i sprawiedliwych, jest zarazem silny. A silnemu nikt ziemi i wolności nie zabierze.

– Bo i też w konstytucji uchwalono powołanie wojska narodowego, aby strzegło i broniło naszych praw i wolności – dodał szlachcic. – Pamiętam dobrze ten szczęśliwy dzień. Trzeciego maja byłem w Warszawie i widziałem wszystko na własne oczy.

7

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 6–9.

ZASOBY:

Animacja Jan Matejko **KONSTYTUCJA 3 MAJA 1791 ROKU**

- do 3:53 opis postaci,
- od 3:53 opis położenia postaci,
- od 5:38 o konstytucji (treść),
- od 7:40 wszystkie stany

Film **KONSTYTUCJA W POLSCE – JAK POWSTAŁA?**

mapa: **POLSKA PRZED ROZBIORAMI**

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ODPOWIADAMY NA PYTANIA (podręcznik s. 6–9)

Chętni uczniowie odczytują na głos opowiadanie Jacka Inglota *Dopóki żyjemy*. Następnie dzieci zadają pytania do tekstu i odpowiadają na nie. Nauczyciel zadaje pytanie: Dlaczego opowiadanie nosi taki tytuł? Jaki inny tytuł można nadać temu opowiadaniu? Dlaczego szlachcic okłamał rosyjskiego dowódcę? Czy dobrze uczynił?

KONSTYTUCJA (podręcznik s. 6–9)

Nauczyciel prosi uczniów, aby odszukali w tekście opowiadania informacje na temat konstytucji: Co to jest konstytucja, co zawiera, kiedy została uchwalona, przez kogo? Chętni uczniowie wymieniają znalezione informacje i zapisują je hasłowo na tablicy. Następnie nauczyciel rozpoczyna dyskusję. Zadaje pytanie: W jakim celu uchwalono konstytucję? Co by było, gdyby nie było takiego dokumentu? Czy Konstytucja jest aktualna do dziś? Czy można ją zmienić? Czy konstytucja jest dostępna dla wszystkich Polaków? Gdzie można znaleźć jej treść? Dzieci wypowiadają się na zadane tematy. Po zakończeniu dyskusji uczniowie wspólnie z nauczycielem konstruują notatkę i zapisują ją w zeszytach. Nauczyciel może wyświetlić stronę internetową, na której znajduje się treść Konstytucji i przeczytać jej dowolny fragment.

HUGO KOŁŁĄTAJ (podręcznik s. 9)

Uczniowie odczytują z podręcznika informacje o Hugo Kołłątaju. Następnie nauczyciel wyjaśnia dzieciom zadanie:

Wyobraźcie sobie, że chcecie wyjaśnić uczniom z młodszej klasy, kim był Hugo Kołłątaj. Możecie zrobić to w dowolnej formie, np. plakatu, notatek, zdjęć, piosenki, wiersza, scenki dramatycznej. Dzieci dzielą się na grupy i przygotowują swoje prezentacje. Potrzebnych informacji uczniowie szukają w podręczniku, internecie i dostępnych książkach lub czasopiśmie. Po zakończeniu pracy następuje prezentacja. Dzieci mogą zaprosić uczniów z młodszych klas. Występ każdej grupy nagradzany jest oklaskami.

NASZA KONSTYTUCJA

Dzieci siedzą na dywanie w kręgu. Nauczyciel kładzie na środku arkusz szarego papieru i kilka kartek A4. Zadaniem uczniów jest stworzenie własnej konstytucji. W tym celu dzieci dobierają się w pięcioosobowe zespoły i obmyślają, jakie punkty i prawa powinny znaleźć się w konstytucji. Swoje pomysły zapisują na kartkach A4. Po zakończeniu pracy grupy odczytują swoje propozycje, pamiętając o zasadzie niepowtarzania wymienionych wcześniej pomysłów. Chętne osoby zapisują na arkuszu szarego papieru treść powstałego dokumentu. Plakat zostaje zawieszony w widocznym miejscu.

ROZŚPIEWANY 3 MAJA

Nauczyciel puszcza dzieciom nagranie *Mazurka 3 Maja*. Chętni uczniowie wypowiadają się na temat pieśni: czy mi się podoba, jaki ma charakter, o czym opowiada. Następnie dzie-

ci układają w grupach własną piosenkę upamiętniającą maj 1791. Po zakończeniu pracy, zespoły śpiewają swoje piosenki.

MALOWANA KONSTYTUCJA

Dzieci siedzą na dywanie w kręgu. Nauczyciel odtwarza film *Konstytucja w Polsce – jak powstała?* (ZASOBY). Chętni uczniowie wypowiadają się na temat obejrzanego filmu: jakie informacje zawierał, co było dla nich zaskoczeniem, czego nowego dowiedzieli się z filmu. Następnie nauczyciel opowiada, że na filmie kilka razy pojawił się obraz Jana Matejki *Konstytucja 3 maja 1791 roku*. Wyświetla fotografię przedstawiającą ten obraz. Gdy dzieci obejrzą dzieło, nauczyciel odtwarza animację „Jan Matejko *Konstytucja 3 maja 1791 roku*” (ZASOBY).

JAN MATEJKO – MALARZ DZIEJÓW NARODU POLSKIEGO

Nauczyciel przybliża dzieciom postać malarza: Jan Matejko był dziewiątym z jedenaściorga dzieci państwa Matejków. Żył i tworzył w XIX wieku. Jego obrazy są szczególnie ważne dla Polaków, ponieważ malarz chętnie przedstawiał na nich historię naszego narodu, np. uchwalenie Konstytucji 3 maja w 1791 roku. Inne jego znane obrazy to m. in.: poczet królów i książąt, *Bitwa pod Grunwaldem*, *Hołd pruski*, *Kopernik*, *Kazanie Skargi*, *Stańczyk*, *Autoportret*. Tworząc obrazy historyczne, Jan Matejko chciał rozbudzić świadomość narodową – upamiętnić wydarzenia, pokazać triumfy Polski i przestrzec przed powielaniem błędów.

Dzieci dzielą się na siedem grup. Każdy zespół wyszukuje w internecie jeden z wymienionych przez nauczyciela obrazów, a następnie pokazuje go pozostałym uczniom.

MAPA

Dzieci siedzą na dywanie w kręgu. Nauczyciel wyświetla mapę *Polska przed rozbiorami* (ZASOBY). Uczniowie omawiają granice Polski z 1772 r. Wskazują ziemie zabrane w pierwszym rozbiorze, stolicę – miejsce uchwalenia konstytucji, a następnie odczytują nazwy sąsiadów Polski ze wskazaniem ich położenia geograficznego względem naszego kraju (Cesarstwo Rosyjskie – wschód, Austria i Imperium Osmańskie – południe, Elektorat Saksonii i Królestwo Pruskie (Prusy) – zachód i północ).

TRZECIOMAJOWA KRZYŻÓWKĄ

Uczniowie pracują w parach. Ich zadaniem jest stworzenie krzyżówki, której hasłem będzie wyraz „konstytucja”. Po zakończeniu pracy uczniowie wymieniają się zagadkami i rozwiązują je.

ZABAWA RUCHOWA

Uczniowie dzielą się na dwa zespoły. Każda grupa staje w rzędzie i łączy się za ręce. Pierwsza osoba z rzędu trzyma obręcz. Zadaniem zespołów jest przekazanie obręczy ostatniej osobie z rzędu tak, aby przeszła ona przez każde dziecko. Uczniom nie wolno puścić ręki osób stojących obok.

Czy przyroda pomaga nam opisać kolory?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- układa wyrazy z liter ukrytych w wyrazie „kolorowy”;
- wyszukuje znaczenia nowych wyrazów w słowniku języka polskiego;
- wymyśla i nadaje nowe nazwy kolorom;
- wyjaśnia związki frazeologiczne;
- układa szyfr niewerbalnych gestów;
- szuka w atlasie podanych państw europejskich oraz ich flag;
- układa pytania do „Klubu pytańskich” i próbuje na nie odpowiedzieć.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- malujemy obrazy przedstawiające związki frazeologiczne;
- przekazujemy kolory za pomocą niewerbalnych gestów;
- projektujemy strój pływaka z przydzielonego kraju, pamiętając o barwach narodu.

Gazeta Przyjazna
Czasopismo klasy 3 Numer 6

Od redakcji Pomyśl na temat „Gazety Przyjaznej” o kolorach, malowaniu, malarstwie i malarzach podsunęły nam Ola i Maja. Ich mama, malarka, często zaprasza nas na wystawy swoich obrazów. Malarzem jest też tata Emila, który maluje nie obrazy, ale ściany mieszkań. Jest malarzem pokojowym. Oboje posługują się paletą różnych barw o bardzo ciekawych nazwach. Nazwy kolorów, którymi malują artyści malarze, to np.:

Kolory, którymi posługują się malarze pokojowi, często nawiązują do nazw roślin, kamieni, przedmiotów, np.:

KARTKI Z KALENDARZA

1 maja Święto Pracy
2 maja Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej
3 maja Święto Narodowe Trzeciego Maja
26 maja Dzień Matki

KLUB PYTALSKICH
Jakiego koloru byłaby zebra, gdyby zniknęły jej paski?
Jaki kolor ma najwięcej odcieni?
Dlaczego nocą nie widać kolorów?

KĄCIK POEZJI
Joanna Pollakówna
Malowanie

Co będzie na tym obrazie?
Na razie kładę kolory i linie.
Niebieska rzeka płynie zwinnie,
wtem żółte słońce wpada do rzeki
i zaraz las wyrasta zielony, wielki.
Czerwony mak ma niebo błękitne nad głową.
Spójrz –
i słońce zachodzi złoto i fioletowo,
a kiedy żółty kolor z czerwonym połączy,
pomarańczowe kule rozsypie po łące.
Pomarańcze na łące? I gdzież to być może?
– Na obrazku.
Gdy jestem w różowym humorze.

POWIEDZENIA ZWIĄZANE Z KOLORAMI
Myśleć o niebieskich migdałach – marzyć, rozmyślać.
Czarno na białym – jasno i wyraźnie.
Mieć zielono w głowie – być beztrojskim, nie myśleć poważnie.

10 **GAZETA PRZYJAZNA – MALOWANIE**

11

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 10–11.

ZASOBY:

SCHOLARIS.PL: **KOLORY**

LITERATURA:

Atlas ilustrowany. Świat przyrody, (2016), Warszawa: Wydawnictwo Nowa Era.
Drabik L., Kubiak-Sokół A., Sobol E., (2016), Słownik języka polskiego, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
Kłosińska A., Sobol E., Stankiewicz A., (2005), Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

KOLORY

Nauczyciel prosi, aby uczniowie utworzyli czteroosobowe grupy. Dzieci układają nowe wyrazy z liter ukrytych w wyrazie „kolorowy”. Wygrywa zespół, który ułoży najwięcej słów i poda znaczenie każdego z nich. Uczniowie podczas pracy mogą korzystać ze słownika języka polskiego, aby odszukać znaczenie utworzonych wyrazów. Grupy zapisują w zeszytach wyraz podstawowy i utworzone z niego słowa.

PALETA KOLORÓW

Uczniowie pracują w tych samych grupach. Nauczyciel rozdaje uczniom przygotowane palety barw. Paleta powinna zawierać minimum sześć kolorów w przynajmniej dwóch odcieniach (nauczyciel może wyświetlić na ekranie paletę farb). Zadaniem zespołów jest nadanie nowych nazw kolorów, posługując się nazewnictwem o tematyce przyrodniczej: nazwy roślin i zwierząt, kamieni, natury (odcienie żółtego – letnie promienie słońca/piasek pustynny, jasnoniebieski – lazurowa wyspa, pomarańczowy – jesienno ogród). Następnie układają i zapisują w zeszytach krótkie opowiadanie, w którym umieszczą cztery nowe kolory. Podczas zapisywania zdań uczniowie muszą pamiętać o poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej. Chętni uczniowie z grupy odczytują opowiadanie na forum klasy.

Wskazówka: Paletę kolorów można wykonać z kolorowego papieru lub skorzystać z gotowych wzorników farb. Grupy mogą otrzymać palety z innymi kolorami.

ZAMIANA KOLORÓW (podręcznik s. 11)

Uczniowie dzielą się na czteroosobowe zespoły. Każdy zespół otrzymuje od nauczyciela paletę barw z opisanymi kolorami, którą wykorzystają w zadaniu. Uczniowie przygotowują nową wersję wiersza Joanny Pollakówny *Malowanie*, zamieniając pojawiające się w nim kolory odpowiadającymi im nazwami kolorów z przygotowanej palety barw (Niebieska rzeka płynie zwinnie – Lazurowa rzeka płynie zwinnie).

KOLOROWE ZWIĄZKI

Uczniowie dzielą się na sześć zespołów. Każdy zespół otrzymuje od nauczyciela jeden związek frazeologiczny: czerwony jak burak, być jak szara myszka, nie mieć zielonego pojęcia, myśleć o niebieskich migdałach, przedstawić coś w różowych kolorach, srebrny ekran. Każdy zespół maluje obraz, który będzie przedstawiał frazeologizm. Po przygotowaniach następuje prezentacja rysunków. Po prezentacjach uczniowie mogą odczytać znaczenie związków z odpowiedniego słownika.

KOLOROWA KOMUNIKACJA

Nauczyciel dzieli uczniów na ośmioosobowe zespoły. Każdy zespół dzieli się na dwie grupy: osoby zgadujące i przekazujące informację. Grupa zgadująca otrzymuje ukryte w kopercie kolorowe okręgi (czerwony, niebieski, szary, czarny, biały, zielony). Grupa przekazująca informację otrzymuje okręgi o takich samych kolorach, jednak ułożone w innej

kolejności. Zadaniem każdego zespołu zgadującego jest ułożenie kolorów w odpowiedniej kolejności. Drużyna przekazująca informację o kolorach może użyć tylko odgłosów niewerbalnych.

Ważne: Grupy zostają oddzielone kotarą.

SPORTOWY PROJEKTANT MODY

Nauczyciel dzieli uczniów na osiem zespołów. Zadaniem każdego zespołu jest zaprojektowanie stroju sportowego pływaka jednego z wybranych krajów starego kontynentu (Włochy, Hiszpania, Francja, Czechy, Macedonia, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra i Mołdawia). Przed przystąpieniem do pracy zespół odszukuje na mapie świata przydzielony kraj oraz stolicę i flagę wybranego państwa. Uczniowie mają do dyspozycji: flamastry, farby, kolorowe bibuły (kolorowe materiały), klej, zszywacz oraz duży arkusz papieru (mogą to być połączone gazety lub karton) z zaznaczoną sylwetką sportowca oraz biały czeppek pływacki.

Na podstawie odszukanych informacji zespoły projektują i wykonują strój sportowca, pamiętając o zachowaniu odpowiedniej dla danego państwa kolorystyki. Po zakończonej pracy zespoły prezentują wymyślony strój oraz wskazują na mapie świata państwo, dla którego został stworzony strój.

TRUDNE PYTANIA (podręcznik s. 11)

Uczniowie pracują w czteroosobowych zespołach. Zespoły odczytują trzy pytania umieszczone w zakładce „Klub pytańskich” i próbują na nie udzielić odpowiedzi. Następnie układają dwa pytania, które zapisują na osobnych kartkach i wrzucają do pudełka z napisem „Klub pytańskich”. Później nauczyciel zaprasza uczniów na dywan. Chętni uczniowie losują po jednym pytaniem z pudełka „Klub pytańskich” i odczytują je na głos. Uczniowie próbują znaleźć na nie odpowiedzi. Pytania, na które nie zostały znalezione odpowiedzi, mogą zostać zawieszane na tablicy i czekać na ochotnika, który na nie odpowie na innych lekcjach.

Wskazówka: Nauczyciel może umieścić w pudełku karteczki ze swoimi pytaniami: Dlaczego niebo jest niebieskie? Dlaczego samolot, który leci na niebieskim niebie zostawia za sobą białe ślady (smugi kondensacyjne)? Dlaczego na niebie powstaje tęcza?

WSPÓLNE PODSUMOWANIA

Na koniec zajęć nauczyciel zaprasza uczniów na dywan. Wszyscy próbują odpowiedzieć na pytanie, czy przyroda pomaga nam opisać kolory.

Czy kolory mogą nas zaskoczyć?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta z podręcznika tekst Kolory;
- przedstawi graficznie wykonane doświadczenie i opisuje w zeszycie jego wynik;
- pracuje w zespole;
- utrzymuje porządek w miejscu, gdzie przeprowadza doświadczenie;
- pracuje bezpiecznie dla siebie i innych.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

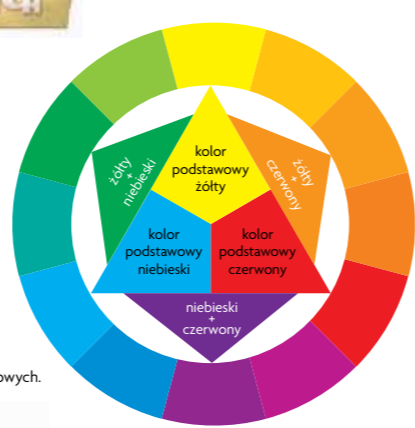
- wykonujemy ćwiczenia korekcyjne z kolorowymi szarfami;
- obserwujemy kolory, które powstały z rozszczepienia światła białego;
- konstruujemy wirujący krążek, który zamieni kolory widma na kolor biały;
- wyszukujemy w klasie uczniów ubranych w kolory zaprezentowane w podręczniku;
- demonstrujemy powstawanie kolorów pochodnych przy użyciu kolorowej folii lub plastikowych łyżek;
- wykonujemy doświadczenie z podręcznika *Jaki kolor będzie miała woda?*;
- przygotowujemy kolorowe potrawy.

Akademia Dociekliwych

Kolory

Żółty, niebieski i czerwony to kolory podstawowe, czyli takie, których nie można uzyskać przez zmieszanie innych kolorów. Każdy inny kolor i odcień można otrzymać przez połączenie kolorów podstawowych. W ten sposób powstają kolory pośrednie.

- Nazwijcie kolory powstałe ze zmieszania kolorów podstawowych.

Jakie odcienie kolorów otrzymamy?

- Spróbujcie uzyskać różne odcienie koloru fioletowego, zielonego, pomarańczowego i innych przez zmieszanie kolorów podstawowych. Od czego zależy odcień koloru?
- Zmieszajcie na palecie dowolne kolory z odrobiną białej farby, potem dodawajcie jej coraz więcej i obserwujcie efekty.
- Postarajcie się otrzymać ciemniejsze odcienie kolorów bez użycia czarnej farby.
- Sprawdźcie, jak można rozjaśnić kolor bez dodawania białej farby.

Jaki kolor będzie miała woda?

Przygotujcie: 7 przezroczystych szklanek, wodę, farby: niebieską, czerwoną i żółtą oraz listki ręcznika papierowego złożone kilka razy.

- Ustawcie 3 szklanki blisko siebie w szeregu.
- Do 2 zewnętrznych szklanek wlejcie wodę do wysokości około połowy naczynia.
- Wymieszajcie w jednej trochę farby żółtej, a w drugiej trochę farby czerwonej. Środkową szklankę pozostawcie pustą.
- Włóżcie do szklanek złożone listki ręcznika papierowego, tak jak na zdjęciu. Obserwujcie, co się dzieje. Jaki kolor uzyskalicie?
- Do dwóch kolejnych szklanek wlejcie wodę i barwniki: do jednej czerwoną, do drugiej niebieską. Ustawcie 4 szklanki z zabarwioną wodą w szeregu, przedzielając je pustymi szklankami, tak jak na zdjęciu. Włóżcie do szklanek złożone listki ręcznika papierowego. Obserwujcie, co się dzieje. Notujcie wasze obserwacje w dowolny sposób.

Obrazki cukrowe

Przygotujcie: białe talerzyki, kostki cukru, zimną wodę, pipety oraz barwniki spożywcze w różnych kolorach.

- Na talerzyki nalejcie kilka łyżek zimnej wody i połóżcie kostki cukru. Za pomocą pipety nałóżcie na każdą kostkę 1 lub 2 krople różnych barwników. Starajcie się nie poruszać talerzykami. Obserwujcie, co się dzieje.

12
AKADEMIA DOCIEKLIWYCH. KOLORY
13

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 12–13.

ZASOBY:

SCHOLARIS: **ZNAMY I BAWIMY SIĘ KOLEM CZERWONYM**

LITERATURA:

Kolory w książce

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

KOLOROWA GIMNASTYKA

Nauczyciel zaprasza uczniów na dywan, gdzie w różnych miejscach poukładane są kolorowe szarfy. Uczniowie maszerują po Sali, omijając szarfy. Następnie uczniowie stają przy wybranej szarfi i wykonują polecenia nauczyciela, powtarzają każde pięć razy.

- Pozycja stojąca, szarfa trzymana oburącz na wysokości kostek. Uniesienie rąk z szarfą w górę nad głowę, a następnie powrót do pozycji wyjściowej.
- Pozycja stojąca, obie nogi proste ustawione w rozkroku. Następuje skłon tułowia w przód i wodzenie szarfą po podłodze w kształcie ósemki pomiędzy nogami.
- Pozycja stojąca, obie nogi wyprostowane, szarfa trzymana oburącz. Uczniowie umieszczają prawą stopę w szarfi i trzymając koniec szarfy rękami, podnoszą ją do góry. Ruch powtarzamy kilka razy, następnie zmieniamy stopę.
- Pozycja stojąca, obie nogi proste ustawione w rozkroku. Szarfa trzymana oburącz nad głowę. Uczniowie wykonują kilka lekkich skłonów w prawo, następnie w lewo.
- Pozycja stojąca, szarfa leży obok ucznia. Na sygnał uczniowie wchodzi w szarfę i przeciągają ją wzdłuż tułowia. Czynność powtarzają.
- Pozycja stojąca, szarfa leży obok ucznia. Na sygnał uczniowie przeciągają szarfę wzdłuż tułowia od głowy do stóp. Czynność powtarzają.

- Uczniowie maszerują po kole, trzymając szarfę oburącz. Wykonując wdech nosem, unoszą szarfę w górę, opuszczają, robiąc wydech ustami. Po gimnastyce uczniowie odkładają szarfę w miejscu wskazanym przez nauczyciela.

Wskazówka: Ćwiczenia można wykonać na świeżym powietrzu.

TĘCZA

Nauczyciel prosi, aby uczniowie dobrali się w pary. Każda para otrzymuje białą kartkę papieru oraz płytę CD. Uczniowie próbują ustawić płytę w taki sposób, aby padające na nią światło słoneczne odbiło się na kartce papieru. Następnie zapisują lub zapamiętują jakie kolory pojawiły się na kartce. Odpowiadają na pytanie, z jakiego koloru powstały nowe barwy.

Wskazówka: Zadanie można wykonać na świeżym powietrzu.

MIESZANIE KOLORÓW

Nauczyciel proponuje, aby każdy uczeń wykonał kolorowy krążek i zaobserwował jak mózg interpretuje mieszanie się barw. Uczniowie potrzebują: kubek, papier z bloku technicznego, flamastry lub kolorowy papier (czerwony, pomarańczowy, żółty, zielony, niebieski i fioletowy), klej, kawałek gumki do mazania (najlepiej z ołówka) i pinezki beczułki. Za pomocą kubka uczniowie odrysowują na papierze koło,

przy użyciu linijki dzielą koło na sześć równych części. Każdą część kolorują lub wyklejają odpowiednią barwą widma. Następnie wbijają w środek koła pinezkę i blokują od spodu gumką od ołówka. Przygotowany krążek, trzymając za pinezkę, można wprawić w ruch. Uczniowie odpowiadają na pytanie, jaki kolor można zaobserwować podczas wirowania krążka?

Wskazówka dla nauczyciela: W momencie obracania się krążka, barwy zlewają się ze sobą. Oko nie jest zdolne do szybkiej reakcji i widzi jedynie zmieszane barwy tworzące biel.

KOLORY PODSTAWOWE (podręcznik s. 12)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie przeczytali z podręcznika krótką notatkę *Kolory*. Następnie uczniowie dzielą się na czteroosobowe zespoły. Każdy zespół wyszukuje w klasie uczniów, którzy mają na sobie ubrania w kolorach przedstawionych w podręczniku. Zespół, który wykona zadanie poprawnie i najszybciej wygrywa. Zwycięska grupa prezentuje klasie mieszanie barw przy użyciu kolorowych folii (czerwona, niebieska, żółta) lub kolorowych, plastikowych (koniecznie przezroczystych) łyżek.

Nakładając dwie folie o różnych kolorach lub łyżki, omawiają, jaki zaobserwowali kolor. Czy są to kolory przedstawione w książce?

Wskazówka: Folie lub łyżki najlepiej nakładać na siebie przy oknie pod światło.

WĘDRUJĄCA WODA (podręcznik s. 13)

Uczniowie pozostają w czteroosobowych grupach i wykonują doświadczenie przedstawione w podręczniku *Jaki kolor będzie miała woda?* Do wykonania doświadczenia wystarczy sześć szklanek lub plastikowych kubków. Uczniowie mogą ustawić naczynia w okręgu. Następnie, postępując zgodnie z poleceniem w podręczniku, obserwują jakie kolory powstały po wymieszaniu się cieczy. Czy są to kolory, których się spodziewali? Na koniec każdy uczeń rysuje w zeszycie wykonane doświadczenie i zapisuje jego wynik.

KOLOROWE KUCHCIKOWO

Uczniowie pozostają w tych samych grupach. Przygotowują stoły do zajęć kulinarnych (wycierają stoliki, nakrywają je ceratami, układają deseczki, noże, serwetki, miski, talerzyki) i zakładają fartuszki. Po umyciu rąk siadają do stołów. Z przyinionych z domu barwnych produktów (np. owoców, warzyw, chleba, masła, sera, wędlin) przygotowują trzy dania, zawierające wybrane trzy kolory. Następnie nazywają dania odnosząc się do wcześniej poznanych kolorów (określające kamienie, zwierzęta i rośliny). Potrawa ma być smaczna i estetycznie przygotowana. Po upływie wyznaczonego czasu następuje degustacja przygotowanych dań oraz sprzątanie miejsc pracy. Dlaczego obrazy są różne?

Dlaczego obrazy są różne?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- układa skojarzenia do słowa „obraz”;
- zgaduje słowo na podstawie podanych skojarzeń;
- czyta tekst piosenki *Wśród obrazów*, uwzględniając interpunkcję i intonację;
- układa i zapisuje w zeszytu pytania do tekstu piosenki;
- nadaje tytuły obrazom namalowanym przez artystów do piosenki *Wśród obrazów*;
- redaguje zaproszenie, w którym zachęca innych uczniów do wzięcia udziału w wernisażu organizowanym przez koło plastyczne;
- wypisuje przymiotniki wykorzystane w piosence;
- przyporządkowuje nazwy przymiotników do określonego tomu słownika języka polskiego;
- zapisuje i ilustruje w swoim słowniku wyrazy z ortograficzną trudnością.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- malujemy obraz przy użyciu kolorowych kredek i ciepła;
- układamy historię do jednego wybranego szczegółu ilustracji piosenki;
- przygotowujemy i przedstawiamy historię o niezwyklej przygodzie przeżytej dzięki magicznym pędzłom znalezionym w starej skrzyni na strychu.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

SKOJARZENIA

Nauczyciel wybiera dwóch chętnych uczniów. Podaje im na kartce zapisane słowo „obraz”. Uczniowie za pomocą rzeczowników wymieniają na przemian skojarzenia z nim związane. Pozostałe dzieci odgadują słowo z kartki. Następnie wszyscy uczniowie zapisują w zeszytu podane cztery skojarzenia i układają zdania zawierające wybrane słowa.

WŚRÓD OBRAZÓW (podręcznik s. 14)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie przeczytali samodzielnie tekst piosenki *Wśród obrazów*. Chętny uczeń odczytuje tekst, uwzględniając interpunkcję i intonację. Dzieci opowiadają tekst własnymi słowami. Następnie dzielą się na czteroosobowe zespoły, układają pytania do przeczytanej piosenki i próbują znaleźć odpowiedzi na nie. Nauczyciel zapisuje cztery najciekawsze pytania na tablicy, a uczniowie w zeszytach. Pod pytaniami uczniowie udzielają pisemnej odpowiedzi. Po skończonej pracy uczniowie nadają tytuły obrazom, które malują artyści. Jakich kolorów użyto do namalowania obrazów?

KSIAŻKOWE PYTANIE (podręcznik s. 14)

Uczniowie w parach zastanawiają się nad odpowiedzią na pytania: Jakiego rodzaju obrazów zostały przedstawione w wierszu? Co charakteryzuje każdy z nich? Następnie zastanawiają się, czy kiedykolwiek namalowali podobne obrazy.

słowa: Małgorzata Strzałkowska
muzyka: Agnieszka Putkiewicz

Wśród obrazów

Kto jest artystą, ten czas uwiecznia, swoje uczucia, myśli wyraża – to pasja, wiedza i doświadczenie zawsze kierują dłonią malarza. W obrazach możesz odnaleźć wszystko – rzeczy, zwierzęta, widoki, twarze, bogactwo kształtów, kolorów, światła... Bujną fantazję mają malarze!

refren:
Obraz to okno, przez które twórca chce inne światy ludziom ukazać – warto tam czasem w ciszy spoglądać, piękna i prawdy szukać w obrazach...

W swojej pracowni malarz Teodor maluje portret swojej córeczki. Patrzy uważnie – zadarty nos, oczy niebieskie, brwi jak kreseczki... Na stole stoi wazon z kwiatami, leżą owoce i pawie pióra. Malarz przenosi wszystko na płótno i tak powstaje martwa natura.

refren:
Obraz to okno...

Malarka Olga maluje pejzaż – na horyzoncie skaliste góry, bliżej pas łąki z kleksami kwiatów, a w górze siwe, skłębione chmury. Malarz z zadumą spogląda na niebo i w wyobraźni szuka natchnienia... Z plam, smug i kresek tworzy abstrakcję, której da tytuł „Moje marzenia”.

14 WŚRÓD OBRAZÓW

POLSKIE MALARKI I POLSCY MALARZE

Jan Matejko
(żył w latach 1838–1893) – na obrazach często uwieczniał sceny z dziejów Polski. Jedno z jego znanych dzieł przedstawia bitwę pod Grunwaldem. Malarstwo Matejki cechuje dbałość o szczegóły.

Anna Bilińska-Bohdanowiczowa
(żyła w latach 1857–1893) – malowała przede wszystkim portrety i pejzaże. Używała farb olejnych, akwareli i pasteli. Jej obrazy wystawiano w słynnych galeriach w Europie.

Olga Boznańska
(żyła w latach 1865–1940) – malowała głównie portrety, a także kwiaty, pejzaże, martwą naturę. Jej styl malarstwa to rozjaśnione, mgliste barwy i gra kolorów.

Stanisław Wyspiański
(żył w latach 1869–1907) – malarz, a także poeta i autor sztuk teatralnych, do których opracowywał scenografię. Malował pejzaże oraz portrety, najczęściej dzieci. Projektował witraże, meble i tkaniny.

Tadeusz Makowski
(żył w latach 1882–1932) – malarz znany przede wszystkim z obrazów, których bohaterami są dzieci. Namalował ponad 600 obrazów olejnych, kilka tysięcy rysunków i akwarel.

Leon Wyczółkowski
(żył w latach 1852–1936) – malarz, grafik i rysownik. Malował portrety, pejzaże, zabytki architektury i kwiaty. Wiele jego obrazów przedstawia ludzi w czasie pracy, np. chłopów, rybaków.

1. Jakiego rodzaju obrazów zostały przedstawione w piosence? Co charakteryzuje każdy z nich?
2. Czy zgadzacie się ze stwierdzeniem, że „obraz to okno, przez które twórca chce inne światy ludziom ukazać”? Podajcie argumenty.
3. Obejrzyjcie autoportrety znanych polskich malarek i malarzy. Przeczytajcie notki biograficzne.
4. Namalujcie autoportrety dowolną techniką.

NOWE SŁOWO

Portret artysty wykonany przez niego samego to **autoportret**.

POLSKIE MALARKI I POLSCY MALARZE 15

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 14.

ZAPROSZENIE

Nauczyciel informuje uczniów, że mają do wykonania zadanie pisemne. Następnie zapisuje na tablicy i odczytuje polecenie:

W Twojej szkole działa koło plastyczne, które organizuje letni pokaz obrazów członków. Zredaguj zaproszenie, w którym zachęcisz innych uczniów do wzięcia udziału w tej imprezie.

Uczniowie pracują samodzielnie. Tworzony tekst zapisują w zeszytach, pamiętając o poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej. W czasie pracy uczniowie mogą skorzystać ze słownika języka polskiego.

MAGICZNY PĘDZEL

Nauczyciel dzieli uczniów na pięcioosobowe zespoły. Uczniowie przygotowują i przedstawiają historię o niezwyklej przygodzie przeżytej dzięki magicznym pędzłom znalezionym w starej skrzyni na strychu. Uczniowie wykonują rekwizyt, który użyją w przedstawieniu. Do dyspozycji mają: bibułę, papier, gazety, taśmę klejącą, flamastry, sznurki. Po przygotowaniach występują przed klasową publicznością.

SŁOWNIKOWA ZAGADKA (podręcznik s. 14)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie dobrali się w czteroosobowe zespoły. Każdy zespół otrzymuje cztery kartki z napisami określającymi tomy słownika języka polskiego:

TOM I TOM II TOM III TOM IV TOM V TOM VI
A – D E – Ka Ke – M N – Si Sk – So Sp – W.

Uczniowie podkreślają i wypisują na małych karteczkach wszystkie przymiotniki zawarte w piosence *Wśród obrazów* (bujnie, zadarty, niebieskie, pawie, martwa, skaliste, siwe, skłębione). Następnie przyporządkowują przygotowaną karteczkę do określonego tomu słownika języka polskiego, w którym mogą znaleźć znaczenie przymiotnika.

ILUSTROWANY SŁOWNIK (podręcznik s. 14)

Nauczyciel zapisuje na tablicy wyrazy z tekstu piosenki: malarz, płótno, pejzaż, góra i chmura. Uczniowie przepisują je do zeszytu. Następnie wybierają zapisują je w swoim słowniku ilustrowanym oraz wykonują odpowiednie ilustracje.

O czym myślą malarze tworząc swoje dzieła?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- przygotowuje prezentację na temat wybranego malarza;
- współpracuje w grupie;
- odnajduje i wykreśla nazwiska polskich malarzy w kwadracie literowym, układa je w kolejności alfabetycznej;
- przyporządkowuje nazwiska polskich malarzy do odpowiedniego tomu słownika języka polskiego;
- układa i zapisuje nowe wyrazy z liter tworzących słowo „autoportret”;
- odnajduje synonimy wyrazu „kopia”;
- przepisuje do zeszytu definicję słowa „autoportret”;
- ćwiczy koncentrację podczas wykonywania ćwiczeń gimnastycznych.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- wykonujemy kopię obrazu Tadeusza Makowskiego *Troje dzieci pod drogowskazem*;
- malujemy autoportret, używając dowolnej techniki malarzkiej;
- wykonujemy ćwiczenia zespołowe na świeżym powietrzu.

słowa: Małgorzata Strzałkowska
muzyka: Agnieszka Putkiewicz

Wśród obrazów

Kto jest artystą, ten czas uwiecznia, swoje uczucia, myśli wyraża – to pasja, wiedza i doświadczenie zawsze kierują dłonią malarza. W obrazach możesz odnaleźć wszystko – rzeczy, zwierzęta, widoki, twarze, bogactwo kształtów, kolorów, światła... Bujną fantazję mają malarze!

refren:
Obraz to okno, przez które twórca chce inne światy ludziom ukazać – warto tam czasem w ciszy spoglądać, piękna i prawdy szukać w obrazach...

W swojej pracowni malarz Teodor maluje portret swojej córeczki. Patrzy uważnie – zadarty nosek, oczy niebieskie, brwi jak kreseczki... Na stole stoi wazon z kwiatami, leżą owoce i pawie pióra. Malarz przenosi wszystko na płótno i tak powstaje martwa natura.

refren:
Obraz to okno...

Malarka Olga maluje pejzaż – na horyzoncie skaliste góry, bliżej pas łąki z kleksami kwiatów, a w górze siwe, skłębione chmury. Malarz z zadumą spogląda na niebo i w wyobraźni szuka natchnienia... Z plam, smug i kresek tworzy abstrakcję, której da tytuł „Moje marzenia”.

POLSKIE MALARKI I POLSCY MALARZE

Jan Matejko
(żył w latach 1838–1893) – na obrazach często uwieczniał sceny z dziejów Polski. Jedno z jego znanych dzieł przedstawia bitwę pod Grunwaldem. Malarstwo Matejki cechuje dbałość o szczegóły.

Anna Bilinska-Bohdanowiczowa
(żyła w latach 1857–1893) – malowała przede wszystkim portrety i pejzaże. Używała farb olejnych, akwareli i pasteli. Jej obrazy wystawiano w słynnych galeriach w Europie.

Olga Boznańska
(żyła w latach 1865–1940) – malowała głównie portrety, a także kwiaty, pejzaże, martwą naturę. Jej styl malarzki to rozjaśnione, mgliste barwy i gra kolorów.

Stanisław Wyspiański
(żył w latach 1869–1907) – malarz, a także poeta i autor sztuk teatralnych, do których opracowywał scenografię. Malował pejzaże oraz portrety, najczęściej dzieci. Projektował witraże, meble i tkaniny.

Tadeusz Makowski
(żył w latach 1882–1932) – malarz znany przede wszystkim z obrazów, których bohaterami są dzieci. Namalował ponad 600 obrazów olejnych, kilka tysięcy rysunków i akwarel.

Leon Wyczółkowski
(żył w latach 1852–1936) – malarz, grafik i rysownik. Malował portrety, pejzaże, zabytki architektury i kwiaty. Wiele jego obrazów przedstawia ludzi w czasie pracy, np. chłopów, rybaków.

1. Jakie rodzaje obrazów zostały przedstawione w piosence? Co charakteryzuje każdy z nich?
2. Czy zgadzacie się ze stwierdzeniem, że „obraz to okno, przez które twórca chce inne światy ludziom ukazać”? Podajcie argumenty.
3. Obejrzyjcie autoportrety znanych polskich malarzy i malarki. Przeczytajcie notki biograficzne.
4. Namalujcie autoportrety dowolną techniką.

NOWE SŁOWO

Portret artysty wykonany przez niego samego to **autoportret**.

14 **WŚRÓD OBRAZÓW**

POLSKIE MALARKI I POLSCY MALARZE 15

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

SYLWETKI MALARZY (podręcznik s. 15)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie zapoznali się z sylwetkami malarzy przedstawionymi w podręczniku. Następnie uczniowie dzielą się na sześć zespołów. Każdemu zespołowi nauczyciel przydziela nazwisko jednego malarza. Zadaniem uczniów jest wyszukanie sześciu najslawniejszych obrazów tego malarza. Uczniowie szykują prezentację multimedialną, w której przedstawia sylwetkę malarza oraz słynne jego dzieła. Po zakończonej pracy każdy zespół przedstawia prezentację.

KWADRAT LITEROWY

Nauczyciel rozdaje uczniom **kartę pracy nr 52**. Zadaniem uczniów jest odnalezienie i wykreślenie nazwisk malarzy zapisanych pod kwadratem literowym. Następnie uczniowie układają nazwiska malarzy w kolejności alfabetycznej i zapisują je w zeszytach. Do nazwisk dopisują imiona malarzy.

ENCYKLOPEDYCZNA ZAGADKA (podręcznik s. 15)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie dobrali się w czteroosobowe zespoły. Każdy zespół otrzymuje cztery kartki z napisami określającymi tomy encyklopedii:

TOM I	TOM II	TOM III
A – Bok	Bol – Ka	Ke – Mal

TOM IV	TOM V	TOM VI
Mał – S	T – Wyd	Wye – W.

Uczniowie przyporządkowują nazwiska polskich malarzy do odpowiedniego tomu słownika języka polskiego, w którym mogą znaleźć o nich informacje.

AUTOPORTRET

Uczniowie dzielą się na czteroosobowe zespoły. Nauczyciel zapisuje na tablicy wyraz „autoportret”, a dzieci układają z jego liter nowe wyrazy. Wygrywa zespół, który w czasie 5 minut utworzy najwięcej słów. Uczniowie zapisują wyrazy w zeszytach.

ATRYBUT MALARZA

Uczniowie tworzą sześć grup. Każdy zespół wymyśla i zapisuje na kartce minimum sześć atrybutów malarza. Dzieci mogą sprawdzić w słowniku języka polskiego znaczenie słowa „atrybut” (symboliczny przedmiot dodawany jako znak rozpoznawczy). Następnie sąsiednie zespoły zaczynają ze sobą współpracować. Zadaniem grup jest odgadnięcie jak największej liczby atrybutów (z sześciu) pokazanych za pomocą gestów przez przeciwną drużynę. Zwycięża grupa, która odgadnie wszystkie atrybuty.

MALUJEMY

Nauczyciel wyświetla na ekranie słynny obraz Tadeusza Makowskiego *Troje dzieci pod drogowskazem* (może skorzystać z prezentacji przygotowanej przez uczniów). Zadaniem uczniów jest wykonanie kopii zaprezentowanego obrazu.

Uczniowie podczas pracy kierują się zasadą niewykorzystania takich samych kolorów jak w oryginale. Uczniowie mają do dyspozycji kartkę papieru oraz kolorowe kredki. Nauczyciel tworzy wystawę z wykonanych prac.

SYNONIM

Uczniowie w czteroosobowych zespołach wymyślają dziesięć synonimów słowa „kopia”. Wszystkie pomysły zapisują na kartce. Chętni uczniowie odczytują swoje pomysły. W czasie pracy uczniowie mogą skorzystać z internetowego słownika synonimów (synonim.net). Po skończonej pracy uczniowie wybierają dwa synonimy, układają z nimi zdania i zapisują w zeszytach.

AUTOPORTRET (podręcznik s. 15)

Nauczyciel prosi, aby chętny uczeń przeczytał z podręcznika definicję słowa „autoportret”. Każdy uczeń przepisuje definicję w zeszytach. Następnie nauczyciel zachęca uczniów do namalowania autoportretu. Uczniowie mogą wykonać pracę dowolną techniką malarską. Uczniowie mają do dyspozycji: kartkę papieru, farby, kredki, ołówki lub węgiel. Po skończonej pracy uczniowie wieszają swoje „dzieła” na przygotowanej tablicy.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 15.

KARTA PRACY:

Karta pracy nr 51

ZASOBY:

SCHOLARIS: **SLYNNY MALARZ POLSKI – JAN MATEJKO MUZEUM NARODOWE W WARSZAWIE**

LITERATURA:

T. Makowski, 1930, *Troje dzieci pod drogowskazem*

WĘŻOWY BIEG

Nauczyciel dzieli dzieci na cztery grupy. Wszystkie zespoły ustawiają się, jeden za drugim, na narysowanej lub zaznaczonej linii startu. Dzieci ustawiają się na czworaka i łapią za kostki osobę przed sobą. Zadaniem drużyny jest przekroczenie linii mety i powrót tyłem na linię startu. Zadanie należy wykonać bardzo dokładnie i bardzo bezpiecznie. Drużyna w czasie marszu nie może się rozłączyć ani przewrócić. Jeśli nastąpi taka sytuacja, uczniowie wracają na linię startu i rozpoczynają marsz od początku. Po skończonym zadaniu uczniowie zmieniają drużyny. Ćwiczenie można powtórzyć trzy razy.

ZAKAZANE ĆWICZENIA

Nauczyciel zabiera uczniów na boisko szkolne i proponuje zabawę, podczas której uczniowie będą mogli sprawdzić swoją koncentrację. Uczniowie ustawiają się w szeregu, twarzą zwróconą do nauczyciela. Nauczyciel demonstruje ruchy i ćwiczenia, uczniowie je powtarzają. Przed zabawą nauczyciel podaje dwa ćwiczenia, których nie wolno wykonać. Zawodnik, który się pomyli, robi krok do tyłu. Trzy kroki do tyłu eliminują zawodnika z gry. Zwycięzcy zabawy zostają wszyscy uczniowie stojący w szeregu utworzonym na początku zabawy.

O czym mówią nam obrazy?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- wyszukuje w tekście nieznane słowa i zapisuje je w zeszytce;
- wyszukuje znaczenia nowych słów w słowniku;
- opowiada, o czym jest tekst *O obrazach*;
- szuka różnic pomiędzy akwarelami, pastelami i farbami olejnymi, zapisuje różnice w zeszytce;
- wybiera źródła informacji;
- uzyskuje naturalne barwniki, z których tworzy kolorowe farby;
- podaje cechy charakterystyczne dla kubizmu.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- wymyślamy i opowiadamy, o czym myśli postać przedstawiona na obrazie Jana Matejki *Stańczyk*.
- układamy i opowiadamy historię, której bohaterem jest dziewczynka z obrazu Stanisława Wyspiańskiego *Dziewczynka z wazonem z kwiatami*;
- malujemy obraz, w którym za pomocą kolorów pokażemy, w jakim jesteśmy nastroju;
- tworzymy portret zgodnie z kubizmem;
- przygotowujemy graffiti;
- wykonujemy zespołowe ćwiczenia na koncentrację.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

NOWE NAZWY (podręcznik s. 16)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie przeczytali tekst z podręcznika *O obrazach* i podkreślili ołówkiem wyrazy, których znaczeń nie znają. Następnie uczniowie wymieniają wyrazy, których znaczenia nie rozumieją, a nauczyciel zapisuje je na tablicy. Wspólnie wyjaśniają ich znaczenie. Uczniowie mogą korzystać z internetowego słownika języka polskiego oraz z wersji książkowej. Po wyjaśnieniu znaczeń uczniowie układają krzyżówkę z pięcioma wybranymi hasłami. Zadanie wykonują w zeszytach.

Chętny uczeń opowiada, o czym jest tekst.

GDZIE TEGO SZUKAĆ?

Nauczyciel prosi, aby uczniowie dobrali się w czteroosobowe zespoły. Zadaniem każdego zespołu jest wyszukanie informacji na temat różnic między akwarelami, pastelami i farbami olejnymi. Uczniowie mają do dyspozycji słownik języka polskiego, encyklopedię, atlas świata oraz słownik związków frazeologicznych. Zespół, który najszybciej znajdzie różnice, zgłasza swoją gotowość i udziela odpowiedzi. Nakoniec reprezentant drużyny informuje wszystkich, w których pomocach wyszukali informacje. Wszyscy uczniowie zapisują różnice do zeszytu.

ODGADUJEMY MYŚLI (podręcznik s. 16)

Uczniowie pracują w tych samych zespołach. Zadaniem uczniów jest wymyślenie i opowiedzenie, o czym myśli po-

O obrazach

Malarze posługują się wieloma technikami malarskimi i używają różnych gatunków farb, głównie olejnych lub akwarelowych. Wykorzystują również specjalne kredki, zwane pastelami. Wszystkie rodzaje farb składają się z barwników (w formie proszku) i spoiwa, czyli substancji łączącej drobinki barwnika. W dawnych czasach farby wykonywano samodzielnie, a barwniki uzyskiwano z naturalnych substancji: soków roślinnych, gliniek, minerałów. Dziś artyści malarze posługują się najczęściej gotowymi farbami. Malują na różnych powierzchniach: na płótnie, papierze, drewnie, a także na ścianach budynków.

Obrazy malowane farbami olejnymi

Jan Matejko
Stańczyk

Olga Boznańska
Imieniny Babuni

- Opiszcie w grupach wybrany obraz. Co przedstawia? Jakich kolorów i farb użyto do jego namalowania?
- Czy któryś z tych obrazów chcielibyście zawiesić w swoim pokoju? Który? Dlaczego?

16 O OBRAZACH

Obrazy malowane akwarelami

Tadeusz Makowski
Maskarada

Leon Wyczółkowski
Martwa natura z pomarańczami

Obrazy malowane pastelami

Stanisław Wyspiański
Dziewczynka z wazonem z kwiatami

Anna Bilińska-Bohdanowiczowa
Wiesniaczka z dzieckiem

- Namalujcie obraz, na którym pokażecie za pomocą kolorów, w jakim jesteście nastroju, np.: wesołym, spokojnym, smutnym, poważnym, pogodnym.
- Dowiedźcie się, czym różnią się farby olejne od akwareli i pasteli.

17

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 16–17.

KARTA PRACY

Karta pracy nr 52

LITERATURA:

Atlas ilustrowany. Świat przyrody, (2016), Warszawa: Wydawnictwo Nowa Era.

Drabik L., Kubiak-Sokół A., Sobol E., (2016), *Słownik języka polskiego*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

stać przedstawiona na obrazie Jana Matejki *Stańczyk*. Chętny uczeń z grupy dzieli się pomysłem (w opowiadaniu mogą brać udział wszyscy uczniowie grupy).

MALUJEMY HISTORIĘ (podręcznik s. 17)

Nauczyciel prosi uczniów o zamianę zespołów. Zadaniem grupy jest wymyślenie i opowiedzenie historii, której bohaterką będzie dziewczynka z obrazu Stanisława Wyspiańskiego *Dziewczynka z wazonem z kwiatami*. Uczniowie dzielą się swoją historią z innymi, a następnie zapisują ją w zeszytce, pamiętając o poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej.

OWOCOWO-WARZYWNE FARBY

Nauczyciel dzieli uczniów na czteroosobowe zespoły. Zadaniem każdego ucznia jest namalowanie obrazu, w którym za pomocą kolorów pokaże, w jakim jest nastroju: wesołym, spokojnym, smutnym, poważnym, pogodnym, melancholijnym. Praca zespołowa polega na przygotowaniu farb na bazie farby białej z użyciem różnych naturalnych barwników. Kolor żółty uczniowie mogą uzyskać poprzez dodanie do białej farby kurkumy, kolor czerwony poprzez dodanie słodkiej papryki lub soku z buraka, różowy poprzez dodanie niewielkiej ilości soku z buraka, purpurowy poprzez dodanie do soku z buraka kilku kropel soku z cytryny, niebieski dodając ekstrakt z niebieskich płatków kwiatowych, zielony – przetarty szpinak. Uczniowie mogą użyć

owoców, warzyw oraz kolorowych przypraw w proszku. Z namalowanych obrazów nauczyciel może zrobić wystawę. Każda grupa zastanawia się, jaki tytuł powinna nosić wystawa. Najciekawszy pomysł wygrywa.

KUBIZM (podręcznik s. 17)

Nauczyciel pokazuje uczniom obrazy przedstawiające portrety wykonane zgodnie z kierunkiem w sztuce, zwanym kubizmem. Przykładem takiego obrazu jest *Maskarada* Tadeusza Makowskiego. Uczniowie podają, jakie są cechy charakterystyczne omawianego kubizmu. Następnie otrzymują od nauczyciela **kartę pracy nr 53**, w której obrysowują, używając różnych kształtów, przedstawione części twarzy i wycinają je. Następnie na zarysie twarzy, umieszczonym na stronie pierwszej, układają portret charakterystyczny dla kubizmu. Przygotowane dzieło kolorują. Nauczyciel tworzy wystawę z prac, a uczniowie nadają jej tytuł.

Wskazówka: Nauczyciel może pokazać obrazy w albumie lub wyświetlić portrety.

GRAFFITI (podręcznik s. 16)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie przeczytali dwa ostatnie zdania z podręcznika i opowiedzieli, czy i gdzie widzieli malowidła wykonane na płótnie, papierze, drewnie, ścianach budynków. Następnie odpowiadają na pytanie: Jak nazywa się sztuka malowania obrazów na ścianach? Nauczyciel może wyświetlić kilka przykładowych malowideł wyszuka-

nych w źródłach internetowych. Proponuje, aby zespoły przygotowały napis np. „Klasa III d”, stosując metodę graffiti. Uczniowie mają do dyspozycji kartki papieru, flamastry, farby, ołówki oraz kredki.

Wskazówka: Aby uzyskać więcej miejsca, uczniowie mogą wykonać napis na kartkach połączonych taśmą klejącą.

GRA ZESPOŁOWA

Nauczyciel zabiera uczniów na boisko szkolne. Uczniowie dzielą się na dwie drużyny. Zawodnicy obu drużyn ustawiają się na przemian tworząc koło. W środku znajduje się jeden zawodnik z piłką. Zadaniem środkowego jest zabicie zawodnika przeciwnej drużyny, poprzez turlanie piłki w kierunku uczniów. Aby uniknąć zbitcia, każdy zawodnik musi podskoczyć. Jeżeli piłka trafi przeciwnika, drużyna zdobywa punkt. Wygrywa zespół, który po określonym czasie zdobędzie największą liczbę punktów.

Wskazówka: W środku koła może znajdować się osoba nie należąca do żadnej drużyny.

Czy Glisando możemy odnaleźć w każdym z nas?

CELE OPERACYJNE

Uczeń

- czyta opowiadanie Glisando;
- określa bohaterów i miejsce akcji opowiadania i zapisuje informacje w zeszytcie;
- układa plan wydarzeń do opowiadania;
- układa chronologicznie ilustracje do opowiadania;
- tworzy nowe wyrazy z powstałego słowa i zapisuje je w kolejności alfabetycznej;
- układa zdania ze słowami, w których występuje trudność ortograficzna „ż”;
- układa rymy do podanych wyrazów.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- ilustrujemy ułożony wspólnie plan opowiadania;
- rozszyfrowujemy wyraz, od którego pochodzi imię głównego bohatera opowiadania *Glisando*;
- ilustrujemy słowa z trudnością ortograficzną;
- układamy historię z przypadkowo wybranych sześciu słów z opowiadania *Glisando*;
- improwizujemy i odgrywamy scenkę, której głównym tematem jest wizyta w muzeum;
- tworzymy zagadki na temat kolorów i obrazów.

Maciej Wojtyzsko

Glisando

Czy można mieszkać w muzyce? Nie w fortepianie, w skrzypcach, w organkach czy gwizdku, ale w samej muzyce, w dźwiękach, które krążą, w tonach, które dźwięczą, w piosenkach, które brzmią dookoła?

Ryby mieszkają w wodzie, ptaki w powietrzu, bakterie mogą mieszkać w spleśniałym chlebie, Pciuch w czasie, Gźdzacz w innym wszechświecie, natomiast Glisando mieszka w muzyce.

Oczywiście nie każdy może zauważyć jego obecność, ale zawsze, kiedy dźwięki podskakują jak płaski kamień umiejętnie rzucany po wodzie, kiedy przeslizgują się jakby na niewidocznych łyżwach, oznacza to, że w środku siedzi Glisando.

Glisando przepada za nurkowaniem i wynurzaniem się z dźwięków, a jego ulubioną zabawą jest wylapywanie i polykanie dźwięków fałszywych, zanim dotrą one do słuchaczy.

Czasem musi się zdrowo napracować, nim złapie, zatrzyma i połknie fałszywy dźwięk, a zdarza się (gdy fałszywych dźwięków jest za dużo), że wyrwyją się one jednak i rozbiegają wokół.

Każdy muzyk potrafi zauważyć, jak się miewa jego Glisando. Czasem Glisando jest wypoczęty, pełen zapału i energii i nawet nie ma mowy o tym, aby przepuścić jakiś fałsz, innego zaś dnia rozleniwiony, w ogóle nie dba o porządek w muzyce, a nawet złośliwie przestawia dźwięki, burząc zaplanowany porządek. Zdarza się to rzadko, ale czasem się zdarza.

Glisando nie może mieć, oczywiście, jednej piosenki, w każdą melodię wpisuje sobie swoje własne teksty, znane zresztą każdemu, kto tylko dobrze się wsłucha.

Raz to jest: tra ta tata lub: trututu, kiedy indziej: lałala, la la la, bywa też: parura ta-ta mtutu, mtutu i jeszcze wiele podobnych cichutkich mrużanek Glisanda.

Pewnego razu Glisando, którego przyjaciele zwali Odiridi Uha, ślizgał się jak zwykle po swojej ulubionej melodii, kiedy zauważył człowieka malującego obraz. Był to wybitny malarz, pan Tempera. Pan Tempera w olbrzymim skupieniu nakładał na rozpięte na płaszczyźnie płótna większe i mniejsze kropki, czerwone i zielone plamki, niebieskie kreski, żółte zygzaki i mrucał do siebie:

– Abstrakcja. Czysta abstrakcja. Zupełna abstrakcja. Jeszcze tutaj położę czarnego kleksa... hmm, tak, abstrakcja... (Obrazy abstrakcyjne to takie obrazy, na których nie jest namalowane nic, co mogłoby cokolwiek przypominać. Wydaje się to łatwe, ale wcale tak nie jest).

– Ojej! – przeraził się pan Tempera. – Ten kleks przypomina żyrafę. Czarna żyrafa – to wprawdzie bardzo ładne, ale przestanę być abstrakcjonistą... muszę natychmiast zamalować żyrafę...

Nabrał żółtej farby i chlapanął na czarną żyrafę.

– Tak... chyba dobrze... ale nie! Teraz to wygląda jak czarno-żółta Bromba. Chlapanę czerwonej farbą... No, chyba już w porządku...

Cofnął się dwa kroki i aż złapał się za głowę.

– Przecież namalowałem czarno-żółto-czerwony tramwaj!

– Odiridi uha! – zaśpiewał cichutko Odiridi.

– A to co? – zdziwił się pan Tempera.

– Tu Glisando, uha! – zaśpiewał Odiridi.

– Ach, Glisando – zorientował się malarz – bardzo mi miło.

– Coś nie idzie, uha? – zapytał Glisando.

– Niestety – powiedział zmartwiony malarz – wszystko, co maluję, przypomina kształtami jakieś przedmioty, a jako abstrakcjonista nie powinienem do tego dopuścić. Chyba zaczęłam malować portrety, to o wiele łatwiejsze.

– Mnie namaluj, uha! – zawołał Odiridi.

– Ale przecież ciebie nie można sportretować. Nikt nie wie, jak wyglądasz.

– Ja ci powiem, uha! – zaśpiewał Glisando. – Najpierw żółtą, uha!

Pan Tempera, nie bardzo dowierzając, zanurzył pędzel w żółtej farbie, a Odiridi cały czas dyrgolał:

18 GLISANDO

19

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

GLISANDO (podręcznik, s. 18–20)

Nauczyciel prosi, aby chętni uczniowie przeczytali na głos opowiadanie Macieja Wojtyzki *Glisando*. Uczniowie opowiadają, o czym jest opowiadanie. Następnie określają bohaterów i miejsce akcji. Notatkę zapisują w zeszytcie, pamiętając o poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej.

WYJAŚNIAMY (podręcznik, s. 18–20)

Nauczyciel rozdaje uczniom **kartę pracy nr 54**. Zadaniem uczniów jest rozszyfrowanie wyrazów i udzielenie odpowiedzi na pytanie, które ułożą znalezione słowa. Który z fragmentów opowiadania *Glisando* pomoże udzielić im poprawnej odpowiedzi? Uczniowie wyszukują w podręczniku fragmentu. Chętny uczeń odczytuje fragment lub udziela odpowiedzi.

PLAN WYDARZEŃ (podręcznik, s. 18–21)

Uczniowie wraz z nauczycielem układają plan wydarzeń do opowiadania *Glisando*. Poszczególne punkty zapisują na arkuszu szarego papieru.

OBRAZKOWA BAŚŃ

Dzieci dzielą się na grupy w ten sposób, żeby każdemu zespołowi przypadła jedna część przygotowanego wcześniej planu wydarzeń. Uczniowie wykonują ilustracje do danego fragmentu historii. Następnie grupy prezentują swoje prace i układają je w odpowiedniej kolejności – tak, aby obrazki opowiadały historię opisaną w opowiadaniu.

GLISSANDO

Nauczyciel rozdaje uczniom **kartę pracy nr 55**. Uczniowie wyszukują w odpowiednim źródle definicji rozszyfrowanego wyrazu i przepisują ją do zeszytu. Następnie z liter tworzących powstałe słowo układają nowe wyrazy i zapisują je w kolejności alfabetycznej. Uczniowie mogą wybrać trzy wyrazy i ułożyć z nimi zdania.

ILUSTROWANY SŁOWNIK (podręcznik, s. 18–20)

Nauczyciel zapisuje na tablicy wyrazy: żółta, żyrafa, krążyć, każdy, może, zauważyć, łyżwy, dużo, przecież. Uczniowie zwracają uwagę na pisownię wyrazów i przepisują je do zeszytu. Wybierają cztery wyrazy i zapisują w swoim słowniku ilustrowanym oraz wykonują odpowiednie ilustracje.

Z innych trzech wyrazów układają zdania i zapisują je w zeszytcie.

SAŁATKA ZE SŁÓW (podręcznik s. 18–21)

Nauczyciel dzieli uczniów na czteroosobowe zespoły. Każdy zespół ma do dyspozycji podręcznik i ołówki, a każdy uczestnik grupy kartkę i długopis. Jedna osoba z grupy zaznacza ołówkiem sześć przypadkowych wyrazów w podręczniku i odczytuje na głos. Pozostali układają z nich jakąś historię. Na ułożenie historii uczniowie mają tyle czasu, ile przydzieli nauczyciel. Po wyznaczonym czasie, każdy czyta swój tekst (lub opowiada). Uczeń, który wymyślił najwesele-

szą historię, może jako następny wybrać z opowiadania kolejne sześć wyrazów.

W MUZEUM

Nauczyciel zaprasza dzieci na dywan i proponuje zabawę „W muzeum”. Dwoje chętnych uczniów zaczyna rozmowę, wcielając się w rolę osób podziwiających dzieła sztuki w muzeum. Po chwili nauczyciel ingeruje w ich grę, proponując, aby odbyli tę samą rozmowę kolejno:

- pod wodą,
- jeżdżąc na łyżwach,
- stojąc na ruchomych piaskach,
- gdy swędzą ich głowy,
- szukając pokemonów,
- w wysokich górach
- na Marsie.

ZAGADKOWY KONKURS

Nauczyciel dzieli uczniów na czteroosobowe zespoły. Zadaniem każdego zespołu jest przygotowanie sześciu zadań, w których można sprawdzić swoją wiedzę zdobytą na temat kolorów i obrazów. Każde zadanie przygotowują na osobnej kartce. Uczniowie mogą przygotować krzyżówkę z 10 hasłami, rebusy, zaszyfrowane słowa lub zdania, rozsypanki literowe, wymieszane litery w wyrazach, pytania testowe.

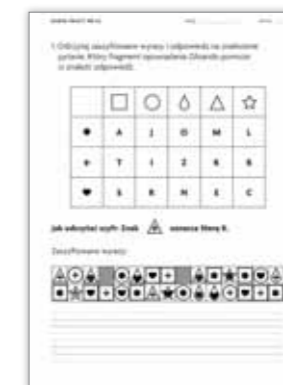
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 18–31.

KARTY PRACY:

karta pracy nr 53
Karta pracy nr 54

Przygotowane kartki zszywają za pomocą zszywek, tworząc zbiór zagadek. Po zakończonej pracy uczniowie przekazują karty sąsiedniemu zespołowi. Uczniowie wspólnie rozwiązują przygotowane zadania.

RYMOWANKI

Nauczyciel zabiera uczniów na boisko szkolne i prosi, aby wszyscy ustawili się w kręgu. Sam zajmuje miejsce w środku. Nauczyciel wskazuje jednego z uczestników i podaje wyraz, do którego trzeba podać wyraz rymujący się z nim. Wskazany uczestnik musi szybko wstać i natychmiast dać odpowiedź. Jeśli mu się nie uda, stoi tak długo, aż prowadzący da mu szansę poprawienia się. Zawodnik, który trzykrotnie nie będzie umiał podać rymującego się wyrazu, odpada z gry (siada). Słowne potyczki wygrywają wszyscy uczniowie, którzy na koniec zabawy stoją.

Wskazówka: Nauczyciel może podawać wyrazy z opowiadania *Glisando*.

Jak zapisywać partykułę „nie”?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- nazywa części mowy zaznaczone w tekście;
- tworzy przeczenia do przymiotników i przysłówków;
- układa zdania wybranymi przeczeniami;
- pisze tekst ze słuchu;
- sprawdza poprawność ortograficzną i interpunkcyjną swojego tekstu;
- zapisuje dokończenie zdań z zaprzeczeniami;
- uzupełnia przysłowia i związki frazeologiczne;
- korzysta ze słownika związków frazeologicznych z przysłowiami;
- wyjaśnia odgadnięte przysłowia i związki frazeologiczne;
- układa sylaby w odpowiedniej kolejności, aby utworzyły wyraz.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- odgadujemy przysłowki z partykułą „nie”, pokazywane przez kolegów;
- ilustrujemy wybrane przysłowie lub związek frazeologiczny;
- wymyślamy historię i przedstawiamy scenkę wyjaśniającą przysłowie lub związek;
- wykonujemy ćwiczenia gimnastyczne według nowej reguły.

1. Przeczytajcie tekst. Zwróćcie uwagę na wyrazy napisane na niebiesko i pomarańczowo. Co zauważacie?

Na spotkanie z **niezwykłym** gościem wybraliśmy miejsce, z którego rozciągał się **niespotykany** widok na pobliski zamek. Właśnie ten pejzaż chcieliśmy namalować. Byliśmy **niewielką** grupą początkujących malarzy. Instrukcji miał nam udzielić malarz Maciej Pędzel.

Byłem dumny, że chciałem przyjść na spotkanie, choć poznałem go całkiem **niedawno**. Tymczasem czekaliśmy już prawie godzinę i cała grupa zaczęła **niecierpliwie** przestępować z nogi na nogę. Czyżby zapomniał? Co chwilę **niepokojnie** patrzyłem na zegarek. Przypomniałem sobie jednak, co mówiono o panu Pędzelku: „Jest **niepunktualny**, ale zawsze przychodzi na umówione spotkania”.

Wreszcie zza **niedużego** pagórka wyłoniła się **niepozorna** postać. Odetchnąłem z ulgą. Reszta grupy widziała go tylko na zdjęciu, na którym był do siebie zupełnie **niepodobny**. Malarz był **niewysoki**, miał za to **niezwykle** donośny głos. Już z daleka krzyknął:

– Nie uwierzycie, co się wydarzyło! W środku lasu, w **niewielkich** świerkach, zobaczyłem skrzata, który zgubił czapkę. **Nielatwo** dostrzec skrzata, są bardzo **nieufne**! Na szczęście zguba znalazła się już po **niecałej** godzinie, bo inaczej dotarłbym do was jeszcze później. **Niewiarygodne**, prawda?

„**Nieźle** to wymyślił!” – uśmiechnąłem się w duchu. Upředzono mnie, że ulubioną rozrywką Macieja Pędzelki jest wymyślanie **nieprawdopodobnych** historii, które miały tłumaczyć jego spóźnienie.

– No, ale dość o mnie – kontynuował gość. – Moi drodzy, popatrzcie, w jaki sposób **nieliczne** o tej porze promienie słońca padają na basztę zamku... I był to początek **niezapomnianej** rozmowy o malarstwie.

2. Napiszcie według wzoru przymiotniki i przysłówki z przeczeniem **nie**.

mily – niemiły	miło – niemiło
sympatyczny – ?	sympatycznie – ?
szczerzy – ?	szczerze – ?
rozsądna – ?	rozsądnie – ?
przyjemne – ?	przyjemnie – ?
łatwy – ?	łatwo – ?

3. Ułóżcie zdania rozpoczynające się od podanych wyrażen.

Niesympatyczna klientka...	Nieuprzejmy sprzedawca...
Nieszczery uśmiech...	Niewinny żart...

4. Wskażcie zdanie oznajmujące, pytające i wykrzyknikowe. Przeczytajcie je z odpowiednią intonacją.

Ależ te buty są niewygodne!	To bardzo nieciekawa książka.
Dlaczego zachowujesz się niegrzecznie?	

5. Przepiszcie zdania, dodając do przymiotników i przysłówków przeczenie **nie**.

Wokół wielkiego jeziora rosną liczne trzciny.	Miałaś zły pomysł!
Trudno było odgadnąć, co się za chwilę stanie.	Reks groźnie zaszczekał.
Postąpiłeś bardzo mądrze.	To był smaczny obiad.

6. Rozwiążcie rebusy. Który wyraz jest przymiotnikiem, a który przysłówkiem? Z pierwszym ułóżcie zdanie pojedyncze, z drugim zdanie złożone.

ko

ślo

7. Przeczytajcie zdania. Zapamiętajcie je, a następnie napiszcie z pamięci.

To, co zrobiłem, było niemądre.
Teraz wiem, że postąpiłem niemądrze.

8. Poszukajcie w słowniku ortograficznym przymiotników i przysłówków z przeczeniem **nie**.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 22–23.

KARTA PRACY:

karta pracy nr 55

LITERATURA:

Drabik L., Kubiak-Sokół A., Sobol E., (2016), *Słownik języka polskiego*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
 Kłosińska A., Sobol E., Stankiewicz A., (2005), *Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
 Masłowska D., Masłowski W., (2008), *Wielka księga przysłów polskich*, Wydawnictwo: Klub dla Ciebie.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

Z OBSERWACJI

Nauczyciel prosi, aby uczniowie przeczytali tekst z podręcznika (s. 22) i zwrócili uwagę na wyrazy zapisane kolorem niebieskim i zielonym. Na jakie pytania odpowiadają te wyrazy? Jak nazywają się te części mowy? Nauczyciel zapisuje podane przez uczniów nazwy na tablicy, a uczniowie w zeszycie.

Następnie uczniowie pod przymiotnikiem i przysłówkiem zapisują po cztery przykłady z tekstu.

PRZECZENIE NIE (podręcznik s. 23)

Uczniowie pracują w parach lub samodzielnie. Zadanie polega na napisaniu przeczeń do przymiotników i przysłówków zgodnie ze wzorem podanym w zadaniu 2. Nauczyciel zapisuje na tablicy wyrazy:

duży, miła, groźny, uczciwy, porządny, bezpieczna, wesoły. Uczniowie wybierają pięć wyrazów i układają z nimi zdania, które zapisują w zeszycie, pamiętając o poprawności ortograficznej.

ZE SŁUCHU

Nauczyciel dyktuje uczniom tekst. Uczniowie zapisują go w zeszycie.

Na środku wielkiej polany błyszczy niewielkie jezioro. Jest ono głębokie. Każde dziecko wie, że kąpiel w nim jest niebezpieczna. Na brzegu jeziora rosną niewysokie drzewa. Tuż za rogiem stoi niebrzydki, nieduży domek.

Po napisaniu tekstu nauczyciel zapisuje tekst na tablicy. Uczniowie samodzielnie poprawiają zauważone błędy.

NIERZECZNE (podręcznik s. 23)

Uczniowie pracują w parach. Zadaniem uczniów jest dokończenie zdań rozpoczętych w zadaniu 3. Następnie zapisują przymiotniki lub przysłówki użyte w zdaniu bez partykuły „nie” i określają, jaka to część mowy.

SŁOWNIKOWE NIE

Nauczyciel zapisuje na tablicy pięć niekompletnych przysłów lub związków frazeologicznych:

- Mieć ..... sumienie.
- Powiedziały jaskółki, że ..... są spółki.
- Strzeż się ....., a unikniesz szkody.
- ..... drugiemu, co tobie .....
- ..... chodzą parami.

Uczniowie dzielą się na pięć zespołów. Każdy zespół uzupełnia luki w powiedzeniach lub przysłowia i wyjaśniają ich znaczenie. Uczniowie mogą korzystać ze słownika związków frazeologicznych z przysłowiami lub *Wielkiej księgi przysłów polskich*. Następnie zapisują zwroty w zeszycie i wykonują ilustrację do jednego z nich.

DRAMATYCZNE NIE

Uczniowie pracują w tych samych zespołach. Każdy zespół losuje jedno zdanie z poprzedniego zadania. Zadaniem

dzieci jest przygotowanie krótkiej scenki dramowej wyjaśniającej znaczenie wylosowanego przysłowia lub związku frazeologicznego.

PARTYKUŁA NIE

Nauczyciel rozdaje uczniom **kartę pracy nr 56**. Uczniowie wpisują w poprawny sposób do podanych przymiotników partykułę „nie”. Następnie przypisują przymiotniki odpowiadające podanym znaczeniom.

SYLABY (podręcznik s. 22)

Nauczyciel zapisuje na tablicy sylaby tworzące przymiotniki i przysłówki. Uczniowie układają sylaby w odpowiedniej kolejności, aby otrzymać prawidłowe słowo:

al - nie - ktu - pun - ny
 wy - nie - kich - so
 ry - ne - nie - god - wia
 koj - spo - nie - nie
 kle - zwy - nie

do - bnych - wdo - pra - nie - po
 Rozszyfrowane wyrazy uczniowie zapisują w zeszycie. Na czerwono podkreślają przymiotniki, a na niebiesko przysłówki.

Następnie uczniowie wybierają trzy wyrazy z tekstu z zadania 1. i dzielą je na sylaby. Wyrazy i sylaby zapisują w zeszycie.

20

21

Dlaczego zwierzęta potrzebują kolorów?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta tekst ze zrozumieniem;
- wyszukuje w tekście informacje;
- rozszyfrowuje wyrazy;
- rozwiązuje rebusy;
- wyszukuje w tekście wyrazy z trudnościami ortograficznymi;
- współpracuje w grupie.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- przygotowujemy i przedstawiamy prezentację multimedialną o zwierzętach;
- układamy i przedstawiamy historię za pomocą przygotowanych papierowych kukiełek;
- wykonujemy ilustracje w słowniku ortograficznym;
- bierzemy udział w zabawach zespołowych.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

CZYTAMY ZE ZROZUMIENIEM (podręcznik s. 24–26)

Nauczyciel prosi, aby chętni uczniowie przeczytali na głos po jednym akapicie tekstu Adama Wajraka *Kolory i wzory w świecie zwierząt*. Pozostali uczniowie śledzą tekst i podkreślają występujących w tekście bohaterów. Chętny uczeń opowiada, o czym jest tekst.

Po wypowiedziach ucznia nauczyciel rozdaje **kartę pracy nr 57**. Zadaniem uczniów jest rozszyfrowanie wyrazów, bohaterów omawianego tekstu. Po rozkodowaniu uczniowie odpowiadają na pytanie: Która nazwa nie określa owada? Nazwy zapisują w przeznaczonym na to polu.

REBUS (podręcznik s. 24–26)

Uczniowie pracują w parach i rozwiązują **kartę pracy nr 58**. Zadanie polega na rozwiązaniu rebusu, którego hasłem jest słowo „mimikra”, następnie wyszukaniu w tekście miejsca, gdzie wyjaśnione jest znaczenie tego słowa. Uczniowie zapisują wyszukaną definicję pod wyrazem. Następnie układają rebus, którego hasłem jest „jadowita żmija”.

BARWY ZWIERZĄT (podręcznik s. 24–26)

Nauczyciel dzieli uczniów na pięć grup. Każda grupa na podstawie tekstu i informacji wyszukanych w źródłach internetowych przygotowuje prezentację na określony temat:

Grupa 1 – płazy (kumak nizinny, kumak górski i salamandra plamista),

Adam Wajrak

Kolory i wzory w świecie zwierząt

Kolory albo wzory u zwierząt to bardzo ważna informacja. Jaskrawy żółty, czerwony lub pomarańczowy może oznaczać: „Uważaj! Jestem jadowity albo trujący”. Niektóre zwierzęta wykorzystują ten system komunikacji w niezbyt uczciwy sposób. Ale zacznijmy od tych uczciwych.

Kumaki, których dwaj przedstawiciele żyją w Polsce (kumak nizinny i kumak górski), w chwili zagrożenia wyginają się tak, żeby widać było spody łapek, podgardle oraz kawałek brzuszka. W ten sposób pokazują bardzo intensywne i jaskrawe pomarańczowe plamy, które dla innych zwierząt są informacją, że kumak ma skórę usianą gruczołami pełnymi trujących substancji i nie oplaca się go atakować. Także salamandra plamista odstrasza wrogów pomarańczowożółtymi plamkami na ciele.

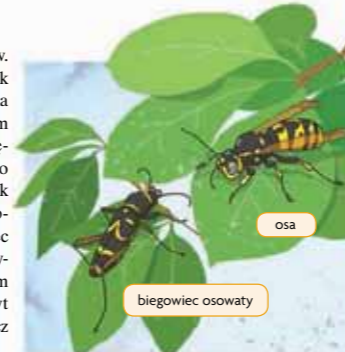

U owadów ten system ostrzegawczy rozbudowany jest wyjątkowo i chyba najbardziej ze wszystkich grup zwierząt. Czerwone plamki na skrzydłach niewielkiego motyla kraśnika sześcioplamka oznaczają, że nasycony jest on trującymi związkami chemicznymi i zjedzenie go może być nieprzyjemne. Specjalny kolor i wzór na odwłoku (czyli na tylnej części ciała owadów) są ostrzeżeniem: „Mogę użądlić!”. Zauważyliście, że osy, szerszenie, a także trzmiele mają wspólną cechę: prążkowany odwłok w czarno-żółte pasy? Dla drapieżnika to jasna informacja: „Nie atakuj mnie, bo jak cię użądle, to spuchniesz”. W przypadku tych owadów jest to zgodne z prawdą. Jednak inne owady, zupełnie niegroźne, gdy odkryły, że takie ubarwienie

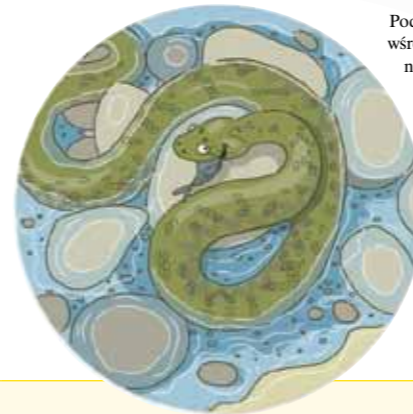

jest skutecznym sposobem odstraszenia drapieżników, zastosowały je także u siebie. Takie zjawisko nazywamy mimikrą. Może ona przybierać różne formy. Bezbronne zwierzęta mogą udawać zwierzęta trujące, ale te trujące mogą również naśladować siebie nawzajem. Tak robią niektóre zwierzęta żyjące w tropikach. Kiedy dwa gatunki są do siebie podobne, a jeden z nich występuje rzadko, wspólny efekt ostrzegania jest mocniejszy.

Wróćmy jednak do owadów oszustów. Zupełnie niegroźne muchówki, takie jak bzygowate, mają odwłoki do złudzenia przypominające kolorami i wzorkiem odwłoki os. Do os i szerszeni bardzo często upodabniają się motyle – nie tylko kolorem, ale też kształtem. Przeziernik osowiec wygląda jak wielka osa. Podobny do osy jest też chrząszcz biegowiec osowaty. Inne owady mogą się podszycić pod mrówki, które strzelają kwasem mrówkowym, i zjedanie ich nie jest zbyt przyjemne. Tak robi drapieżny chrząszcz przekrask mróweczka.

Podobne oszustwa powszechne są także wśród węży, z których wiele upodabnia się do jadowitych węży lub żmii. Tym, co się nie zna, ubarwienie i wzorki na grzbiecie niegroźnego gniewosza plamistego mogą przypominać zygzak jadowitej żmii. Ze żmiją może się kojarzyć zaskroniec rybołów, który – jak sama nazwa wskazuje – jest świetnym łowcą ryb. Te mieszkające na południu Europy węże wraz z ociepleniem klimatu powoli wędrują na północ i pojawiły się już w Polsce.

24 KOLORY I WZORY W ŚWIECIE ZWIERZĄT

25

NAWIGACJA

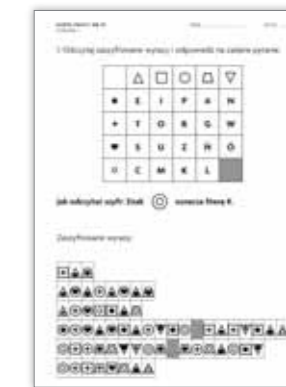
PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 24–26.

KARTA PRACY:

Karta pracy nr 56

Karta pracy nr 57

ZASOBY:

SCHOLARIS.PL: **ZNAMY I BAWIMY SIĘ KOLOREM CZERWONYM**

Grupa 2 – owady (motyl kraśnik, osa, szerszeń i trzmiele),

Grupa 3 – owady (muchówka, przeziernik osowiec, chrząszcz biegacz osowaty, chrząszcz przekrask mróweczka),

Grupa 4 – węże (zaskroniec rybołów, lancetogłów mleczny, koralówka arlekin),

Grupa 5 – ptaki (kukulka, sokół, krogulec).

Prezentacja powinna zawierać informacje o ich wyglądzie, zwyczajach, środowisku życia oraz miejscach na świecie lub w Polsce, gdzie najczęściej występują. Po zakończonej pracy chętny uczeń lub uczniowie przedstawiają znalezione informacje.

TEATR KUKIEŁKOWY (podręcznik s. 24–26)

Uczniowie pracują w tych samych zespołach. Układają historię, której bohaterem będą zwierzęta z tekstu Adama Wajraka *Kolory i wzory w świecie zwierząt*. W swojej historii zaprezentują, w jaki sposób zwierzęta wykorzystują kolory i wzory znajdujące się na ich ciałach. Opowiedzą historię za pomocą przygotowanych papierowych kukiełek. Do ich wykonania potrzebują: kolorowych kartek, kartek z bloku technicznego, kleju, zszywek, taśmy klejącej, kredek, flamastrów, nożyczek i patyczków do szaszłyków. Z kartki papieru wycinają kontur bohatera i ozdabiają go dostępnymi materiałami. Następnie mocują na patyczku do szaszłyków. Kiedy kukielki będą gotowe, zespół przedstawia wymyśloną przez siebie historię.

ORTOGRAFIA (podręcznik s. 24–26)

Nauczyciel zapisuje na tablicy wyrazy z podręcznika: zagrożenia, użądlić, prążkowany, drapieżnik, wąż. Uczniowie zapisują wyrazy w zeszytach i układają po jednym zdaniu z każdym wyrazem. Następnie wybierają dwa wyrazy, zapisują w swoim słowniku i wykonują odpowiednią ilustrację.

Nauczyciel prosi, aby uczniowie wyszukali w tekście Adama Wajraka wyrazy (rzeczowniki, przymiotniki i czasowniki) z trudnością ortograficzną „rz”, „ó”, „u”, „ch”. Zapisują w zeszytach po trzy wyrazy z każdej grupy trudności. Rzeczowniki podkreślają na czerwono, przymiotniki na niebiesko, a czasowniki na zielono.

Wybrane dwa wyrazy umieszczają w swoim słowniku ilustrowanym.

KROGULCE I SOKOŁY

Nauczyciel zabiera uczniów na boisko szkolne i dzieli ich na zespoły, w których jest taka sama liczba zawodników. W zabawie biorą udział dwie drużyny. Zawodnicy ustawiają się na przemian wzdłuż środkowej linii. Na bocznych liniach (po dwóch stronach uczniów) nauczyciel ustawia piłki. Jedną piłką przypada na dwóch zawodników. Piłki po jednej stronie boiska to krogulce, a po drugiej to sokoły. Na hasło nauczyciela „krogulce” lub „sokoły” uczniowie biegną we właściwym kierunku i starają się zdobyć piłkę. Zdobyta piłkę unoszą do góry. Uczniowie powinni pamiętać, żeby nie wyrwać sobie piłek. Każda uniesiona piłka to jeden punkt dla

drużyny. Zabawę można powtórzyć sześć razy. Wygrywa drużyna z większą ilością punktów.

Drużyny, które nie biorą udziału w zabawie dopingują ćwiczących zawodników.

Wskazówka: Piłki mogą rozkładać uczniowie, którzy nie należą do drużyn biorących udział w zabawie.

TRZY ODBICIA

Nauczyciel przygotowuje boisko do zadania, rysując przy linii końcowej boiska koło o średnicy 2 metrów. Każdy uczeń w wyznaczonej kolejności ustawia się w kole z piłką i mocno uderza o podłoże, aby piłka wykonała trzy jak najwyższe kozły. W czasie, kiedy piłka wykonuje trzy odbicia o ziemię, uczeń biegnie jak najdalej od linii koła. Moment kiedy piłka uderza trzeci raz jest sygnałem do zaznaczenia miejsca, w którym znajdował się uczeń. Każdy uczeń może powtórzyć zadanie trzy razy. Zwycięzcą zostaje ten uczeń, który uzyska najdalszą odległość. Obserwujący uczniowie dopingują okrzykami kolegów i koleżanki.

Czy każde ogniwo pokarmowe jest ważne?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- definiuje zwrot „zależność pokarmowa”;
- czyta tekst ze zrozumieniem;
- wybiera odpowiednie źródło, aby sprawdzić definicję zwrotu „zależność pokarmowa”;
- wymienia cechy drapieżnika i podaje przykłady zwierząt z tego gatunku;
- współpracujemy w grupie.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- wyszukujemy zwierzęta na karcie pracy i tworzymy odpowiednie zależności pokarmowe;
- układamy interaktywne puzzle;
- wykonujemy karty do układania zależności pokarmowych i wykorzystujemy je do nauki;
- sprawdzamy swoją szybkość i wykonujemy wspólnie ćwiczenia gimnastyczne;
- wymyśliśmy nazwę drużyny i okrzyk do turnieju hokejowego;
- rozgrywamy turniej hokejowy za pomocą ręki i piłki lekarskiej.

Mistrzem upodabniania się do bardzo jadowitego węża jest żyjący w Ameryce zupełnie niegroźny lancetogłów mleczny, który na pierwszy rzut oka bardzo przypomina niezwykle jadowitą koralówkę arlekin. Oczywiście jeżeli się dobrze przyjrzeć, widać wyraźną różnicę w układzie kolorowych pierścieni na ciele tego węża. Ale to pierwsze zawahanie się prześladowcy może lancetogłowiowemu mlecznemu uratować życie. Ciekawe, że tam, gdzie wąż mleczny i koralówka występują razem, niegroźne węże bardzo się do koralówek upodabniają, a tam, gdzie koralówek nie ma, nie muszą się już starać i to podobieństwo nie jest aż tak uderzające.

Mimikra występuje też u ptaków. Dorosła kukułka do złudzenia przypomina ptaki drapieżne, zarówno sylwetką, jak i ubarwieniem – sylwetkę ma trochę jak sokół, a ubarwienie jak krogulec. Być może takie oszustwo ułatwia jej podrzucanie jaj do gniazd innych ptaków. Po prostu małe ptaki boją się bronić gniazda zaatakowanego przez drapieżnego ptaka. Natomiast pisklą kukułki po wykluciu się z jaja znakomicie przyjmuje rolę pisklęcia ptaków, którym jajo zostało podrzucone.

Zależności pokarmowe

Rośliny są pokarmem dla wielu zwierząt, a te z kolei są zjadane przez inne zwierzęta. Na przykład igły sosny są przysmakiem gąsienic motyla barczatki sosnówki. Gąsienice te są zjadane przez sikory sosnówki, a sikora może stać się obiadem dla krogulca. Taki układ nazywamy **łańcuchem pokarmowym**. Podobny łańcuch jest w przyrodzie bardzo dużo. Pokazują one, że organizmy żywe są od siebie zależne.

1. Ułóżcie w grupach jak najwięcej pytań do tekstu. Napiszcie te, które uznacie za najciekawsze. Wymieńcie między grupami pytania i na nie odpowiedzcie.
2. Na podstawie tekstu przygotujcie notatkę o tym, w jaki sposób i dlaczego niektóre bezbronne zwierzęta upodabniają się do innych.
3. Wybierzcie w parach dowolne zwierzę spośród opisanych w tekście i poszukajcie informacji o jego wyglądzie, zwyczajach i środowisku życia.

1. Porozmawiajcie o innych roślinach i zwierzętach, które znacie i które są od siebie zależne. Pokażcie te zależności w dowolnej formie plastycznej.
2. Zastanówcie się, czy człowiek też jest zależny od roślin i zwierząt. Dlaczego?
3. Przypomnijcie sobie, jakie zwierzęta nazywamy drapieżnikami. Które ze zwierząt przedstawionych na ilustracji to drapieżniki?

26 KOLORY I WZORY W ŚWIECIE ZWIERZĄT

ZAŁĘŻNOŚCI POKARMOWE 27

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZAŁĘŻNOŚCI (podręcznik s. 27)

Nauczyciel dzieli uczniów na czteroosobowe zespoły. Prosi, aby zastanowili się, co oznacza zwrot „zależności pokarmowe”. Uczniowie wspólnie dyskutują i wymieniają się pomysłami. Chętny uczeń udziela odpowiedzi. Następnie nauczyciel prosi, aby uczeń przeczytał tekst *Zależności pokarmowe*. Czy informacja przekazana przez uczniów pokrywa się z tą z podręcznika? Następnie nauczyciel układa na ławce: słownik języka polskiego, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik związków frazeologicznych z przysłowiami oraz encyklopedię (atlas przyrody lub encyklopedię przyrody – jeśli biblioteka szkolna je posiada). Chętny uczeń wybiera odpowiednie źródło, wyszukuje definicję zwrotu „zależności pokarmowe” i głośno ją odczytuje. Uczniowie zapisują definicję w zeszytach. Wskazówka: Nauczyciel może wyświetlić interaktywną planszę *Zależności pokarmowe* (Scholaris.pl)

INTERAKTYWNE

Nauczyciel proponuje uczniom interaktywną zabawę. Na ekranie wyświetla grę komputerową *Zależności pokarmowe* (Buliba). Chętni uczniowie układają pojawiające się puzzle, pamiętając o odpowiednim umieszczeniu ogniwa.

DRAPIEŻNIK

Uczniowie pracują w czteroosobowych grupach. Każda grupa zastanawia się, jakie zwierzęta mogą należeć do grupy drapieżników. Co cechuje tę grupę?

UKRYTE INFORMACJE

Uczniowie otrzymują od nauczyciela **kartę pracy nr 59**, na której wyszukują zwierzęta, kolorują je. Następnie za pomocą linii łączą rośliny i zwierzęta w łańcuchy pokarmowe. Każdy łańcuch zaznaczają innym kolorem. Zadanie wymaga spostrzegawczości, ponieważ zwierzęta mogły ukryć się w zakamarkach.

PLASTYCZNIE

Uczniowie pracują w grupach sześciuosobowych. Każdy zespół przygotowuje karty do gry w zależności pokarmowe. Kartę wykonują z kwadratów 6 cm × 6 cm. Na karcie znajduje się wizerunek zwierzęcia i rośliny z nazwą. Uczniowie wykorzystują: papier z bloku technicznego, kolorowe kredki, gumki recepturki różnej długości, tablica korkowa i pinezki. Z przygotowanego zestawu kart układają różne zależności pokarmowe. Uczniowie przypinają kartki w przypadkowy sposób na tablicy korkowej. Następnie za pomocą gumek recepturek łączą pinezki przy odpowiednich obrazkach. Zwierzęta: ślimak, mysz, wąż, sokół, dżdżownica, wydra, szop praczy, nietoperz, wróbel, sowa, kret, żaba, konik polny, wiewiórka, jaszczurka, mucha, osa, sarna, wilk, lis, motyl, orka, ryba duża, rekin, foka, ośmiornica. Rośliny: zboże, trawa, kwiaty, liście, plankton. Można przygotować także planszę ze słońcem.

Wskazówka: Zamiast tablicy korkowej i pinezek uczniowie mogą przygotować papierowe strzałki i układać zależności na stoliku. Zamiast kart uczniowie mogą ulepić figurki zwierząt i roślin z plasteliny.

ASYMETRYCZNE BIEGI

Nauczyciel zabiera uczniów na boisko szkolne. Uczniowie siadają na boisku tworząc okrąg. Jeden uczeń pozostaje na zewnątrz i rozpoczyna zabawę. Chodzi za plecami uczniów i w dowolnym momencie dotyka dłońmi ucznia, wzywając go do wyścigu. Bieg odbywa się dookoła okręgu w przeciwnych kierunkach. Uczeń, który wzywał do wyścigu, biegnie w kierunku odwrotnym niż poruszał się do momentu dotknięcia. Przed rozpoczęciem zabawy nauczyciel ustala, jakiego ćwiczenia wykonają uczniowie, w momencie kiedy będą się mijali (chwytają się za ręce i robią trzy przysiady, wykonują pięć podskoków na jednej nodze lub skłony w przód z wyprostowanymi nogami albo pajacyki). Po wykonaniu ćwiczenia zawodnicy biegną dalej w swoich kierunkach. Każdy stara się zająć wolne miejsce na obwodzie koła, które zwołał uczeń zaproszony do wyścigu. Uczeń, który nie zajmie miejsca, zostaje na zewnątrz kręgu i w taki sam sposób, jak poprzednik zaprasza dowolną osobę do wyścigu. Nauczyciel wyznacza nowego zawodnika, jeśli uczeń przegrywa trzy razy.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 27.

KARTA PRACY:

Karta pracy nr 58

LITERATURA:

**ZAŁĘŻNOŚCI POKARMOWE
EKOSYSTEM POLA UPRAWNEGO**

LEKARSKI HOKEJ

Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy. Każda drużyna wymyśla nazwę i okrzyk charakterystyczny dla zespołu. Uczniowie rozgrywają mini turniej hokejowy, w którym kij zostaje zamieniony na rękę, a krążek na piłkę lekarską. Mecz rozgrywany jest na połowie boiska i trwa 6 minut (po trzech minutach następuje zmiana miejsc). Przed rozpoczęciem gry nauczyciel ustala, którą ręką wolno toczyć piłkę. Zadaniem zawodników drużyny atakującej jest przetoczyć piłkę za linię końcową boiska drużyny przeciwnej. Drużyna otrzymuje jeden punkt, kiedy piłka wraz z zawodnikiem znajdzie się za linią końcową. Zawodnicy drużyny przeciwnej starają się odebrać piłkę i przeprowadzić atak na linię końcową drużyny przeciwnej. Po zdobyciu punktu zaczyna się gra od środka. Nie wolno dotknąć piłki drugą ręką. Jeśli któryś z zawodników wykona niedozwolony ruch, na 30 sekund schodzi z boiska. Po wybieciu piłki za linię końcową, grę rozpoczyna drużyna przeciwna. Drużyna z większą ilością punktów wygrywa. **Wskazówka:** Mecze mogą równocześnie odbywać się na dwóch miejscach boiska. Turniej może zostać rozegrany zgodnie z zasadą „każdy z każdym” lub kolejne mecze rozgrywać pomiędzy zwycięzcami.

Dlaczego powinniśmy dbać o płazy?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem tekst *Płazy*;
- odpowiada na pytania dotyczące tekstu;
- zapisuje pytania i odpowiedzi do zeszytu;
- rysuje, na podstawie tekstu, schemat rozwoju żaby;
- szuka w źródłach internetowych różnic między żabą a ropuchą;
- układa łańcuchy pokarmowe, których ogniwem jest płaz;
- dyskutuje na temat zagrożeń dla płazów;
- układa historię na podstawie wyrazów z trudnością ortograficzną „ż”.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- dopasowujemy do danego żywiołu zwierzę żyjące w tym środowisku oraz podajemy łańcuch pokarmowy, w którym jednym z ogniw jest to zwierzę;
- wykonujemy plakat przedstawiający w jaki sposób możemy dbać o płazy;
- wymieniamy środowiska w jakim żyją podane zwierzęta;
- wykonujemy ćwiczenia gimnastyczne.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

CZYTAMY ZE ZROZUMIENIEM (podręcznik s. 28)

Nauczyciel prosi, aby chętny uczeń przeczytał na głos tekstu *Płazy*. Pozostali uczniowie śledzą tekst i podkreślają wszystkie wymienione zwierzęta. Uczniowie zastanawiają się jakie pytania można zadać do tekstu: W jakim środowisku żyją płazy? Co to znaczy, że płazy są zmiennocieplne? Jak wygląda skóra płazów? Jak oddychają płazy? Jakie płazy żyją w polsce? Gdzie można najczęściej spotkać żabę trawną? Uczniowie podają propozycje pytań, a nauczyciel zapisuje najciekawsze je na tablicy. Następnie uczniowie dzielą się na czteroosobowe zespoły. Każdy zespół zastanawia się nad odpowiedziami do podanych pytań. Chętni uczniowie udzielają odpowiedzi. Zespoły mogą uzupełniać swoje wypowiedzi. Po zakończonej dyskusji wszyscy przepisują pytania do zeszytu i udzielają na nie pisemnej odpowiedzi.

SCHEMAT

Na podstawie informacji *Jak rozwija się żaba trawną*, umieszczonej w podręczniku, uczniowie wykonują ilustrowany schemat przedstawiający proces od skrzeku do żaby. Ilustracje wykonują w zeszycie. Chętni uczniowie pokazują swoje prace i omawiają schemat rozwoju żaby.

ŻABA I ROPUCHA

Uczniowie dzielą się na cztery zespoły. Każdy zespół wyszukuje w źródłach dostępnych w szkole, różnice między

Płazy

Płazy to grupa zwierząt przystosowanych do życia na lądzie i w wodzie. Są zmiennocieplne, co znaczy, że temperatura ich ciała jest zmienna i zależy od temperatury otoczenia. Oddychają płucami oraz przez skórę pokrytą śluzem. Rozmnażają się i rozwijają w wodzie. Do płazów żyjących w Polsce należą np. bezogoniaste żaby, ropuchy i kumaki, a także traszki, które mają ogon. Istnieją również płazy beznogie, ale w Polsce te nie występują.

Żabę trawną najczęściej można spotkać w lasach, na łąkach i w ogrodach. Ma brązową skórę pokrytą licznymi ciemnymi plamami. Jest aktywna wieczorem i nocą, poluje między innymi na owady, ślimaki, dżdżownice. Od października żaba trawną przebywa w mule na dnie zbiornika wodnego. W marcu budzi się ze snu zimowego.

1. Na podstawie ilustracji opowiedzcie, jak w ciągu życia rozwija się żaba trawną.
2. Sprawdźcie, na przykład w encyklopedii, czym różnią się żaby od ropuch.

28 PŁAZY

Gady

Gady to zwierzęta, które zamieszkują zarówno środowiska wodne, jak i lądowe na wszystkich kontynentach poza Antarktydą. Należą do nich jaszczurki, węże, krokodyle i żółwie. Sucha skóra, która chroni zwierzę przed utratą wody, może być pokryta łuskami, tarczami, płytami rogowymi lub kostnymi. Gady, podobnie jak płazy, są zmiennocieplne. W przeciwieństwie do płazów nie muszą żyć blisko wody.

Żmija zygzakowata to jadowity wąż żyjący w Polsce. Można ją poznać po charakterystycznym ciemnym zygzaku na ciele.

Młode niektórych gadów wylukują się z jaj. Na przykład żółwie składają jaja w jamie, którą wykopują w ziemi. Jaja ogrzewa ziemia nagrzana przez słońce. Wylukują się z nich małe żółwie, które wyglądają tak samo jak dorosłe, tylko są mniejsze. Zaraz po wyluku starają się szybko ukryć przed drapieżnikami. W Polsce żyje tylko jeden gatunek żółwia – żółw błotny.

DLA CIEKAWYCH
Na podmokłych terenach Polski można spotkać niejadłowego węża – zaskrońca zwyczajnego. Ma charakterystyczne żółte plamy po bokach głowy. Zaatakowany przez drapieżnika udaje martwego i wydziela nieprzyjemny zapach.

Duża grupa gadów to zwierzęta żyworodne, czyli takie, które rodzą swoje młode. Należy do nich część węży i jaszczurek.

1. Dowiedźcie się, dlaczego płazy i gady są pożyteczne. Porozmawiajcie o tym w klasie.
2. Sprawdźcie, jak się nazywa i jak wygląda beznoga jaszczurka żyjąca w Polsce. Napiszcie o niej notatkę.

GADY 29

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 28.

ZASOBY:

KARTA PRACY

Karta pracy nr 59

LITERATURA:

Płazy Krótka Opowieść o Kilku Gatunkach z Naszej Okolicy

żabą a ropuchą. Znalezione informacje wykorzystują do ułożenia historii, która będzie opowiadać o przyjaźni dwóch płazów. W historii przedstawia różnice w wyglądzie, zaprezentują środowisko, w którym żyją oraz opowiedzą o przyjaźni.

PRAWDA CZY FAŁSZ (podręcznik s. 28)

Nauczyciel rozdaje uczniom **kartę pracy nr 5** Karta zawiera dziesięć zdań z informacjami z tekstu *Płazy*. Uczniowie czytają uważnie zdania i określają czy zdanie jest prawdziwe czy fałszywe. Jeśli zdanie jest fałszywe przekreślają literę znajdującą się w kolumnie obok. Z niewykreślonych liter odczytują hasło.

ZJADLIWY PŁAZ

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy czteroosobowe. Każdy zespół, wykorzystując wiedzę z poprzedniej lekcji zapisuje przykłady trzech łańcuchów pokarmowych, w których jednym z ogniw jest płaz. Uczniowie zapisują łańcuchy w zeszytach i dzielą się pomysłami z uczniami.

ZAGROŻENIA

Nauczyciel odtwarza uczniom film *Płazy Krótka Opowieść o Kilku Gatunkach z Naszej Okolicy* (od 6:22 do końca). Po obejrzeniu filmu uczniowie dyskutują o zagrożeniach z jakimi mogą spotkać się płazy i w jaki sposób możemy im zapobiegać.

Następnie w zespołach tworzą plakat informacyjny o zagrożeniach i ich zapobieganiu. Uczniowie potrzebują: Kartki A4, kolorowe kredki i flamastry, klej, kolorowe gazety. Napisy na plakacie uczniowie mogą wykonać z wycinanych liter wyciętych z gazet.

Nauczyciel przygotowuje wystawę z przygotowanych prac, a zespoły wymyślają dla niej tytuł. Najciekawsza propozycja wygrywa.

ORTOGRAFIA (podręcznik s. 28)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie zwrócili uwagę na słowa: rozmnażają, również, żaba, dżdżownica, można, zależy. Uczniowie wyszukują wyrazy w tekście i zapisują je do zeszytu. Następnie uczniowie na podstawie wyszukanych wyrazów wymyślają historię i zapisują ją do zeszytów. Ważne wyrazy podkreślają.

REFLEKSYJNE ŻYWIWOŁY

Nauczyciel zaprasza uczniów na dywan. Wszyscy ustawiają się stojąc tworząc koło. Jedna osoba wchodzi do środka, rzuca do innych kolejno piłkę i mówi: „Ziemia”, „Woda”, „Powietrze” i „Ogień”. Uczeń, który złapie piłkę musi szybko wymienić zwierzę żyjące w danym środowisku oraz podać przykład łańcucha pokarmowego, którego jest ogniwem. Następnie odrzuca piłkę. Na hasło „Ogień” należy nie łapać piłki. Kto się pomyli odpada z gry (siada). Zwycięzcami zostają ci, którzy nie odpadli z gry.

stają uczniowie, którzy po wyznaczonym czasie zabawy stoją nadal w kole.

KRĘGLE

Nauczyciel zaprasza uczniów do zabawy. Uczniowie ustawiają kręgle po obwodzie koła w odstępach metrowych od siebie. Liczba kręgli jest mniejsza o jeden niż zawodników. Następnie ustawiają się za kręglami na zewnątrz okręgu. Nauczyciel znajduje się w środku koła i pokazuje ćwiczenia gimnastyczne, które wykonują uczniowie. Na sygnał „kręgiel” uczniowie próbują zdobyć kręglą. Osobie, której ta czynność się nie udaje odpada z gry. Za każdym razem należy zmniejszyć o jeden ilość kręgli. Ćwiczenia trwają do momentu, kiedy zostanie tylko jeden uczeń.

Dlaczego gady są pożyteczne?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- układa pytania do tekstu;
- zapisuje różnice między gadami a płazami;
- wyjaśnia, dlaczego gady są pożytecznymi zwierzętami;
- rozszyfrowuje ukryte pytanie;
- wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- układamy historię z jednym z bohaterów tekstu „Gady” i przedstawiamy ją w postaci komiksu;
- wymyślamy nowe zwierzę, które jest skrzyżowaniem gada i płaza;
- układamy poprawne formy związków frazeologicznych i wykonujemy do nich ilustracje;
- przygotowujemy potrawy wyglądem przypominające gady i płazy;
- wykonujemy ćwiczenia ze skakanką.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

RÓŻNICE (podręcznik s. 29)

Nauczyciel prosi, aby chętny uczeń przeczytał tekst *Gady*. Uczniowie układają pytania do testu i odpowiadają na nie. Następnie nauczyciel rysuje na tablicy tabelkę z trzema kolumnami i pięcioma wierszami, w której porównane zostaną dwa gatunki zwierząt. W pierwszym wierszu umieszcza: „nazwa gatunku”, „płazy”, „gady”. W pierwszej kolumnie umieszcza (pod „nazwa gatunku”): „środowisko”, „skóra”, „zamieszkiwanie”, „przykłady”.

Uczniowie pracują w czteroosobowych zespołach. Wspólnie uzupełniają wiadomości w tabeli. Każdy uczeń zapisuje tabelę w zeszytach.

CIEKAWY GAD (podręcznik s. 29)

Uczniowie pracują w parach. Zespoły wybierają jednego bohatera z tekstu *Gady*. Zadanie polega na ułożeniu historii i przedstawieniu jej w postaci komiksu. Historia ma uzmysłowić odbiorcom, dlaczego gady są zwierzętami pożytecznymi.

UKRYTY ZWIERZ

Nauczyciel rozdaje **kartę pracy nr 61**. Uczniowie rozkodowują zaszyfrowane pytanie, a następnie udzielają odpowiedzi na nie.

Płazy

Płazy to grupa zwierząt przystosowanych do życia na lądzie i w wodzie. Są zmiennocieplne, co znaczy, że temperatura ich ciała jest zmienna i zależy od temperatury otoczenia. Oddychają płucami oraz przez skórę pokrytą śluzem. Rozmnażają się i rozwijają w wodzie. Do płazów żyjących w Polsce należą np. bezogoniaste żaby, ropuchy i kumaki, a także traszki, które mają ogon. Istnieją również płazy beznogie, ale w Polsce te nie występują.

Żabę trawną najczęściej można spotkać w lasach, na łąkach i w ogrodach. Ma brązową skórę pokrytą licznymi ciemnymi plamami. Jest aktywna wieczorem i nocą, połuje między innymi na owady, ślimaki, dżdżownice. Od października żaba trawna przebywa w mule na dnie zbiornika wodnego. W marcu budzi się ze snu zimowego.

1. Na podstawie ilustracji opowiedzcie, jak w ciągu życia rozwija się żaba trawna.
2. Sprawdźcie, na przykład w encyklopedii, czym różnią się żaby od ropuch.

28 PŁAZY

Gady

Gady to zwierzęta, które zamieszkują zarówno środowiska wodne, jak i lądowe na wszystkich kontynentach poza Antarktydą. Należą do nich jaszczurki, węże, krokodyle i żółwie. Sucha skóra, która chroni zwierzę przed utratą wody, może być pokryta łuskami, tarczками, płytkami rogowymi lub kostnymi. Gady, podobnie jak płazy, są zmiennocieplne. W przeciwieństwie do płazów nie muszą żyć blisko wody.

Młode niektórych gadów wykluwają się z jaj. Na przykład żółwie składają jaja w jamie, którą wykopują w ziemi. Jaja ogrzewa ziemia nagrzana przez słońce. Wykluwają się z nich małe żółwie, które wyglądają tak samo jak dorosłe, tylko są mniejsze. Zaraz po wykluciu starają się szybko ukryć przed drapieżnikami. W Polsce żyje tylko jeden gatunek żółwia – żółw błotny.

DLA CIEKAWYCH

Na podmokłych terenach Polski można spotkać niejadowitego węża – zaskrońca zwyczajnego. Ma charakterystyczne żółte plamy po bokach głowy. Zaatakowany przez drapieżnika udaje martwego i wydziela nieprzyjemny zapach.

Żmija zyzgakowata to jadowity wąż żyjący w Polsce. Można ją poznać po charakterystycznym ciemnym zygżaku na ciele.

Duża grupa gadów to zwierzęta żyworodne, czyli takie, które rodzą swoje młode. Należy do nich część węży i jaszczurek.

1. Dowiedźcie się, dlaczego płazy i gady są pożyteczne. Porozmawiajcie o tym w klasie.
2. Sprawdźcie, jak się nazywa i jak wygląda beznoga jaszczurka żyjąca w Polsce. Napiszcie o niej notatkę.

GADY 29

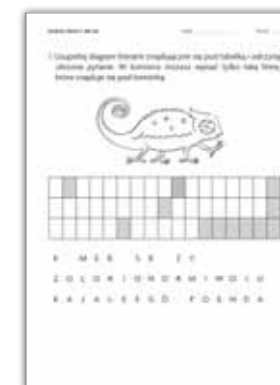
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 29.

KARTA PRACY:

Karta pracy nr 60

ZASOBY

SCHOLARIS.PL: GALERIA GADÓW

CZY WIESZ, ŻE...

Nauczyciel przekazuje uczniom ciekawostkę dotyczącą żółwia skórzastego, który jest jednym z najgłębiej nurkujących zwierząt morskich. Miękka skorupa pozwala mu zanurkować na głębokość 1280 metrów. Żółw ten nie ma twardej skorupy, gdyż na takiej głębokości mogłaby zostać zgnieciona.

Najbardziej jadowitym wężem jest tajpan pustynny. Maksymalna dawka jadu wydzielona przy jednym ukąszeniu tajpana pustynnego jest w stanie uśmiercić około stu osób. Na szczęście nie odnotowano, żadnego śmiertelnego przypadku. Węże te zamieszkują bezludne tereny australijskich pustyni, są powolne i nieagresywne.

PŁAZOGAD

Nauczyciel prosi, aby uczniowie podzielili się na czteroosobowe zespoły. Każdy zespół wybiera po jednym z poznanych gadów i płazów. Następnie, na podstawie dwóch wybranych zwierząt wymyślają nowe, które będzie miało zapożyczone cechy. Wykonują rysunek nowego stworzenia i ustalają jego nazwę, w jakim środowisku żyje, co lubi jeść, jak się rozmnaża. Po skończonej pracy uczniowie prezentują swoje stworzenia. Pozostałe zespoły mogą zadawać pytania odnośnie nowych zwierząt.

FRAZEOLÓGICZNY CHAOS

Nauczyciel zapisuje na tablicy związki frazeologiczne, w których zostały podmienione nazwy gadów i płazów:

- węzowe ły,
- powolny jak krokodyl,
- mieć żabę w kieszeni,
- rzucać żółwiami.

Uczniowie pracują w parach. Wspólnie ustalają poprawną formę związków frazeologicznych. Zapisują zwroty w zeszytach i do każdego wykonują ilustracje.

ZWIERZĘCE KUCHCIKOWO

Uczniowie pracują w tych samych grupach. Przygotowują stoły do zajęć kulinarnych (wycierają stoliki, nakrywają je ceratami, układają deseczki, noże, serwetki, miski, talerzyki) i zakładają fartuszki. Po umyciu rąk siadają do stołów. Z przyniesionych z domu barwnych produktów (np. owoców, warzyw, chleba, masła, sera, wędlin) przygotowują dania wyglądem przypominające ogniwa pokarmowe. Następnie układają krótkie wierszyki opisujące dania. Potrawa ma być smaczna i estetycznie przygotowana. Po upływie wyznaczonego czasu następuje degustacja przygotowanych dań oraz sprzątanie miejsc pracy.

SKAKANKA

Nauczyciel przeprowadza rozgrzewkę. Uczniowie składają skakankę na cztery części i rozciągają ją dwoma rękoma, ręce unoszą do góry i wykonują skłony w przód. Następnie zahaczają skakankę na stopie i podnoszą nogę na wysokość bioder. Ćwiczenie wykonują pięć razy z lewą i prawą nogą. Uczniowie zajmują miejsce, tak aby każdy mógł swobodnie wykonać próbne skoki na skakance.

Następnie nauczyciel dzieli uczniów na pięć grup. Każda grupa przeprowadza rywalizację, wyłaniając najlepszego skaczącego przez skakankę. Uczniowie skaczą pojedynczo, wykonując kolejno odpowiednią liczbę skoków w układzie aż do popełnienia błędu. Osoba, która popełnia błąd oddaje skakankę. Układy:

1. przeskok do przodu,
2. przeskok stopy złączone,
3. na prawej stopie,
4. na lewej stopie,
5. ze skrzyżowanymi rękami,
6. przeskok do tyłu,
7. przeskok do tyłu na dwie nogi,
8. przeskok do tyłu na prawej nodze,
9. przeskok do tyłu na lewej nodze. Pierwsza seria – po jednym skoku w całym układzie. Druga seria po dwa skoki w układzie. Trzecia seria – po trzy skoki, itd aż do serii dziesiątej. Wygrywa osoba, która dojdzie do największej serii.

Legenda o poznańskich koziołkach

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- zadaje pytania do wysłuchanego tekstu i odpowiada na nie;
- wyodrębnia bohaterów opowiadania;
- podaje inne propozycje innego tytułu;
- na podstawie tekstu opisuje wygląd zegara;
- przypomina sobie cechy legendy;
- przyporządkowuje cechy charakterystyczne dla baśni i legendy, uzasadnia swój wybór;
- poznaje pojęcie „akapitu” i analizuje tekst pod kątem podziału na akapity;
- wypisuje z tekstu wyrazy z „ó” i tworzy od nich liczbę pojedynczą;
- tworzy plan legendy;
- samodzielnie wykonuje zadania do wysłuchanego tekstu legendy.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- oglądamy fotografie przedstawiające ozdobne litery w starodruku;
- ilustrujemy plan wydarzeń;
- przygotowujemy scenki dramatowe, w których przedstawione są dane fragmenty legendy;
- wyszukujemy w internecie legendy;
- lepimy bohaterów legend z plasteliny;
- odgadujemy, z jakiego miasta pochodzi dana legenda.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

TWORZYMY NOWE TYTUŁY (podręcznik s. 30–32)

Nauczyciel czyta dzieciom opowiadanie Agnieszki Frączek *Legenda o poznańskich koziołkach*. Następnie chętne dzieci zadają pytania do tekstu, a pozostali uczniowie na nie odpowiadają, wskazują postacie pierwszo- i drugoplanowe. Wspólnie zastanawiają się nad nadaniem opowiadaniu innego tytułu. Nauczyciel zapisuje propozycje tytułów na tablicy. Dzieci wybierają jeden, najbardziej pasujący do opowiadania.

WYGLĄD POZNAŃSKIEGO ZEGARA (podręcznik s. 30–32)

Uczniowie pracują w parach. Ich zadaniem jest opisanie na podstawie tekstu wyglądu zegara wykonanego przez mistrza Bartłomieja. Po upływie wyznaczonego czasu chętni uczniowie czytają opisy. Najciekawszy tekst nauczyciel zapisuje na tablicy, a uczniowie przepisują go do zeszytów.

LEGENDA – CO TO TAKIEGO?

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel kładzie na środku kartki z wydrukowanymi hasłami: „znane miejsce i czas akcji”, „wydarzenia fantastyczne, realistyczne i historyczne”, „ludowa opowieść o postaciach fantastycznych, realistycznych i historycznych”, „opowiadają o mędrkach, wojownikach, władcach i świętych”, „ziarno prawdy”, „postacie i wydarzenia fantastyczne”, „walka dobra ze złem”, „zwierzęta i przedmioty posiadają ludzkie cechy i emocje”. Nauczyciel wyjaśnia nieznanym dzieciom pojęcia. Uczniowie wspólnie zastanawiają się, które z wypisanych na kartkach

Agnieszka Frączek

Legenda o poznańskich koziołkach

Działo się to w czasach, kiedy ludzie nie nosili jeszcze zegarków na rękach, nie mieli w domach zegarów ściennych, a o wyświetlaniu godziny przez telefony komórkowe nawet nie śnili. Porę dnia określali więc, zadzierając głowę. Mieszkańcy wsi patrzyli po prostu w niebo i po słońcu poznawali, czy już czas szykować kolację, a mieszkańcy miast śledzili wskazówki zegarów na wieżach zamków lub kościołów.

Takie zegary wisiały wówczas w wielu miastach Polski. Jeden z nich zdołał wieść kościoła Mariackiego w Krakowie, inny wisiał we Wrocławiu, jeszcze inny w Toruniu. Tylko w Poznaniu, na wieży okazałego, świeżo odbudowanego ratusza, zegara wciąż nie było. „Trzeba to zmienić!” – postanowili więc poznańscy rajcy¹. Wykonanie zegara zlecił mistrzowi Bartłomiejowi, najznakomitszemu konstruktorowi zegarów w okolicy, a kto wie, może nawet w całym kraju. Bartłomiej długo pracował nad swoim dziełem. Zaplanował bowiem, że poznański zegar będzie miał nie jedną, ale kilka oddzielnych tarcz, wydzwaniał będzie nie tylko godziny i półgodziny, ale nawet kwadransy, i dodatkowo wyposażony zostanie w mechanizm pokazujący miesiące i fazy Księżyca. Nawet wskazówki poznański zegar miał mieć niezwykłe – Bartłomiej chciał, aby każda z nich kształtem przypominała rękę. Mijały miesiące, a mistrz wciąż nie wychodził ze swojej pracowni. Aż wreszcie któregoś dnia oznajmił poznańskim rajcom: „Gotowe!”.

Odsłonięcie zegara nie mogło się odbyć od tak, po prostu. Zaplanowano więc z tej okazji wspaniałą uroczystość, na którą obiecali przyjechać wszyscy burmistrzowie sąsiednich miast i wojewoda poznański. W największej i najpiękniejszej z ratuszowych

¹ rajcy – radni miejscy.

sal rozstawiono długie stoly, przyniesiono z piwnic dzbany z miodem, upieczono tysiące pysznych ciast. A poznański kuchmistrz, słynny w całej okolicy pan Gąska, od błędnego świtu stał przy rożnie, przygotowując ulubioną pieczeń wojewody. Raz tylko, na krótką, króciutką chwilę, opuścił kuchnię, gdy usłyszał, że na rynku rozbrzmiały skoczne dźwięki muzyki. Nie umiał powstrzymać ciekawości i wyjrzał na zewnątrz. Opiekę nad rożnem powierzył kuchcikowi Pietrkowi.

Ale Pietrek nigdy nie był zręcznym pomocnikiem. Na dodatek tego szczególnego dnia z emocji cały czas trzęsły mu się ręce. Ledwie więc pan Gąska przekroczył próg kuchni, Pietrek jednym niezgrabnym ruchem strącił pieczeń wprost w palenisko... Bam!

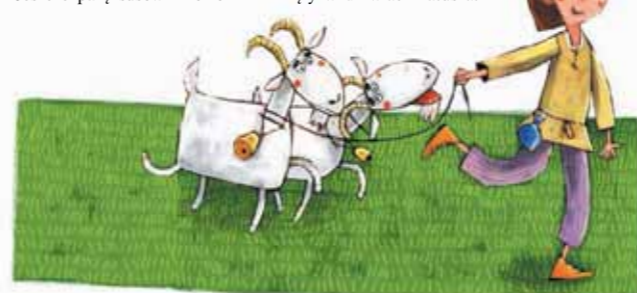
Kiedy kuchmistrz wrócił, nie było już czego ratować. Pieczeń, jeszcze niedawno apetycznie pachnąca, teraz miała zapach, wygląd, a pewnie i smak węgla.

– I czym ja poczęstuję pana wojewodę?! – załamał ręce kuchmistrz. Zaraz jednak wyciągnął z kieszeni fartucha monetę i polecił Pietrkowi: – Przynieś mi w te pędy mięso na nową pieczeń!

Ale jak to zrobić, kiedy z powodu uroczystości wszystkie sklepy były zamknięte, a myśliwym – ku radości saren i zajęcy – Pietrek był kiepskim...? Kuchcik był pewien, że wróci do pana Gąski z pustymi rękoma. Nagle jednak spostrzegł dwa bielusińskie koziołki, skubiące trawę przed chatą Maciejowej.

– Wyglądają całkiem apetycznie! – ucieszył się. Odwiązał koziołki od palika i ruszył w stronę kuchni. Ciekawskie zwierzątka szły za nim chętnie, rozglądając się po okolicy. Dopiero kilka kroków od celu zrozumiały, dokąd i po co Pietrek je prowadzi. Jednym zwinnym ruchem zerwały się więc ze sznurka i pomknęły przed siebie, roztrzaskując zgromadzone na rynku barwne tłumy.

Jeszcze parę susów i koziołki zniknęły w drzwiach ratusza.

30 LEGENDA O POZNAŃSKICH KOZIOŁKACH

31

cech posiadają wszystkie znane im legendy. Następnie zapisują w zeszytcie krótką notatkę dotyczącą cech charakterystycznych legend.

LEGENDY I BAŚNIE

Po wykonaniu poprzedniego ćwiczenia dzieci zastanawiają się, które cechy są charakterystyczne dla baśni, a które dla legendy. Podają przykłady zastosowania danej cechy w znanych im utworach, np. w legendzie znane jest miejsce akcji, ponieważ wiemy, że legenda o koziołkach działa się w Poznaniu.

AKAPIT – CO TO TAKIEGO? (podręcznik s. 30–32)

Nauczyciel wyjaśnia uczniom słowa „akapit” – jest to podstawowy sposób dzielenia tekstu na rozpoznawalne wzrokiem mniejsze fragmenty w celu zwiększenia czytelności. Pisząc tekst, każdą nową myśl wyróżniamy akapitem. W starodrukach akapit często był ozdobiony okazywał wzorem. Uczniowie analizują tekst legendy, zwracając szczególną uwagę na akapity. Podają główną myśl zawartą w każdym fragmencie legendy. Następnie nauczyciel pokazuje uczniom fotografie przedstawiające ozdobne litery w starodrukach.

W POSZUKIWANIU „Ó” (podręcznik s. 30)

Dzieci pracują samodzielnie. Ich zadaniem jest wypisanie w zeszytach w kolumnie wyrazów z „ó” z pierwszego akapitu legendy. Następnie obok zapisują wymienione wyrazy w licz-

bie pojedynczej. Chętny uczeń odczytuje wykonane zadanie, a pozostali uczniowie sprawdzają jego poprawność.

PLAN WYDARZEŃ (podręcznik, s. 30–32)

Uczniowie wraz z nauczycielem układają plan wydarzeń do Legendy o poznańskich koziołkach. Poszczególne punkty zapisują na arkuszu szarego papieru.

OBRAZKOWA LEGENDA

Dzieci dzielą się na grupy w ten sposób, żeby każdemu zespołowi przypadł jeden punkt przygotowanego wcześniej planu wydarzeń. Uczniowie wykonują ilustracje do danego fragmentu legendy. Następnie grupy prezentują swoje prace i układają je w odpowiedniej kolejności – tak, aby obrazki opowiadały historię opisaną w legendzie, i tworzą z nich klasową galerię.

SPRAWDŹ SIĘ!

Dzieci samodzielnie wykonują ćwiczenia z e-podręcznika (NAWIGACJA). Następnie chętni uczniowie odczytują rozwiązania na głos, a pozostała część zespołu klasowego sprawdza ich poprawność.

SKĄD TA LEGENDA?

Nauczyciel odtwarza ze scholarisa (NAWIGACJA) animację przedstawiającą znane legendy różnych miast Polski. Zadaniem dzieci jest odgadnięcie, o jakich miastach mówi narrator.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 30–32.

ZASOBY:

EPDRĘCZNIK **LEGENDA O SMOKU WAWELSKIM**

ODPOWIEDZ NA PYTANIA

LEGENDA O PRZERWANYM HEJNALE

WYSZUKAJ ZDANIA PRAWDZIWE

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

SCHOLARIS: SKĄD TA LEGENDA?

Herby polskich miejscowości

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- wyszukuje w internecie herb miejscowości, w której mieszka;
- tworzy plakat przedstawiający herb i informacje o nim;
- wysłuchuje historii herbów i tworzy notatkę na ten temat;
- wymyśla legendę lub historię wyjaśniającą znaczenie elementów znajdujących się na herbie;
- układa historię wyjaśniającą wygląd herbu danego miasta i poznaje prawdziwą symbolikę tego herbu;
- wymienia instytucje, organizacje, grupy społeczne, które mają herb;
- poznaje różnice między herbem a logo.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- przyporządkowujemy herb do odpowiedniego miasta;
- projektujemy i wykonujemy herb naszej klasy oraz uzasadniamy jego wygląd;
- projektujemy i wykonujemy herby naszych rodzin;
- wyszukujemy w internecie herbów i logo wybranych miast i opisujemy je;
- doskonalimy koordynację ruchową.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

HERB NASZEJ MIEJSCOWOŚCI

Dzieci pracują w pięcioosobowych grupach. Ich zadaniem jest znalezienie w internecie lub dostępnych książkach ilustracji i informacji na temat herbu miejscowości, w której mieszkają. Na ich podstawie tworzą plakat.

HISTORIA HERBÓW

Nauczyciel odczytuje dzieciom informację: już w średniowieczu powstawały herby miast, dokładnie w tym samym czasie, kiedy zaczęło kształtować się prawo miejskie. Początkowo herby pojawiały się jedynie na pieczęciach, z czasem przeniesiono je na tarcze. O wyglądzie herbu najczęściej decydował wójt, rada miasta lub monarcha. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości pieczę nad herbami miast przejęło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Uczniowie powtarzają zapamiętane informacje. Następnie dzieci w parach formułują notatkę o historii herbów. Każda dwójka odczytuje swoją propozycję, a pozostali uczniowie sprawdzają jej poprawność. Uczniowie zapisują notatki w zeszytach.

HERBOWA ZGADYWANKA

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel kładzie na środku kartki z wydrukowanymi herbami Warszawy, Katowic, Konina, Łodzi, Krakowa i Gniezna. Obok rozkłada nazwy wymienionych miast. Zadaniem uczniów jest dopasowanie nazwy miasta do odpowiedniego herbu. Uczniowie

próbują wyjaśnić, dlaczego dokonali takiego wyboru. Odwołują się do znanych sobie legend, symboli i historii miast.

KLASOWY HERB

Dzieci pracują w czteroosobowych grupach. Zadaniem uczniów jest zaprojektowanie i stworzenie z dostępnych materiałów (brystol, kolorowy papier, gazety, kawałki materiału, koraliki, piórka, guziki, papierowe talerzyki, taśmy, bibuła itp.) herbu ich klasy. Każdy element musi zostać umieszczony na herbie z jakiejś przyczyny. Po zakończonej pracy grupy prezentują swoje plakaty i uzasadniają wybór elementów znajdujących się na herbie. Pozostali uczniowie mogą zadawać pytania dotyczące wykonanej pracy. Każdy zespół zostaje nagrodzony oklaskami.

HERB MOJEJ RODZINY

Uczniowie pracują samodzielnie. Projektują i rysują herb swojej rodziny. Na herbie nie powinno być przypadkowych elementów. Każdy znak powinien coś symbolizować. Podział tarczy herbu jest dowolny: może być to jedna całość lub podzielona na kilka części.

RODZINNE HISTORIE I LEGENDY

Po wykonaniu poprzedniego zadania, uczniowie wymyślają legendę lub prawdziwą historię dotyczącą ich rodziny, która wyjaśnia symbolikę wykonanego herbu. Dzieci zapisują legendy i historie na odwrocie kartki z herbem. Następnie

Herby polskich miejscowości

Wiele miejscowości ma swój herb. Znajdują się na nim symbole związane z historią, architekturą, specyfiką okolicy lub z legendami.

W herbie Szczecina widnieje gryf. To mityczny stwór przedstawiany

jako lew z głową orla i spiczastymi uszami. Jak głosi legenda, w tej okolicy – w książęcej drużynie – służył rycerz Żeliszew. Gryfy pomogły mu uratować przyszłą żonę księcia z rąk rozbójników. Książę w podziękowaniu podarował rycerzowi ziemię, a gryfa postanowił uwiecznić w herbie.

Herb miasta Dąbrowa Górnicza podzielony jest na trzy pola. U góry znajduje

się orzeł w koronie, symbolizujący przynależność do państwa polskiego. Na dole, po lewej stronie widnieje trzy żółdnie dęby, nawiązujące do pierwszej części nazwy miasta – Dąbrowa. Po prawej znajduje się młot, który wskazuje na główne zajęcie mieszkańców – górnictwo.

Herb gminy Huszlew przedstawia bramę-dzwonnicę znajdującą się przed wejściem do kościoła Świętego Antoniego Padewskiego. Krzyż, księżyc i gwiazda nawiązują do herbu książąt Woronieckich, którzy mieli duże zasługi dla tego regionu. Dwa miecze symbolizują udział mieszkańców w walkach w obronie ojczyzny.

- Podajcie tytuł legendy, jej autora, miejsce wydarzeń oraz bohaterów pierwszoplanowych i drugoplanowych. Przygotujcie plan wydarzeń opisanych w legendzie.
- Wypiszcie z tekstu legendy siedem wyrazów z ó podanych w liczbie mnogiej. Napiszcie te wyrazy w liczbie pojedynczej.
- Sprawdźcie w słowniku, jakie różne znaczenia ma słowo „legenda”.

- Wskażcie na mapie Polski miasta wojewódzkie. Obejrzyjcie, jakie mają herby. Poszukajcie informacji o herbie waszego miasta wojewódzkiego.
- Odszukajcie na mapie Polski Szczecin, Dąbrowę Górniczą i Huszlew.
- Co znajduje się w herbie waszej miejscowości? Jak jest jego pochodzenie? Opiszcie herb. Jeśli wasza miejscowość nie ma herbu, zaprojektujcie go.

32

LEGENDA O POZNAŃSKICH KOZIOŁKACH

HERBY POLSKICH MIEJSCOWOŚCI

33

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 33.

różnicę między herbem a logo: herb miasta to reprezentacyjny i rozpoznawany znak miasta, symbol samorządu. Dlatego ranga i znaczenie herbu wymagają staranności. Herb jako znak urzędowy ma przewagę nad logo, które jest znakiem promocyjnym. Służy do promowania miasta. Symbolika herbu jest stała, symbolikę logo można zmieniać.

LOGO POLSKICH MIAST

Uczniowie dzielą się na osiem grup. Nauczyciel przydziela zespołom miasta: Warszawa, Lublin, Wrocław, Kraków, Polkowice, Łowicz, Kalisz, Suwałki. Zadaniem dzieci jest znalezienie w internecie herbu i logo danego miasta. Następnie dzieci ustnie opisują wygląd herbu i logo.

ZABAWA RUCHOWA Z PIŁKĄ

Nauczyciel zabiera uczniów na salę gimnastyczną. Dzieci dobierają się parami (według wzrostu). Zadaniem każdej dwójki jest przeniesienie 3 piłek bez pomocy rąk na drugą stronę sali. Za każdym razem dzieci używają innego sposobu przenoszenia: pierwszą piłkę trzymają czołami, drugą – brzuchami, trzecią – stopami (dzieci siedzą na podłodze, jedna osoba podaje piłkę do stóp partnera, następnie wstaje i podbiega kawalek dalej. Uczeń trzymający piłkę stopami odwraca się i podaje ją koledze). Pary, którym piłka nie spadła, zostają nagrodzone brawami. Wygrywa dwójka, która wykona zadanie najszybciej i najdokładniej.

Wielkopolska

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- utrwała informacje o rodzajach krajobrazów;
- wskazuje na mapie Polski obszar Wielkopolski;
- poznaje informacje geograficzne o Wielkopolsce, wskazuje wybrane miejsca na mapie Polski;
- odnajduje na podanych stronach internetowych zdjęcia i informacje o faunie i florze Wielkopolskiego Parku Narodowego i Puszczy Noteckiej;
- poznaje elementy stroju biskupińskiego;
- poznaje ciekawostki o Wielkopolsce.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- wyszukujemy w internecie zdjęć, ilustracji i informacji o zabytkach Wielkopolski;
- sprawdzamy swoją wiedzę o Wielkopolskim Parku Narodowym;
- uczymy się podstawowego kroku oberka;
- organizujemy pokaz strojów biskupińskich.

Wielkopolska

Wielkopolska to historyczna kraina położona w środkowej i zachodniej Polsce. Przez jej obszar płynie Warta – trzecia pod względem długości polska rzeka. Stolicą Wielkopolski i jej największym miastem jest Poznań, uważany za centrum naukowe, kulturalne i gospodarcze tego regionu. Inne ważne miasta to między innymi Kalisz oraz Gniezno.

Wielkopolska jest nazywana kolebką państwa polskiego. Tu mieli swoje siedziby pierwsi władcy Polski.

W Wielkopolsce, między innymi w Poznaniu, Gieczu, Gnieźnie, Kaliszu i na Ostrowie Lednickim, znajdują się pozostałości grodów zbudowanych bardzo dawno temu, w czasach Mieszka I i jego syna Bolesława Chrobrego.

Muzeum Przyrodnicze Wielkopolskiego Parku Narodowego nad Jeziorem Góreckim.

Widok Poznania od strony Warty.

Ratusz w Poznaniu. Rynek w Kaliszu. Archikatedra w Gnieźnie.

Ostrów Lednicki to wyspa na jeziorze Lednica. Na podstawie znalezionych tu pozostałości dawnych budowli archeolodzy odtworzyli wygląd grodu znajdującego się kiedyś na wyspie.

Makieta grodu.

Strój biskupiński

1. Okrągła kopka (rodzaj czepka).
2. Kryza, czyli kołnierzyk.
3. Sukienka z rękawkami.
4. Czerwone korale.
5. Wyszywany fartuszek.
6. Czarne buty.
7. Białe spodnie.
8. Czarna westka (kamizelka).
9. Jaka, czyli kurtka koloru biskupiego.
10. Biała koszula ze stójką.
11. Czarny kapelusz.

Dudy wielkopolskie to ludowy instrument dęty.

1. Wskażcie na mapie Polski Wielkopolskę oraz największe miasta położone na jej terenie.

2. Poszukajcie informacji o krajobrazach, miastach i zabytkach Wielkopolski oraz zdjęć, które je przedstawiają.

3. Opiszcie strój biskupiński, jeden z wielkopolskich strojów ludowych.

4. Posłuchajcie dźwięków dud wielkopolskich oraz wielkopolskiej muzyki ludowej. Określcie nastrój wysłuchanych utworów.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

KRAJOBRAZOWO

Nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie rodzajów krajobrazów i ich krótką charakterystykę (nizinny, morski, pojezierza, wyżynny, góry niskie, góry średnie i góry wysokie). Po wypowiedziach dzieci wyświetla prezentację o krajobrazach Polski (NAWIGACJA). Następnie proponuje uczniom wycieczkę po Wielkopolsce. Jedno z dzieci może wskazać na mapie Polski, gdzie znajduje się Wielkopolska, i spróbować określić krajobraz charakterystyczny dla tego regionu (nizina, pojezierze).

GDZIE LEŻY WIELKOPOLSKA? (podręcznik, s. 34)

Uczniowie czytają tekst z podręcznika. Nauczyciel zadaje pytania: *Gdzie leży Wielkopolska? Jakie miasta znajdują się na tym terenie? Jakie rzeki płyną przez Wielkopolskę? Jak się nazywa park narodowy i puszcza znajdująca się w Wielkopolsce?* Chętne dzieci wypowiadają się na zadany temat, a nauczyciel zapisuje odpowiedzi na tablicy. Następnie nauczyciel wieszka na tablicy mapę Polski. Uczniowie otrzymują atlasy. Ich zadaniem jest odnalezienie na odpowiednich mapach w atlasie miejsc zapisanych na tablicy. Chętni uczniowie wskazują je na mapie Polski.

CO MOŻNA ZWIEDZIĆ W WIELKOPOLSCE?

Uczniowie dzielą się na sześć grup. Każdy zespół losuje kartkę z nazwą miejsca lub zabytku: Biskupin, Poznań, Katedra Gnieźnieńska, Zamek w Kurniku, rynek w Kaliszu, Ostrów Lednicki. Zadaniem grup jest zgromadzenie informacji, zdjęć i obrazków

na temat wylosowanego miejsca (korzystają z internetu, książek, czasopism, atlasów). Nauczyciel proponuje skorzystanie z prezentacji o Wielkopolsce (NAWIGACJA). Następnie zespoły prezentują swoje prace i pokazują fotografie. Po wysłuchaniu opisów wszystkich miejsc dzieci wybierają zabytek, który najbardziej chciałyby zobaczyć i uzasadniają swoje zdanie.

ŚWIAT ROŚLIN I ZWIERZĄT

Nauczyciel dzieli uczniów na cztery zespoły. Każda grupa losuje kartkę z zadaniem:

- Wielkopolski Park Narodowy – wyszukajcie informacji i ciekawostek na temat roślin rosnących na tym terenie. Wykonajcie plakat informacyjny o chronionych roślinach.
  - Wielkopolski Park Narodowy – wyszukajcie informacji i ciekawostek na temat zwierząt żyjących na tym terenie. Wykonajcie plakat informacyjny o chronionych zwierzętach.
  - Puszcza Notecka – wyszukajcie informacji i ciekawostek na temat roślin rosnących na tym terenie. Wykonajcie plakat informacyjny o chronionych roślinach.
  - Puszcza Notecka – wyszukajcie informacji i ciekawostek na temat zwierząt żyjących na tym terenie. Wykonajcie plakat informacyjny o chronionych zwierzętach.
- Następnie nauczyciel podaje adresy stron, z których uczniowie mogą skorzystać (NAWIGACJA). Zadaniem grup jest zgromadzenie informacji, zdjęć i obrazków na temat wylosowanego miejsca ochrony przyrody.

Po upływie określonego czasu zespoły prezentują swoje prace.

SPRAWDŹ SWOJĄ WIEDZĘ

Nauczyciel zachęca uczniów do sprawdzenia swojej przyrodniczej wiedzy i skorzystania z proponowanych gier edukacyjnych na stronie Wielkopolskiego Parku Narodowego (NAWIGACJA).

TANIEC Z WIELKOPOLSKI

Nauczyciel pyta uczniów, czy wiedzą, jak nazywa się polski taniec narodowy, który pochodzi z Wielkopolski. Chętne osoby udzielają odpowiedzi. Następnie nauczyciel odtwarza dowolny film przedstawiający oberka. Dzieci uczą się kroku podstawowego oberka (krok z prawej nogi, podparcie lewą nogą, krok z prawej nogi, krok z lewej nogi, podparcie prawą nogą, krok z lewej nogi). Następnie może być wykonywany naskok zamiast kroku).

POKAZ MODY (podręcznik, s. 35)

Uczniowie analizują ilustrację stroju biskupińskiego z podręcznika. Odczytują opis na głos i omawiają elementy stroju. Następnie dobierają się w pary. Jedna osoba z każdej dwójki będzie modelem. Uczniowie z dostępnych materiałów (skrawki materiału, gazety, papier kolorowy, sznurki itp.) tworzą strój biskupiński i ubierają w strój modela. Na koniec odbywa się pokaz mody. Dzieci robią miejsce na wybieg

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 34–35.

ZASOBY:

SCHOLARIS: **KRAJOBRAZY POLSKI**
GALERIA WIELKOPOLSKA
WIELKOPOLSKI PARK NARODOWY
PUSZCZA NOTECKA
GRY I ZABAWY EDUKACYJNE

i siadają po jego dwóch stronach. Kiedy modele i modelki znajdują się na wybiegu, pozostali omawiają poszczególne elementy przygotowanego stroju.

TO WARTO WIEDZIEĆ

Nauczyciel przedstawia ciekawostki.

1. Znane i lubiane cukierki krówki, zwane również ciągutkami, narodziły się w Poznaniu. Tutaj w 1921 r. ruszyła pierwsza fabryka tych cukierków, które błyskawicznie podbiły rynek nie tylko krajowy, ale również znalazły uznanie za granicą.
2. Kopię słynnego okrętu Santa Maria, na którym Kolumb dopłynął do Ameryki, w skali 1:1 można zobaczyć w Muzeum Arkadego Fiedlera w Puszczykowie.
3. Aby zobaczyć wydmy, niekoniecznie trzeba jechać nad morze. Na terenie między Wronkami a Międzychodem znajduje się pas wydmy śródlądowych sięgających ok. 40 m wysokości względnej.
4. Najstarszą ceglana budowla w Polsce jest kościół pw. św. Jana Jerozolimskiego na Komandorii w Poznaniu.
5. W granicach Poznania znajduje się unikalny na skalę światową rezerwat meteorytowy „Morasko” chroniący kraterę powstałe na skutek uderzenia meteorytu około 5 tys. lat temu.
6. W wigilijny wieczór do wielkopolskich dzieci przychodzi z workiem prezentów nie św. Mikołaj, ale Gwiazdor. Jego strój niczym nie różni się od stroju św. Mikołaja poza różgą, która jest postrachem niegrzecznych dzieci.

Zaułek słówek – wyrazy: nad, pod, obok, od...

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- używa przyimków do określenia miejsca;
- odczytuje informacje z mapy, używając przyimków;
- doskonali umiejętność opisu położenia przedmiotów z różnych perspektyw za pomocą przyimków;
- uzupełnia tekst odpowiednimi przyimkami.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- układamy historie o myszkach i serze z użyciem przyimków;
- wyobrażamy sobie świat bez przyimków;
- dokańczamy i opisujemy rysunki;
- bawimy się w odnajdywanie schowanych przedmiotów, zdobywając informacje z pomocą przyimków;
- ćwiczymy szybkość i zwrotność;
- doskonalimy umiejętność celnych rzutów.

1. Obejrzyjcie plan Kwiatowic. Zwróćcie uwagę na symbole, które zostały opisane w legendzie. Odszukajcie je na planie.

LEGENDA

las	drogi	przystań żeglarska
plaża	ścieżki	restauracja
szkoła	szlaki turystyczne	sklep
budynki mieszkalne	most	parking
jezioro	przystanek autobusowy	informacja turystyczna
rzeka	rezerwat przyrody	kościół
	pole namiotowe	szpital

2. Odpowiedzcie na pytania. W odpowiedziach użyjcie wyrazów z ramki.

przy • między • obok • za • od • do • na prawo • na lewo
na północ • na południe • na wschód • na zachód

- Gdzie znajduje się kościół?
- Którymi ulicami można dotrzeć ze szkoły do pola namiotowego?
- Co znajduje się na południe od ulicy Spokojnej?
- W którym kierunku należy się udać ze sklepu przy ulicy Klonowej, żeby dotrzeć do mostu na rzece Prostej?
- Gdzie znajduje się każdy z parkingów?
- Którymi drogami można dotrzeć z parkingu przy ulicy Cichej do rezerwatu przyrody?

3. Zadajcie sobie w parach podobne pytania do planu i na nie odpowiedzcie.

4. Opiszcie swoją drogę z domu do szkoły.

5. Pobawcie się w „Zgadnij, gdzie to jest?”. Dobierzcie się w pary. Pierwsza osoba chowa drobny przedmiot. Druga zadaje pytania, formułując je w taki sposób, żeby wymagały odpowiedzi „tak” lub „nie”. Pierwsza zapisuje na kartce określenia miejsc, które padły w pytaniu, np.: na biurku, pod słownikiem, między kartkami. Zapisuje je do momentu odszukania ukrytego przedmiotu. Potem zamieniają się rolami. Wygrywa osoba, która zadała najmniej pytań.

6. Wybierzcie cztery z zapisanych poniżej wyrazów, a następnie ułóżcie z nimi dwa zdania pojedyncze i dwa złożone. Wskażcie w zdaniach rzeczowniki i czasowniki.

od wujka • do babci • z pociągu • za wzgórzem • nad lasem
po niebie • na gałęziach • pod mostem • nad jeziorem • obok szkoły

7. Zastanówcie się, co by było, gdyby nie istniały słowa: **nad, obok, powyżej, poniżej, na prawo, na lewo** i tym podobne.

8. Rozwiążcie rebusy. Użyjcie wyrazów: **nad, pod, w, za**. Wymyślcie podobne rebusy.

LE
WA

DA

DZI
CHO

żka

ŁO
GA

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

GDZIE?

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel rzuca do jednego ucznia małą piłkę i zadaje pytanie rozpoczynające się wyrazem „gdzie?”, np. *Gdzie siedzisz?* Dziecko może odpowiedzieć, używając dwóch słów. Udzielając odpowiedzi, uczeń odrzuca piłkę do nauczyciela, który kieruje ją do następnego dziecka i zadaje nowe pytanie. Przykładowe pytania: *Gdzie teraz jesteś?* *Gdzie wisi tablica?* *Gdzie leży twój piórnik?*

CZEGO DOWIEMY SIĘ Z MAPY? (podręcznik, s. 36–37)

Uczniowie pracują w parach. Zapoznają się z planem Kwiatowic, umieszczonym w podręczniku, ze szczególnym zwróceniem uwagi na symbole opisane w legendzie. Następnie dzieci wykonują zadanie 2. i odpowiedzi na pytania zapisują w zeszytach, podkreślają użyte wyrazy z ramki. Chętne osoby odczytują swoje zdania na głos, a inni sprawdzają ich poprawność.

OPIS Z RÓŻNYCH PERSPEKTYW

Nauczyciel dzieli dzieci na trzyosobowe grupy. Każdy zespół siada wokół dowolnie wybranej ławki, na której poukładane są różne przedmioty z plecaków, piórników i z wyposażenia sali (klocek, kubek, gra, talerzyk, piłka, maskotka itp.). Zadaniem uczniów jest wybranie jednego spośród przedmiotów i opisanie jego położenia względem trzech pozostałych przedmiotów. Nauczyciel zwraca uwagę

uczestnikom zabawy, że opis może się różnić w zależności od miejsca, jakie zajmuje uczeń przy ławce. Dzieci opisują położenie kilku wybranych przez siebie przedmiotów.

UZUPEŁNIANKA WYRAZOWA

Nauczyciel rozdaje uczniom kartki z tekstem z lukami: *Dziś są imieniny babci. Kupiłam ... niej trzy róże i kolorowy szal. Babcia z uśmiechem wstawiła kwiaty ... wazonu, a szal założyła ... ramiona. Z uśmiechniętymi minami usiedliśmy ... stołu. Siedziałam ... cioci Lzy. Mój brat zajął miejsce ... wujkiem a tatą. ... stołem zaś rozłożył się nasz pies Fafik. Bury kot wygrzewał się ... parapecie i zerkał ... doniczek na stół. Mama postawiła ... nami wspaniałe ciasto ... malinami oraz aromatyczną herbatę. Jej woń unosiła się ... nami i wypełniła cały pokój.*

Zadaniem dzieci jest uzupełnienie luk brakującymi wyrazami. Następnie chętny uczeń odczytuje tekst, a nauczyciel wypisuje na tablicy te wyrazy (dla, do, na, do, obok, między, pod, na, zza, przed, z, nad).

Nauczyciel pyta uczniów, czy są inne wyrazy, które mogłyby dopisać na tablicy (dla ułatwienia zadania nauczyciel może zainscenizować przy pomocy maskotki różne jej położenia). Kolejne propozycje zapisuje na tablicy.

MYSZKI I SEREK

Dzieci ponownie pracują w parach. Każda dwójka otrzymuje puste pudełko do zapatek. Uczniowie obklejają je żółtym

papierem, a do środka wkładają wycięte z kartonika myszki. Zadaniem uczniów jest ułożyć historyjkę o przygodach myszki z użyciem jak największej ilości wyrazów zapisanych na tablicy podczas poprzedniego zadania.

CO BY BYŁO, GDYBY ...?

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel rozkłada kartki z wypisanymi przyimkami.

Następnie zadaje pytanie: *Co by było, gdyby zabrakło tych słów?* Chętni uczniowie zabierają głos w dyskusji, podają przykłady. Nauczyciel informuje dzieci, że są to wyrazy, które nie lubią być same. To tak jak ludzie. Potrzebują towarzystwa. Nauczyciel pyta: *Czy domyślicie się, co to za przyjaciele?* Uczniowie podają swoje propozycje.

Wskazówka: Nauczyciel może odnieść się do poprzednich zabaw lub zainscenizować takie sytuacje, po których uczniowie domyślą się, że chodzi o rzeczowniki).

UZUPEŁNIANKA

Nauczyciel rozdaje **kartę pracy nr 61**. Zadaniem dzieci jest uzupełnienie rysunku o jak największą ilość elementów tak, aby można było go opisać, używając jak największej ilości przyimków. Po upływie ustalonego czasu uczniowie wymieniają się kartkami. Następnie dzieci opisują ustnie rysunek właścicielom prac z uwzględnieniem jak największej ilości przyimków.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 36–37.

KARTA PRACY:

Karta pracy nr 61

Mamy jak z obrazka

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- wypowiada się na zadany temat, uwzględniając informacje zawarte w wysłuchanym tekście;
- analizuje treść wysłuchanego opowiadania;
- wymienia skojarzenia ze słowem „mama”;
- wypowiada się na temat istoty macierzyństwa.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- wymyślamy dalszą część przedstawienia;
- tworzymy portrety naszych mam;
- doskonalimy umiejętność pracy zespołowej w czasie zabaw ruchowych;
- doskonalimy umiejętność rzucania piłką.

Agnieszka Frączek

Mamy jak z obrazka

Przed klasą czekają mamy oraz dzieci grające role przybyłych na wystawę gości. Rozlega się gong, z klasy wychodzą gospodarze wystawy.

Gospodarz 1
Witam państwa, w pas się klaniam i zapraszam do zwiedzania!

Wszyscy wchodzą do klasy, na ścianach wiszą obrazki namalowane przez dzieci.

Gospodarz 2
Do zwiedzania, oglądania i portretów podziwiania.

Gospodarz 3
Rzadka dziś przed wami gratka – każdy obraz to zagadka!

Gospodarz 1
(podchodząc do portretu kobiety w zbroi)
Spójrzcie najpierw na tę damę – przypomina trochę mamę?

Gość 1
Mamę? Gdzież tam! Ani, ani! Zbroję nosi ta tu pani, a o ile wiem, to mamy nie bywają rycerzami.

Wychodzi postać w fartuchu poplamionym farbą, z pędzlem i paletą w dłoniach.

Malarz 1
Rycerzami może nie, lecz gdy nam się dzieje źle, mama zawsze przy nas stoi, broniąc nas jak rycerz w zbroi. Tak to widzę w każdym razie! I stąd zbroja na obrazie.

Gość 1
No cóż... Muszę przyznać szczerze: mama bywa mym rycerzem.

Malarz 1
Więc mój pomysł, jak się zdaje, wreszcie dziwi cię przestaje?

Gość 1 odpowiada skinieniem głowy.

Gość 2
Ale tu, na tym portrecie, widać wróżkę, no a przecież żadna z mam, nie ma co kryć, wróżka by nie mogła być.

Malarz 2
Nie?... A spełnia twe marzenia? Umie smutek w radość zmieniać? Odgaduje, o czym śnisz i co chciałbyś robić dziś?

Gość 2 kiwa głową.

To dlatego, moim zdaniem, wróżka tkwi w każdej z waszych mamie!

38 MAMY JAK Z OBRAZKA

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 38–41.

ZASOBY:

EPODRĘCZNIK: **OPOWIADANIE „ZAPRACOWANE MAMY”, ZA CO JESTEŚMY WDZIĘCZNI MAMIE? OBOWIĄZKI, ZAWODY**

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

HISTORIA DNIA MATKI

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel opowiada uczniom ciekawostkę dotyczącą początków święta matek: historia obchodów Dnia Matki sięga czasów starożytnych. W starożytnej Grecji obchodzono wiosenne święto Matki Natury, podczas którego składano hołd bogini Rei. Była ona żoną Kronosa, matką wszechświata i wszystkich bóstw. W Rzymie natomiast czczono boginię Cybele, również uznawanej za matkę bogów. Potem dopiero w XVII wieku pojawiło się święto przypominające współczesny Dzień Matki. W Anglii powszechna stała się tradycja świętowania tak zwanej Matczyniej Niedzieli, obchodzonej zawsze w czwartą niedzielę Wielkiego Postu. W tym dniu, wolnym od pracy, nawet służba mogła wrócić do domu, by oddać cześć swoim rodzicielkom. W zamian za otrzymane błogosławieństwo obdarowywano matki drobnymi upominkami, głównie kwiatami i słodyczami. Zwyczaj przetrwał do ok. XIX wieku. Ponownie zaczęto go obchodzić po zakończeniu II wojny światowej. Dzisiaj Dzień Matki świętowany jest niemal na całym świecie, choć nie we wszystkich krajach w tym samym dniu. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję nad słusznością wprowadzenia tego święta. Dzieci dzielą się swoimi spostrzeżeniami i opiniami.

NASZE MAMY (podręcznik s. 38–41)

Nauczyciel czyta wraz z dziećmi, z podziałem na role, tekst Agnieszki Frączek *Mamy jak z obrazka*. Nauczyciel rozpo-

czynia rozmowę na temat pomysłu zaprezentowania swoich mam przez dzieci. Uczniowie dzielą się z innymi swoją opinią na ten temat. Nauczyciel proponuje napisanie dalszego ciągu scenki, w której pojawiają się opisy mam uczniów. Dzieci dzielą się w grupy lub pracują samodzielnie. Po zakończeniu prac chętne osoby prezentują swoje prace.

PORTRETY MAM

Uczniowie na kartkach A3 rysują pastelami lub farbami portrety swoich mam. Dzieci, które opisały swoje mamy wykonują portret pasujący do opisu. Następnie przy pomocy nauczyciela wykonują galerię portretów.

OPOWIADANIE „ZAPRACOWANE MAMY”

Nauczyciel odtwarza opowiadanie z epodręcznika (NAWI-GACJA). Chętne dzieci zadają pytania do opowiadania, a pozostali uczniowie odpowiadają. Następnie uczniowie opowiadają o zajęciach swoich mam, tych zawodowych, dodatkowych i ich zainteresowaniach.

ZAJĘCIA NASZYCH MAM

Uczniowie dzielą się na czteroosobowe grupy. Nauczyciel rozdaje duże kartki, na których napisany jest wyraz *mama*. Zadaniem dzieci jest wykonanie mapy myśli, w której umieszczą wszystkie skojarzenia z tą osobą. Po wykonaniu prac zespoły prezentują swoje mapy i umieszczają je na wystawie.

ZA CO JESTEŚMY WDZIĘCZNI SWOIM MAMOM?

Nauczyciel wyświetla z epodręcznika (NAWIGACJA) informację o mamie Julki i Kuby. Nauczyciel wraz z dziećmi zastanawia się nad istotą macierzyństwa. *Czy to, co robi mama, jest podyktowane obowiązkiem, czy miłością? Czy każda mama jest do tego zdolna?* Następnie uczniowie dokańczają zdanie i zapisują je w zeszytach: *Dziękuję Ci mamo za ...* (np. za dobre słowa, za wieczorne rozmowy, za wspólne gotowanie). Chętne osoby mogą przeczytać na forum klasy swoją notatkę.

ZGODNA WSPÓŁPRACA SIĘ OPIŁACA

Przeniesienie piłki

Zajęcia odbywają się na sali gimnastycznej lub na boisku szkolnym. Uczniowie dzielą się na dwa zespoły. Nauczyciel rozkłada na podłodze dwie obręcze, w których kładzie po pięć piłek. Dzieci dobierają się parami w zespołach. Ustawiają się przy obręczach tak, aby między kolejną dwójką był odstęp 2 m. Za ostatnią parą nauczyciel kładzie pustą obręcz. Pary otrzymują po dwie tyczki. Uczniowie trzymają tyczkę za przeciwległe końce. Ich zadaniem jest przeniesienie piłek z jednej obręczy do drugiej, nie dotykając ich rękoma. Każda para trzyma między tyczkami piłkę i idzie w kierunku kolejnej dwójki. Po dotarciu do następnych członków drużyny, przekazuje piłkę na ich tyczki. Pary podają sobie piłkę. Ostatnia dwójka może położyć ją w obręcz. Zabawa kończy się wtedy, gdy wszystkie piłki znajdują się

w obręczy po drugiej stronie sali lub boiska. Wygrywa drużyna, która przeniesie piłki w najkrótszym czasie.

Sprzątanie świata

Nauczyciel proponuje kolejną zabawę ruchową. Dzieli uczniów na kilka zespołów (w zależności od liczby ćwiczących). Każdej drużynie, w różnych częściach boiska, przydziela dziuplę, do której będzie przynosić zebrane przedmioty. Rozkłada cały sprzęt, jaki ma do dyspozycji (pachołki, szarfy, talerzyki, piłeczki itp.). Na gwizdek każdy uczestnik startuje i przynosi po jednym przedmiocie do swojej dziupli. Nauczyciel musi pilnować, aby uczestnicy nie brali więcej przedmiotów. Wygrywa drużyna, która zbierze więcej rzeczy w swojej dziupli.

Możemy zaproponować uczniom kolejną rundę, w której dodajemy punktację za każdy przedmiot: talerzyk 1 punkt, pachołek 2 punkty, szarfa 3 punkty, piłka 4 punkty itd. Wygrywa drużyna, która zbierze największą ilość punktów.

Piłka w rzędach

Nauczyciel dzieli uczniów na dwa zespoły. Członkowie każdej grupy dzielą się na pół i stają w dwóch rzędach naprzeciwko siebie w odległości 10 kroków. Pierwsze dziecko w każdym zespole rzuca piłkę do dziecka naprzeciwko i idzie na koniec swojego rzędu. Dzieci rzucają do siebie piłkę, aż ta dojdzie do ostatniej osoby w rzędzie. Wygrywa ten zespół, który szybciej wykona zadanie. Zabawę można powtórzyć kilkakrotnie.

Prezenty dla mamy

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poznaje historię świętowania Dnia Matki w Polsce i wyowiada się na zadany temat;
- zdobywa informacje o Dniu Matki na świecie;
- poznaje tłumaczenia słów „Dzień Matki” w różnych językach i próbuje je odczytać;
- ustala daty Dnia Matki na świecie na podstawie opisu.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- wykonujemy prezenty na Dzień Matki według instrukcji;
- podejmujemy wspólnie decyzję na temat rozwiązania problemu;
- doskonalimy koordynację ruchową i siłę rąk i nóg.

Prezenty dla mamy

Naszynnik i bransoletka z kolorowych gazet

Przygotujcie: kolorowe gazety lub papier do pakowania prezentów, patyczek do szaszłyków, klej, nożyczki, kolorowy sznurek, cienką tasiemkę lub cienką gumkę.

1. Wytnijcie z gazet dużo kolorowych, wąskich trójkątów o długości dwóch boków około 30 cm.
2. Owińcie papierowy trójkąt wokół patyczka, zaczynając od najkrótszego boku. Klejem przyklejcie czubek.
3. Zdejmijcie papierowy koralik z patyczka.

Gdy papierowe koraliki będą gotowe, nawlecicie je na kolorowy sznurek, tasiemkę lub gumkę. W ten sam sposób możecie wykonać bransoletkę.

Papierowe koraliki będą trwalsze, jeśli pomalujecie je bezbarwnym lakierem lub posmarujecie klejem wikołem.

Natalia Usenko

Wspomnienie

To było tak: byłam jeszcze zupełnie mała, miałam trzy lata. A może cztery?

Był wieczór, moja mama pisała coś w grubym zeszytce, mój tata czytał książkę, a ja siedziałam przy małym stoliku i rysowałam flamastrami. Męczyłam się i męczyłam, wreszcie przyszedłam do rodziców i dumnie pokazałam wymiętoszoną kartkę.

Na obrazku szerzyły zęby kilkanaście dziwnych stworów. Każdy inny. Miały mnóstwo ostrych zębów, dzioby, trąby, ogony, kudłate uszy, a niektóre nawet macki. Jak ośmiornice. Wyglądały dość paskudnie.

– Eee... bardzo ładne! – pochwaliła mama.

– Bardzo! – zgodził się tata. – A co to właściwie jest?

– Nie widzisz? – powiedziałam oburzona. – Rupaki!

Tata trochę się zawstydział. Najwyraźniej uważałam, że każdy mądry człowiek musi wiedzieć, co to są Rupaki.

– No, dobrze... A gdzie one mieszkają? – Tata nie poddawał się tak łatwo.

– Wszędzie! – Wzruszyłam ramionami i poszłam rysować kolejne dzieło sztuki.

Nic więcej nie dało się ze mnie wyciągnąć. Kim były tajemnicze Rupaki, do dziś nie wiadomo. Może to miały być zwierzaki? Albo dzieciaki? Rodzice przez kilka dni zastanawiali się, co to za stado dziwnych stworzeń, które mieszkają wszędzie. Co lubią? Czego się boją? Gdzie śpią i co jedzą? A kiedy wymyśliли je dokładnie, mama napisała o nich wiersz. Znają go dzisiaj tysiące dzieci.

Bo moją mamą była Danuta Wawilów, poetka i pisarka. Teraz jestem już dorosła i od wielu lat sama piszę wiersze i bajki. Jeżdżę też na spotkania autorskie.

– Proszę pani! Proszę pani! – wołają dzieciaki. – A skąd się biorą pomysły na wiersze?

– Ha! – odpowiadam. – Pomysły są wszędzie! Podam wam przykład: byłam jeszcze zupełnie mała, miałam trzy lata...

42 PREZENTY DLA MAMY

WSPOMNIENIE 43

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

DZIEŃ MATKI W POLSCE

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel opowiada uczniom ciekawostkę dotyczącą początków święta mam w Polsce: historia Dnia Matki w Polsce związana jest z Krakowem, gdzie w 1914 roku święto to było obchodzone po raz pierwszy. Od tamtego odległego momentu dzień matki jest w Polsce obchodzony co roku 26 maja. W Polsce święto nie jest świętem narodowym, a ponieważ nie wypada (jak w większości krajów) w weekend – nie jest dniem wolnym od pracy. Tego dnia nasze mamy są obdarowywane kwiatami, bombonierkami, laurkami oraz innymi upominkami. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję, jak wygląda świętowanie Dnia Matki w domach rodzinnych dzieci. Uczniowie wypowiadają się na zadany temat i podają propozycje na zorganizowanie świątecznego dnia dla mam w domach.

ŚWIĘTO MAM W INNYCH KRAJACH

Uczniowie siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel kładzie na środku kartki z nazwami różnych państw: Włochy, Jugosławia, Szwecja, Mongolia, Dania, Arabia Saudyjska. Zadaniem dzieci jest wysłuchanie opowiadania nauczyciela oraz zaznaczanie na odpowiednich kartkach za pomocą symbolu lub notatki informacji, jak wygląda święto w danym kraju: – We Włoszech podczas La Festa della Mamma popularne są ciasta w kształcie serca. Tego dnia cała rodzina troszczy się o dom, pozwalając mamie odpocząć.

– W Jugosławii popularny jest zwyczaj zwany „łózkowym więzieniem”. Dzieci nie wypuszczają swoich mam z łóżka, dopóki nie dostaną od nich słodyczy. W zamian za to pomagają im w domowych obowiązkach, tak by mamy mogły dzień spędzić na odpoczynku i relaksie.

– W Szwecji w Dzień Matki urządzana jest wielka akcja charytatywna – uzyskany dochód ze sprzedaży plastikowych kwiatów przeznaczony jest na wspomaganie najbardziej potrzebujących rodzin.

– W Mongolii, jako jedynym państwie na świecie, Dzień Matki świętuje się dwukrotnie: w Międzynarodowy Dzień Kobiet 8 marca oraz Międzynarodowy Dzień Dziecka 1 czerwca.

– W Danii istnieje zwyczaj przygotowania wieczornego posiłku przez dzieci i ojca.

Po uzupełnieniu notatek wskazani uczniowie odczytują je i wieszają na gazetce ściennej.

– Ortodoksyjni muzułmanie nie obchodzą tego święta. Uważają, że szacunek i uznanie należą się matce przez cały czas, nie tylko jednego dnia w roku.

PREZENTY DLA MAMY (podręcznik s. 42)

Nauczyciel dzieli uczniów na czteroosobowe zespoły. Każda grupa ma na swoim stole jeden podręcznik oraz materiały: kolorowe gazety, patyczki szaszłykowe, klej, nożyczki oraz kolorowe sznurki. Dzieci wykonują naszyjniki lub bransoletki według instrukcji zamieszczonej w podręczniku. Wykonane rzeczy zostaną wręczone mamom.

DZIEŃ MATKI W RÓŻNYCH JĘZYKACH

Nauczyciel zapisuje na tablicy „Dzień Matki” w różnych językach: po francusku – La Fete de Meres, po japońsku – haha no hi, w Hong Kongu – mu quin jie, w Arabii Saudyjskiej – Yaum ul-umm, po duńsku – Mors Da, po fińsku – aidipayiva, po niemiecku – Muttertag, po angielsku – Mother's Day, po rosyjsku – День матери, po czesku – Den matek. Uczniowie próbują głośno przeczytać nazwy. Następnie wybierają dowolne cztery przykłady i przepisują je do zeszytów.

KALENDARIUM DNIA MATKI W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

Nauczyciel zapisuje na tablicy dni, w których obchodzone jest święto w różnych krajach. Uczniowie sprawdzają w kalendarzu, kiedy wypadają owe daty i zapisują je na tablicy obok danego państwa.

- druga niedziela lutego – Norwegia,
- czwarta niedziela Wielkiego Postu – Irlandia, Wielka Brytania,
- 25 marca – Słowenia,
- pierwsza niedziela maja – Hiszpania, Litwa, Portugalia, Węgry,
- druga niedziela maja – Austria, Belgia, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Grecja, Holandia, Łotwa, Malta, Niemcy, Słowacja, Włochy,
- 26 maja – Polska

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 42.

ZASOBY:

EPODRĘCZNIK: Wiersz „**POWODY RODZINNE**”
OKREŚL RODZAJ RZECZOWNIKA
ZASOUMILACZ

Wspomnienie?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- tworzy definicję słowa „wyobraźnia”;
- interpretuje cytaty dotyczące wyobraźni;
- analizuje tekst opowiadania i wypowiada się na zadany temat;
- odpowiada na pytanie, używając wyobraźni.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- tworzymy portret Rupaka;
- wyszukujemy w internecie informacji o Danucie Wawiłowej i konstruujemy notatkę biograficzną;
- przedstawiamy wiersze Danuty Wawiłowej w scenkach dramatycznych;
- wymyślamy nowe nazwy dla przedmiotów użytku codziennego;
- przygotowujemy torby i robimy zakupy.

Prezenty dla mamy

Naszynnik i bransoletka z kolorowych gazet

Przygotujcie: kolorowe gazety lub papier do pakowania prezentów, patyczek do szaszłyków, klej, nożyczki, kolorowy sznurek, cienką tasiemkę lub cienką gumkę.

- Wytnijcie z gazet dużo kolorowych, wąskich trójkątów o długości dwóch boków około 30 cm.
- Owińcie papierowy trójkąt wokół patyczka, zaczynając od najkrótszego boku. Klejem przyklejcie czubek.
- Zdejmijcie papierowy koralik z patyczka.

Gdy papierowe koraliki będą gotowe, nawleczcie je na kolorowy sznurek, tasiemkę lub gumkę. W ten sam sposób możecie wykonać bransoletkę.

Papierowe koraliki będą trwalsze, jeśli pomalujecie je bezbarwnym lakierem lub posmarujecie klejem wikołem.

Natalia Usenko

Wspomnienie

To było tak: byłam jeszcze zupełnie mała, miałam trzy lata. A może cztery?

Był wieczór, moja mama pisała coś w grubym zeszycie, mój tata czytał książkę, a ja siedziałam przy małym stoliku i rysowałam flamastrami. Męczyłam się i męczyłam, wreszcie przyszedłam do rodziców i dumnie pokazałam wymiętoszoną kartkę.

Na obrazku szczyrzyły zęby kilkanaście dziwnych stworów. Każdy inny. Miały mnóstwo ostrych zębów, dzioby, trąby, ogony, kudłate uszy, a niektóre nawet macki. Jak ośmiornice. Wyglądały dość paskudnie.

– Eee... bardzo ładne! – pochwaliła mama.

– Bardzo! – zgodził się tata. – A co to właściwie jest?

– Nie widzisz? – powiedziałam oburzona. – Rupaki!

Tata trochę się zawstydział. Najwyraźniej uważałam, że każdy mądry człowiek musi wiedzieć, co to są Rupaki.

– No, dobrze... A gdzie one mieszkają? – Tata nie poddawał się tak łatwo.

– Wszędzie! – Wzruszyłam ramionami i poszłam rysować kolejne dzieło sztuki.

Nic więcej nie dało się ze mnie wyciągnąć. Kim były tajemnicze Rupaki, do dziś nie wiadomo. Może to miały być zwierzaki? Albo dzieciaki? Rodzice przez kilka dni zastanawiali się, co to za stado dziwnych stworzeń, które mieszkają wszędzie. Co lubią? Czego się boją? Gdzie śpią i co jedzą? A kiedy wymyślił je dokładnie, mama napisała o nich wiersz. Znają go dzisiaj tysiące dzieci.

Bo moją mamą była Danuta Wawiłowa, poetka i pisarka. Teraz jestem już dorosła i od wielu lat sama piszę wiersze i bajki. Jeżdżę też na spotkania autorskie.

– Proszę pani! Proszę pani! – wołają dzieciaki. – A skąd się biorą pomysły na wiersze?

– Ha! – odpowiadam. – Pomysły są wszędzie! Podam wam przykład: byłam jeszcze zupełnie mała, miałam trzy lata...

42 PREZENTY DLA MAMY

WSPOMNIENIE 43

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 43.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

WYOBRAŹNIA – SKOJARZENIA

Uczniowie siedzą w kręgu. Nauczyciel rozdaje dzieciom karteczki samoprzylepne i flamastry, a na środku dywanu kładzie arkusz szarego papieru z napisanym na środku hasłem: WYOBRAŹNIA. Zadaniem dzieci jest wymyślenie i zapisanie jednego słowa, które kojarzy im się z tym hasłem. Chętni uczniowie odczytują swoje propozycje i przyklejają wokół hasła. Następnie dzieci tworzą definicję słowa wyobraźnia. Nauczyciel zapisuje ją na tablicy, a dzieci w zeszytach.

CIEKAWY CYTATY

Uczniowie siedzą na dywanie. Nauczyciel rozkłada kartki z zapisanymi cytatami na temat wyobraźni:

- *Wyobraźnia jest ważniejsza od wiedzy.*
- *Bać się to nic złego. (...) Tylko ludzie głupi, pozbawieni wyobraźni się nie boją.*
- *Bo nawet gdy dookoła nas jest strasznie szpetnie, możemy puścić wodze fantazji. W wyobraźni zawsze może być pięknie.*
- *Człowiek składa się z ciała, umysłu i wyobraźni. Jego ciało jest niedoskonałe, jego umysł zawodny, ale jego wyobraźnia uczyniła go znakomitym.*
- *Wyobraźnia bez wiedzy może stworzyć rzeczy piękne. Wiedza bez wyobraźni najwyższej doskonałe.*
- *Wyobraźnia jest początkiem tworzenia. Wyobrażasz sobie to, czego pragniesz, chcesz tego, co sobie wyobraziłeś i w końcu tworzysz to, czego chcesz.*

- *Wyobraźnia jest ważniejsza od wiedzy, ponieważ wiedza jest ograniczona.*
- *Wyobraźnia to coś wspaniałego, trzeba tylko nad nią panować.*

Chętny uczeń czyta głośno wybrany przez siebie tekst. Po zostali dyskutują na temat treści powiedzenia, jak go rozumieją i podają przykłady z własnego życia.

WSPOMNIENIA – WAŻNA SPRAWA (podręcznik s. 43)

Uczniowie ponownie siadają w kręgu na dywanie. Nauczyciel czyta tekst Natalii Usenko *Wspomnienie*. Dzieci zadają pytania do tekstu, a pozostali uczniowie odpowiadają na nie. Następnie nauczyciel pyta o okoliczności powstania wiersza o Rupakach. Uczniowie wypowiadają się na zadany temat. Prowadzący pyta dzieci o ich wspomnienia z dzieciństwa. Dzieci opowiadają o swoich zabawach, ulubionych zabawkach, czynnościach z czasów wczesnego dzieciństwa. Nauczyciel zachęca uczniów, aby porozmawiali z rodzicami o ich wspomnieniach z tamtych czasów.

RUPAKOWE PORTRETY (podręcznik s. 43)

Dzieci pracują samodzielnie. Każdy otrzymuje kartkę formatu A3, kredki, pastele lub farby. Nauczyciel ponownie czyta fragment opowiadania dotyczący wyglądu Rupaków. Zadaniem dzieci jest stworzenie portretu Rupaka i nadanie mu imienia. Po zakończeniu prac dzieci opisują wygląd swoich stworów. Nauczyciel wiesza portrety na wystawie.

SZUKAMY INFORMACJI O DANUCIE WAWIŁOWEJ

Nauczyciel dzieli dzieci na czteroosobowe grupy. Zadaniem dzieci jest wyszukanie w internecie informacji o Danucie Wawiłowej i napisanie krótkiej notatki biograficznej. Następnie uczniowie odczytują swoje notatki i starannie przepisują do zeszytów.

INSCENIZACJE WIERSZY

Uczniowie pracują w tych samych zespołach. Ich zadaniem jest wyszukanie w internecie lub dostępnych książkach wierszy Danuty Wawiłowej. Następnie uczniowie wybierają jeden z nich i przedstawiają go w formie scenki dramatycznej. Mogą do tego wykorzystać elementy wyposażenia sali. Po upływie wyznaczonego czasu zespoły przedstawiają scenki, a pozostali nagradzają aktorów brawami.

WYMYŚLAMY NOWE NAZWY

Nauczyciel kładzie na dywanie kilka dowolnie wybranych przedmiotów, np. książkę, wazon, piórnok, nożyczki, zeszyt, talerzyk, kubeczek itp. Następnie wraz z dziećmi wymawia ich nazwy. Zadaniem dzieci jest wymyślenie nowej nazwy dla dowolnego przedmiotu i zapisanie jej na małej kartce. Następnie dzieci podchodzą do nauczyciela i wrzucają swoje kartki do koszyka na stole. Gdy wszyscy skończą, nauczyciel wyciąga pierwszą karteczkę i czyta po jednym wyrazie. Dzieci odgadują, do którego przedmiotu może pasować nazwa. Po zakończeniu zabawy uczniowie wybierają

spośród nowych nazw najbardziej pasującą do danego przedmiotu.

WIRTUALNE ZAKUPY

Nauczyciel dzieli uczniów na pięcioosobowe grupy. Na stolikach przygotowane są kolorowe gazety, kawałki włóczki, koperty A4, klej, nożyczki i dziurkacz. Zadaniem uczniów jest wykonanie torby, z którą następnie udadzą się na zakupy – należy wyciąć i nakleić na torbę to wszystko, co się kupiło. Później każdy uczeń opowiada, jakie zakupy zrobił. Po zakończonej prezentacji nauczyciel wiesza torby na wystawie.

ZABAWNE PYTANKA

Uczniowie siedzą w kręgu. Nauczyciel rzuca wybranemu dziecku maskotkę i zadaje pytanie. Zadaniem dziecka jest wymyślenie odpowiedzi i odrzucenie zabawki z powrotem do nauczyciela. Przykładowe pytania:

Co by było, gdyby zwierzęta umiały mówić? Co powiedziałyby zwierzęta domowe, a co te, które mieszkają w zoo? Jak myślisz, po co jest teatr, telewizja? Opowiedz, o czym szumi muszla? Co byś zrobił, gdybyś miał czarodziejską różdżkę? Jak wyobrażasz sobie życie na innej planecie (istoty, pojazdy, domy, krajobraz)? Jak będzie wyglądał świat za 100 lat?

Zabawa kończy się, gdy wszystkie chętne dzieci odpowiadają na pytania.

O Rupakach?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- analizuje treść wiersza O Rupakach;
- definiuje pojęcie narratora;
- wypowiada się na zadany temat, dzieli się swoim doświadczeniem;
- wskazuje wyrazy będące rzeczownikami i czasownikami;
- uzupełnia słownik ilustrowany;
- wypowiada się na zadany temat, używając wyobraźni.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- tworzymy pokój dla naszego Rupaka;
- „opowiadamy” ruchem o Rupakowych przygodach;
- wymyślamy osoby i ich historie oraz przygody.

Danuta Wawilow

O Rupakach

Usiądź przy mnie, mamusiu.
Coś ci powiem do uszka...
Wiesz, kto do mnie przychodzi,
jak się kładę do łóżka?
Takie śliczne, puchate,
kolorowe jak ptaki...
Za nic w świecie nie zgadniesz!
To przychodzą RUPAKI!

Te RUPAKI, mamusiu,
to są takie zwierzaki –
trochę jakby kociaki,
trochę jakby dzieciaki,
trochę jakby motyle,
krokodyle czy raki...
Nie rozumiesz, mamusiu?
No, po prostu – RUPAKI!

Są RUPAKI dorosłe
i RUPAKI – dzieciaki,
są RUPAKI – dziewczyny
i RUPAKI – chłopaki,
są RUPAKI – mądrale
i RUPAKI – głuptaki,
są brzydale i wcale,
wcale ładne RUPAKI...
Te RUPAKI mieszkają
w różnych dziurach i kątach,
i na przykład za szafą,
gdzie się kurzu nie sprząta,
i w szufladzie tatusia,
i na półce z książkami,
i w wózek dla lalki
też nocują czasami.
Strasznie boją się myszy
i nie lubią jeść sera,
zawsze tańczą kozaka,
gdy na burzę się zbiera,
śpią w kaloszach, a kąpiel
zawsze biorą we frakach...
Nie chcesz wierzyć? Naprawdę!
Ja się znam na RUPAKACH!

Jeśli spotkasz któregoś
w kuchni albo w łazience,
to go możesz pogłaskać
albo wziąć go na ręce,
tylko nie mów przypadkiem:
„Jejku, co za pokrakal”,
bo ty nie wiesz, jak łatwo
jest obrazić RUPAKA!

Popatrz, popatrz, już przyszedł.
Jeden siedzi na oknie!
Oj, przepraszam, mamusiu,
że tak ziewam okropnie!
Jak mi bajkę opowie,
to powtórzę ci rano...
Teraz już mnie pocałuj...
Zaraz zasnę... Dobranoc!

44 O RUPAKACH

45

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 44–45.

1. Kto jest narratorem w tym wierszu? Do kogo się zwraca?
2. W których fragmentach wiersza są opisane Rupaki? Czego możemy się o nich dowiedzieć z tych fragmentów?
3. Jak według was wyglądają Rupaki? Namalujcie je i opiszcie. Przygotujcie wystawę zatytułowaną „Nasze Rupaki”.
4. Wyobraźcie sobie, że jakieś stworki wprowadzają się do waszego mieszkania. Nadajcie im imiona i ułóżcie opowiadanie o tym, jak wyglądają, co robią, o czym rozmawiają.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

NARRATOR, KTO TO TAKI? (podręcznik s. 44–45)

Uczniowie siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel czyta wiersz Danuty Wawilow *O Rupakach*. Po wysłuchaniu wiersza uczniowie odpowiadają na pytania zadawane przez nauczyciela: *W której części opisane są Rupaki? Jak one wyglądają? Co robią? Gdzie można je spotkać? Jak się trzeba zachować, gdy się spotka Rupaka?* Chętni uczniowie udzielają odpowiedzi. Następnie nauczyciel pyta: *Czy spotkaliście się już z takim pojęciem jak narrator?* Nauczyciel może zapisać to słowo na kartce i położyć na dywanie. Jeżeli nie znajdzie się osoba, która prawidłowo odpowie na to pytanie, to nauczyciel sam wyjaśnia znaczenie pojęcia. Wspólnie układają definicję nowego pojęcia, nauczyciel zapisuje ją na tablicy, a dzieci w zeszytach. Następnie uczniowie zastanawiają się, kto mógłby być narratorem i do kogo się on zwraca w wierszu *O Rupakach*.

RUPAKOWE MIESZKANIA (podręcznik s. 44–45)

Nauczyciel dzieli dzieci na czteroosobowe grupy. Każdy zespół otrzymuje arkusz szarego papieru, kredki świecowe, pastele, klej, kolorową włóczkę, kolorowe gazety. Każde dziecko bierze z wystawy swojego Rupaka, którego dzień wcześniej namalował. Wycina jego postać. Zadaniem grup jest namalowanie pokoju, w którym zamieszkają wycięte Rupaki. Po upływie określonego czasu każdy zespół prezentuje swój plakat. Omawia wygląd pokoju Rupaków i ich zajęcia. Plakaty nauczyciel zawiesza na wystawie.

NASI NIEWIDZIALNI PRZYJACIELE

Nauczyciel rozpoczyna rozmowę o przyjaźni dzieci z niewidzialnym znajomym, który zawsze wysłucha, czasem doradzi, pocieszy, a nawet poleży obok nich. Chętne dzieci dzielą się z innymi własnymi doświadczeniami na ten temat. Może znajdzie się ktoś wśród dzieci, kto opowie o swojej przyjaźni i przygodach ze swoim przyjacielem.

ILUSTROWANY SŁOWNIK (podręcznik, s. 44–45)

Nauczyciel zapisuje na tablicy wyrazy: zwierzaki, kurz, sprząta, nocuje, słucha, śpią, burza, frak, szuflada. Uczniowie przepisują je do zeszytu. Podkreślają ciągłą linią rzeczowniki, a dwoma – czasowniki. Następnie wybierają rzeczowniki i zapisują je w swoim słowniku ilustrowanym oraz wykonują odpowiednie ilustracje.

OPOWIEŚĆ RUCHOWA – BEZTROSKE ŻYCIE RUPAKÓW

Nauczyciel wychodzi z dziećmi do sali gimnastycznej. Rozdaje dzieciom piłki oraz szarfę w kolorze czerwonym lub niebieskim. Następnie wyjaśnia dzieciom, że za chwilę usłyszą opowieść, którą muszą odtworzyć ruchem swojego ciała, przedstawić czynności ludzi, sposób poruszania się zwierząt, ptaków, różnych sytuacji, zdarzeń itp. Nauczyciel, opowiadając historię, musi dostosować język, mimikę twarzy i gesty, w taki sposób, aby pobudziła ona wyobraźnię dzieci. Każde dziecko przyjmuje rolę Rupaka. W czasie wolnym Rupaki bawią się (prowadzą piłkę). Wieczór nieuchronnie się

zbliża, Rupaki muszą zadbać o oświetlenie swoich domów (wykonują „żaróweczki”). Jest już późno, pora kłaść się do łóżka (leżenie tyłem – piłka pod głową). Poranek zapowiada się fascynująco, chociaż pogoda nie sprzyja zabawom. Dzieci bawią się na podwórku (prowadzą piłkę), gdy zastaje ich potężna burza (prowadzą piłkę, ręce wyciągnięte tworzą parasol). Ulewa staje się coraz silniejsza, pojawiają się pierwsze błyskawice (dzieci przyjmują pozycję skuloną). Gdy burza ustaje, Rupaki muszą szybko powrócić do swoich domów (bieg sprintem, piłka w rękach). Następny dzień to kolejne przygody. Rupaki wychodzą na dwór pobawić się (kożują piłkę). Uwaga ogień! Nauczyciel rzuca dwie żółte koszulki (ogień), a Rupaki muszą jak najszybciej ugasić ogień (podbiegają do koszulki i udają, że gaszą ogień). Zadanie powtarzamy kilka razy. Ogień ugaszony, Rupaki mogą wrócić do zabawy. Zrobił się upalny dzień. Czas się ochłodzić. Nauczyciel rzuca dwie białe koszulki, Rupaki szybko biegną do wody (udają że się kąpią). Zadanie powtarzamy kilka razy. Czas wracać do domu i trochę pomóc w sprzątanii (dzieci odkładają piłkę). Można kontynuować opowieść ruchową, dodając kolejne dni. Wszystko zależy od kreatywności nauczyciela.

MAGICZNE OKULARY

Dzieci siedzą w kręgu. Nauczyciel zaczyna zabawę, mówiąc: *Gdybym dziś dostała w prezencie magiczne okulary, chciałabym, aby wszystkie drzewa i rośliny były w kolorze pomarańczowym, a kwiaty, żeby kwitły tylko na biało. A wy, co chcielibyście zmienić, gdybyście mieli takie magiczne okulary?*

Nauczyciel rzuca do wybranej przypadkowo osoby maskotkę. Dziecko musi szybko wstać, złapać maskotkę i powiedzieć jak wyobraża sobie świat przez magiczne okulary. Kolejne dzieci, które otrzymają maskotkę, nie mogą wykorzystać pomysłów, które już były. Każde dziecko powinno mieć choć raz maskotkę.

KSIAŻKA TELEFONICZNA

Uczniowie dzielą się na trzyosobowe zespoły. Dzieci wspólnie wybierają jedną literę z alfabetu. W grupach wymyślają na tę literę imię i nazwisko jakiejś osoby, miasto, ulicę i zawód. Następnie układają historię z życia lub przygodę, która mogłaby się wydarzyć wymyślonej osobie. Dzieci mogą zrobić notatki lub ilustracje do swojej historii. Po zakończeniu prac każda grupa prezentuje swoją postać. Prezentacje zostają nagrodzone oklaskami.

Razem

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- analizuje treść opowiadania pod kątem emocji, jakie ona budzi;
- układa plan wydarzeń;
- układa inne zakończenie opowiadania;
- wypowiada się na zadany temat, uwzględniając swoje doświadczenie życiowe;
- odszukuje szczegóły różniące dwa obrazki, rozszyfrowuje hasło;
- opisuje znaczenie wybranych słów, nie używając wyrazów pokrewnych;
- wymienia zasady pisowni wybranych wyrazów z trudnościami ortograficznymi;
- uzupełnia słownik ilustrowany.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- ilustrujemy treść opowiadania;
- dopasowujemy nazwy ptaków do ilustracji i wyszukujemy w internecie informacji na ich temat;
- doskonalimy szybkość i zwinność.

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

Razem

– Mam fantastyczny plan! – oświadczył tata po powrocie z pracy.
 Bartek bardzo się ucieszył, bo lubił plany, a jeszcze bardziej lubił swojego tatę.
 – W tym roku pojedziemy na prawdziwe wakacje. Na cały miesiąc! Będziemy się wspinać po górach, spać pod namiotem i podziwiać gwiazdy. Razem!
 – Super! – zawołał Bartek, bo jeszcze nigdy nie spał pod namiotem.
 Prawdę mówiąc, jeszcze nigdy nie był na wakacjach z rodzicami tak długo. Tata był zawsze bardzo zajęty, pracował do wieczora i jeśli mógł gdzieś wyjechał z rodziną, to najwyżej na kilka dni. Zresztą z mamą było tak samo, dlatego najczęściej Bartek i jego brat Jarek spędzali lato na półkoloniach. Ale tym razem miało być inaczej. Mieli pojechać na wspólne, długie wakacje pod namiotem! Razem! Tylko czy mama się zgodzi?
 – Byłoby cudownie – powiedziała mama, kiedy wróciła z konferencji. – Ale muszę zapytać w pracy, czy mogę wziąć urlop na tak długo. Moja firma bierze właśnie udział w bardzo ważnym projekcie i nie wiem, czy poradzą sobie beze mnie.
 – My też sobie bez ciebie nie poradzimy – powiedział Bartek, a wtedy mama przytuliła go i obiecała, że zrobi, co w jej mocy.

Moce mamy okazały się całkiem spore, bo już po kilku dniach wróciła z pracy z wiadomością, że dostała urlop na miesiąc. Mogą więc jechać razem.
 – Hurra! – zawołał Bartek.

I chociaż do wakacji było jeszcze dużo czasu, od razu zaczął robić spis rzeczy potrzebnych w górach i pod namiotem. Co wieczór razem z Jarkiem oglądali mapy i wyobrażali sobie, jak będzie fajnie myć się razem z rodzicami w górskim strumyku, spać w śpiworze, a nocą siedzieć przy ognisku i śpiewać. Tata w tym celu przyniósł nawet z piwnicy starą gitarę, a mama znalazła w szafie swój harcerski śpiewnik.

– Nauczę was wszystkich piosenek, które znalazłam, kiedy byłam w waszym wieku – obiecała. – Pod namiotem będziemy mieć na to mnóstwo czasu.

A Bartek i Jarek aż podskoczyli z radości, wspólne wakacje zapowiadały się naprawdę cudownie. Wszyscy razem, pod namiotem i do tego z mnóstwem czasu, którego rodzicom ciągle brakowało! Tak bardzo, że nie mieli go nie tylko na zabawę z synami, ale nawet na wspólne posiłki. Dlatego chłopcy jedli obiady w szkolnej stołówce, tata przegryzał coś na szybko w barze koło pracy, a mama... Bartek podejrzewał, że mama w ogóle nie jadła obiadów, tak bardzo była zawsze zabiegana. Popijała tylko niegazowaną wodę z butelki i co chwilę patrzyła na zegarek. „Jakby brała udział w jakimś wyścigu” – pomyślał kiedyś Bartek, chociaż nigdy nie widział zawodów,

w których ścigałyby się kobiety w eleganckich garsonkach, a do tego na wysokich obcasach. No ale teraz, na wakacjach, wszystko będzie inaczej. Tata nie będzie musiał w kółko robić sprawozdań, które zajmują mu całe dnie, i zdejmie ten okropny krawat, który wygląda, jakby chciał go udusić. Rodzice przestaną się spieszyć, bo czas stanie w miejscu i nie będzie już nigdzie uciekał. Bartek nie mógł w to uwierzyć. Podekscytowany skreślał w kalendarzu kolejne dni roku szkolnego. W końcu nadszedł dzień wyjazdu. Mama zdjęła zegarek, tata krawat, razem zapakowali plecaki do auta i wyruszyli w góry. I Bartek był szczęśliwy. Ale niezbyt długo. Bo wieczorem, kiedy po całym dniu podróży usiedli w końcu przed namiotem, tata – zamiast po gitarę – sięgnął po laptopa. A mama – zamiast poszukać swojego harcerskiego śpiewnika – poszła szukać... zasięgu do komórki! Bartek nie wierzył własnym oczom.

– Co wy robicie? Mielśmy rozpałcić ognisko! – zawołał rozczarowany.
 – Sprawdzę tylko kilka mejli. – Tata uśmiechnął się przeprasząco.
 – Obiecałam, że zadzwonię i dam kilka wskazówek do projektu – odkrzyknęła z krzaków mama. – To potrwa minutkę.
 – Dosłownie minutkę – przytaknął tata znad klawiatury.

46 RAZEM

47

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

NASZE OPINIE (podręcznik s. 46–49)

Uczniowie siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel czyta opowiadanie Roksany Jędrzejewskiej – Wróbel *Razem*. Następnie rozpoczyna dyskusję na temat emocji, jakie wzbudziło w dzieciach przeczytane opowiadanie. Zadaje pytania: *Czy chłopcy czuli na początku smutek? Czy mogli się zachować inaczej? Czy wam przydarzyło się coś podobnego?*

PLAN WYDARZEŃ (podręcznik, s. 46–49)

Uczniowie wraz z nauczycielem układają plan wydarzeń do opowiadania *Razem*. Poszczególne punkty zapisują na arkuszu szarego papieru.

OBRAZKOWE OPOWIADANIE

Dzieci dzielą się na grupy w ten sposób, żeby każdemu ze społeczności przypadł jeden punkt przygotowanego wcześniej planu wydarzeń. Uczniowie wykonują ilustracje do danego fragmentu baśni. Następnie grupy prezentują swoje prace i układają je w odpowiedniej kolejności tak, aby obrazki opowiadały historię opisaną w baśni.

INNE ZAKOŃCZENIE

Uczniowie siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel rozpoczyna rozmowę o tym, co mogłoby wydarzyć się na urlopie, gdyby było inne zakończenie. Chętni uczniowie podają swoje propozycje innego zakończenia.

WOLNY CZAS Z RODZINĄ

Nauczyciel pyta dzieci o sposoby spędzania wolnego czasu z rodziną. Dzieci podają przykłady z własnych doświadczeń. Następnie nauczyciel prosi uczniów, aby napisali w kilku zdaniach, jak chcieliby spędzić wolny czas z rodzicami lub bliskimi. Chętni uczniowie czytają na forum swoje notatki. Dzieci mogą porównać swoje propozycje, wskazać podobieństwa.

ZNAJDŹ SZCZEGÓŁY

Nauczyciel rozdaje **karty pracy nr 62**. Zadaniem dzieci jest znalezienie pięciu szczegółów, którymi różnią się dwa obrazki. Następnie odczytują numery kolumn, w których znajdują się te szczegóły i otaczają je kółeczkami w tabelce pod obrazkami. Potem czytają po kolei od lewej do prawej litery pod kółeczkami w tabelce. W ten sposób utworzy się wyraz z pięciu liter, który będzie jednocześnie hasłem.

ZGADNIJ, O CZYM MYŚLĘ

Nauczyciel zapisuje na karteczkach wyrazy: ognisko, ptak, gitara, telefon, noc, namiot, lato, wakacje, śpiewnik, rodzina, góry. Karteczki składa na pół i wrzuca do pudełka. Chętne dziecko losuje jedną karteczkę. Jego zadaniem jest opisanie wyrazu z karteczki bez użycia tego słowa oraz wyrazów do niego pokrewnych. Na przykład lato – nie wolno używać wyrazów letni, latem, itp., ale wolno – pora roku, w której często wyjeżdżamy i wypoczywamy. Pozostali uczniowie odgadują hasło.

TRUDNE WYRAZY (podręcznik, s. 46–49)

Uczniowie samodzielnie czytają tekst opowiadania „Razem” i wypisują na kartkach wyrazy, które według nich są trudne w pisowni. Następnie dzieci kolejno odczytują wypisane słowa, pamiętając o niepowtarzaniu wymienionych wcześniej wyrazów. Uczniowie wspólnie podają zasady pisowni odczytanych słów i układają z nimi zdania, które zapisują w zeszytach. Dzieci mogą wyróżnić wypisane wcześniej wyrazy, podkreślając je lub zapisując na kolorowo.

MÓJ ILUSTROWANY SŁOWNIK

Uczniowie tworzą kolejną kartę w swoim ilustrowanym słowniku ortograficznym. Wpisują wyrazy, które wypisały w poprzednim zadaniu. Następnie wykonują rysunki przedstawiające znaczenie każdego słowa.

LEŚNE PTAKI

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel rozkłada na środku kartki z wypisanymi nazwami ptaków: zięba, sikorka, dzięcioł, sowa, kos, ruzdzik, drozd, puszczyk, kukułka oraz ilustracje tych ptaków. Zadaniem dzieci jest dobranie nazw ptaków do ilustracji. Jeżeli uczniowie mają kłopot z połączeniem, to wyszukują zdjęć ptaków w internecie. Następnie uczniowie wyszukują w internecie lub dostępnych książkach informacji o wymienionych ptakach. Tworzą na ich temat krótkie notatki i zapisują je na kartkach. Po zakończeniu prac prezentują swoje informacje o wypranym ptaku.

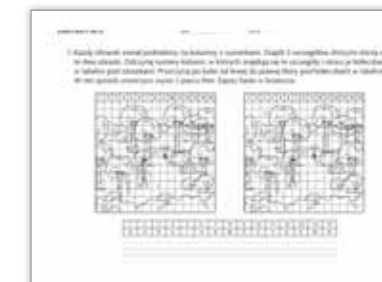
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 46–49.

KARTA PRACY:

Karta pracy nr 62

ZASOBY

SCHOLARIS: **GŁOSY PTAKÓW**

ZABAWY RUCHOWE

Starty sytuacyjne

Nauczyciel wychodzi z dziećmi na salę gimnastyczną lub na boisko szkolne. Nauczyciel dzieli dzieci na grupy, uwzględniając ich sprawność i szybkość. Uczniowie z poszczególnych grup ustawiają się w szeregu, wykonują start i biegną na odcinku 15 metrów:

- z siadu prostego,
- z siadu skrzyżnego,
- z podporu przodem,
- z leżenia tyłem,
- ze startu niskiego na sygnał nauczyciela.

Niećwiczący pełnią rolę sędziów, których zadaniem jest wyłonienie zwycięzców poszczególnych biegów.

Nie daj piłki berkowi

Nauczyciel wybiera spośród dzieci jednego „berka”. Prowadzący podrzuca piłkę do góry. „Berek” stara się ją chwycić w powietrzu, lecz wszyscy inni przeszkadzają mu w tym i starają się także chwycić piłkę. Gdy uda im się złapać piłkę, uciekają od berka i podają piłkę między sobą. „Berek” stara się piłkę przechwycić, jeśli mu się to uda, wówczas „berkiem” zostaje ten, kto miał piłkę w ręku tuż przed schwytniem jej przez „berka”. Po schwytniu piłki przez „berka” zabawa rozpoczyna się od nowa.

Zaułek słówek – skróty o skrótowce

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poznaje zasady zapisywania skrótów;
- zaznajamia się z pojęciem skrótowca;
- podaje różnice między listem oficjalnym i nieoficjalnym, rozszyfrowuje skróty i skrótowce zastosowane w liście;
- zastępuje pełne nazwy miar i wag odpowiednimi skrótami;
- rozszyfrowuje wybrane skrótowce i zapisuje ich pełne nazwy;
- rozszyfrowuje wybrane skróty i zapisuje ich pełne nazwy;
- zastępuje w tekście podane wyrazy odpowiednimi skrótami.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- dobieramy w pary skróty i skrótowce oraz odpowiadające im rozwinięcia;
- wpisujemy na wizytówki odpowiednie skróty, ozdabiamy je i kolorujemy;
- adresujemy koperty, stosując odpowiednie skróty;
- przygotowujemy memory z zastosowaniem skrótów i skrótowców;
- układamy i rozwiązujemy rebusy.

Kwiatowice, 23 maja

Szanowny Pan
Jan Kowalski
Wójt Gminy Kwiatowice

Szanowny Panie Wójcie!

Z okazji zbliżającego się Dnia Dziecka nasza klasa IIIa organizuje turniej sportowy dla dzieci z Przedszkola nr 2 im. Kozalka-Opalka. W związku z tym zwracamy się do Pana z prośbą o objęcie turnieju patronatem, zamieszczenie informacji na stronie internetowej Urzędu Gminy i ufundowanie drobnych nagród dla uczestników. Będzie to turniej pt. „Sportowe Potyczki”. Spotkanie planujemy na 1 czerwca, w godz. od 10.00 do 12.00, w parku przy ul. Przyjaznej. Informujemy, że właściciele sklepiku szkolnego podarowali nam 20 l wody mineralnej i 10 kg owoców, m.in. jabłek i truskawek. W organizacji turnieju pomogą nam uczniowie z SKS „Olimp” i harcerze z drużyny ZHP „Kolumbowie”. Opiekę nad spotkaniem będą sprawowali: dyrektor przedszkola Zofia Wójcik, nasza wychowawczyni Anna Nowak oraz tata naszej koleżanki Andrzej Nowicki, który jest lekarzem pediatrą. Bardzo liczymy na Pana pomoc i serdecznie zapraszamy do wzięcia udziału w turnieju. Do listu dołączamy zaproszenie oraz szczegółowy program spotkania.

Z wyrazami szacunku
klasa IIIa z wychowawczynią

1. Przeczytajcie list, który napisała nasza klasa do urzędu gminy w sprawie turnieju sportowego z okazji Dnia Dziecka. Zwróćcie uwagę na to, czym różni się list oficjalny od listu np. do znajomych, przyjaciół.

2. W których zdaniach listu zostały wykorzystane skróty? Odszukajcie je w poniższym zestawie.

ZWRÓĆCIE UWAGĘ

Kropkę po skrótach stawiamy, gdy skrót jest początkową literą lub początkowymi literami skróconych wyrazów, np.:

godz. – godzina • ul. – ulica • s. lub str. – strona • im. – imienia • ok. – około
zach. – zachód, zachodni • wsch. – wschód, wschodni • pld. – południe, południowy • pln. – północ, północny • np. – na przykład • pt. – pod tytułem
m.in. – między innymi.

Nie stawiamy kropki, jeśli skrót zawiera ostatnią literę wyrazu, np.:

dr – doktor • mgr – magister • nr – numer.

Kropki nie stawiamy również w skrótach dotyczących miar i wag, np.:

m – metr • l – litr • kg – kilogram • km – kilometr • min – minuta.

3. Odczytajcie znaczenie pokazanych na drogowym skrótownic, czyli pierwszych liter nazwy zapisanej wielkimi literami. Którymi z nich posłużyli się dzieci, pisząc list do urzędu gminy?

4. Sprawdźcie na planie lub mapie swojej najbliższej okolicy nazwy ulic, placów. Dowiedźcie się, czym imieniem nazwane są szkoły, przedszkola, teatry lub inne instytucje. Sporządźcie ich wykaz, posługując się skrótami.

5. Odczytajcie skróty na wizytówce. Zaprojektujcie własne wizytówki.

Szkolny Klub Sportowy

URZĄD GMINY W KWIATOWICACH

Polski Czerwony Krzyż

Urząd Stanu Cywilnego

Związek Harcerstwa Polskiego

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze

SKS

USC

GOPS

PCK

ZHP

PTTK

lek. med. Andrzej Nowicki
pediatra

ul. Wieżowa 7, 00-001 Kwiatowice
tel.: 03 54 54 540, e-mail: andnow@cz.pl

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

SKRÓTY, JAK JE ZAPISYWAĆ? (podręcznik s. 51)

Nauczyciel analizuje wraz z uczniami zadanie 2. w podręczniku. Zapoznaje dzieci z zasadami zapisywania skrótów. Wspólnie z uczniami tworzy notatkę na tablicy, którą dzieci przepisują do zeszytów.

SKRÓTOWCE, CO TO TAKIEGO? (podręcznik s. 51)

Nauczyciel wyjaśnia uczniom pojęcie „skrótowiec”. Uczniowie odczytują znaczenie skrótowców w zadaniu 3. w podręczniku. Następnie podają własne, znane im przykłady skrótowców.

LIST OFICJALNY I KOLEŻEŃSKI (podręcznik s. 50–51)

Nauczyciel lub chętne dziecko czyta list, który napisali uczniowie klasy III do urzędu gminy w sprawie organizacji turnieju sportowego. Następnie nauczyciel prosi o wskazanie różnic między listem oficjalnym a listem pisany na przykład do kolegi lub koleżanki. Chętni uczniowie podają przykłady różnic i podobieństw. Kolejnym zadaniem jest wyszukanie w tekście listu zastosowanych skrótów i skrótowców i zapisanie ich pełnej nazwy na kartkach.

ANALIZUJEMY PRZEPIS

Nauczyciel rozdaje uczniom kartki z wydrukowanym **przepisem na naleśniki**. Zadaniem dzieci jest dokładne przeczytanie tekstu: *Weź pół kilograma mąki i przesiej ją przez sito. Dolej do niej 200 mililitrów mleka. Wbij 2 jajka. Dosyp 5 gramów cukru, wszystko dokładnie wymieszaj na jedno-*

litą masę. Gdyby ciasto było za gęste, dolej mleka. Osobno przygotuj nadzienie: 40 dekagramów twarogu wymieszaj z 5 dekagramami cukru i 20 gramami rodzynek. Rozgrzej na patelni niewielką ilość tłuszczu. Usmaż cienkie naleśniki. Na każdy nałóż przygotowaną masę.

Smacznego.

Następnie dzieci wypisują w zeszytach wszystkie składniki potrzebne do zrobienia naleśników, używając skrótów jednostek miar i wag.

SKRÓTOWCE

Nauczyciel zapisuje na tablicy w kolumnie skrótowce. Zadaniem dzieci jest zapisanie ich pełnych nazw. Chętni uczniowie zapisują odpowiednie nazwy na tablicy, a pozostała część zespołu klasowego w zeszytach. Skrótowce: PKP, PKS, LOP, ZHP, PTTK, UM, GOPR.

SKRÓTY

Nauczyciel zapisuje na tablicy w kolumnie skróty. Zadaniem dzieci jest zapisanie ich pełnych nazw. Chętni uczniowie zapisują odpowiedzi na tablicy, a pozostali w zeszytach. Skróty: mgr, s. lub str., pt., np., zach., pln., pld., wsch.

DOBIERANKA

Uczniowie siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel na środku kładzie kartki z wydrukowanymi wyrazami: ciąg dalszy

nastąpi, to jest, Dom Kultury, Celsjusza, Liceum Ogólnokształcące, Szkoła Podstawowa, doktor, profesor, i tak dalej, pod tytułem, tj., cdn., DK, C, LO, SP, dr, prof., itd., pt. Zadaniem dzieci jest dobranie wyrazów w pary. Zabawa zostaje zakończona, gdy uczniowie połączą wszystkie pary.

UZUPEŁNIANKA

Nauczyciel rozdaje dzieciom kartki z wydrukowanym tekstem lub zapisuje go na tablicy: Słynny Greki Filozof – Sokrates żył i nauczał w Atenach około 430 (roku przed naszą erą). Najwyższy szczyt Polski, Rysy, wznosi się na wysokość 2499 (metrów nad poziomem morza). Znam na pamięć wiele utworów Jana Brzechwy (między innymi): „Na straganie”, „Kaczka dziwaczka” oraz „Tańcowała igła z nitką”. Wyrazy lipa, lipiec, lipowy, lipcowy, (i tak dalej) należą do jednej rodziny. Zadaniem uczniów jest zapisanie skrótami wyrazów podanych w nawiasach, pamiętając o zasadach zapisywania kropki.

WIZYTÓWKI

Nauczyciel rozdaje **karty pracy nr 63**. Zadaniem uczniów jest uzupełnienie wizytówek odpowiednimi skrótami. Następnie ozdobienie ich atrybutami charakterystycznymi dla danego zawodu i pokolorowanie w dowolny sposób.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 50–51.

KARTA PRACY:

Karta pracy nr 63

48

49

Zaulek słówek – skróty o skrótowce

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- definiuje pojęcie pokoju na świecie;
- odnajduje na mapie wybrane rzeki świata;
- definiuje pojęcie tolerancja;
- analizuje problem zawarty w tekście opowiadania, wciela się w rolę bohaterki;
- szuka sposobów na wyeliminowanie nietolerancji w klasie;
- analizuje opowieść o dwóch wilkach.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- tworzymy nasze drzewo pokoju, uwzględniając różne kontynenty;
- przygotowujemy i przeprowadzamy w szkole sondę dotyczącą pokoju na świecie;
- układamy tekst piosenki o pokoju;
- tworzymy plakaty o tolerancji i pokoju na świecie.

Ewa Skarżyńska

Drzewo pokoju

My, dzieci z całego świata,
bez względu na kolor skóry,
pragniemy pokoju.
Niech pokój
jak drzewo urasta w chmurach!

A chociaż z różnych języków
pragnienie nasze wyrasta,
drzewo pokoju jest jedno
i wszystkie łączy miasta.
I wszystkie łączy wioski,
we wszystkich przegląda się rzekach.
Czy to Sekwana, czy Wisła,
czy Amazonka daleka.

Na naszym drzewie pokoju
owoce będą dojrzewać.
I nikt nie będzie głodny
w cieniu naszego drzewa.

A kiedy pieśń posłysz
gałęzie naszego drzewa,
będą jak nasze serca,
we wszystkich językach śpiewać!

Co to jest UNICEF?

UNICEF (czytaj: junisef) to międzynarodowa organizacja pomagająca dzieciom, które znalazły się w trudnej sytuacji. Takie sytuacje to m.in. głód, ubóstwo, brak opieki lekarskiej, przemoc. Ich powodem mogą być wojny albo klęski żywiołowe, np. powodzie lub trzęsienia ziemi. UNICEF to skrót od nazwy w języku angielskim, która po polsku brzmi: Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci. UNICEF dba o to, żeby na całym świecie były przestrzegane prawa dziecka. Za swoją działalność organizacja ta otrzymała w 1965 roku Pokojową Nagrodę Nobla.

Do działań na rzecz niesienia pomocy dzieciom mogą włączyć się wszyscy, także szkoły, np. przystępując do Klubu Szkół UNICEF. Działalność UNICEF to m.in.:

Szczepienia dzieci przeciwko groźnym chorobom. Zapewnienie dzieciom możliwości uczenia się.

Pomoc głodującym i niedożywionym dzieciom. Dostawy czystej wody do miejsc, w których panuje susza.

1. Jak rozumiecie wyrażenie „drzewo pokoju”?
2. Wskażcie w wierszu fragmenty, które podkreślają wartość pokoju na świecie. Zaproponujcie kilka haseł na temat pokoju.
3. Jakie wartości są dla was ważne? Porozmawiajcie na ten temat.
4. Napiszcie wiersz lub opowiadanie. Swoją utwór rozpocznijcie słowami: „My, dzieci”.

1. Poszukajcie w internecie regulaminu Klubu Szkół UNICEF. Jakie są cele i zadania takich szkół?
2. Dowiedzcie się, kto w Polsce ma nadany tytuł Ambasadora Dobrej Woli UNICEF.
3. Zaprojektujcie plakat informujący o działalności UNICEF.
4. Wskażcie w tekście wyrazy napisane wielkimi literami. Wytłumaczcie ich pisownię.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

POKÓJ

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel kładzie na środku arkusza papieru z hasłem „pokój na świecie”. Uczniowie dopisują do niego swoje skojarzenia. Następnie nauczyciel pyta: *Czym jest pokój? Czy trudno go utrzymać? Czy możemy mówić o pokoju w naszych rodzinach, w klasie, w nas samych?* Uczniowie wypowiadają się na zadane tematy.

WIERSZOWA GEOGRAFIA (podręcznik s. 52)

Chętny uczeń odczytuje na głos wiersz Ewy Skarżyńskiej *Drzewo pokoju*. Zadaniem dzieci jest odnalezienie i wypisanie nazw rzek występujących w tekście. Następnie uczniowie próbują nazwać kontynenty i państwa, na których terenie znajdują się wypisane rzeki. Dzieci odszukują rzeki na mapach w atlasie geograficznym.

NASZE DRZEWO POKOJU (podręcznik s. 52)

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel kładzie na środku arkusza szarego papieru z narysowanym szkicem korony drzewa. Informuje uczniów, że będzie to klasowe drzewo pokoju. Uczniowie dzielą się na sześć grup. Każda z nich ma przydzielony jeden kontynent: Europę, Azję, Afrykę, Amerykę Północną, Amerykę Południową, Australię. Następnie uczniowie dzielą drzewo na sześć równych części, aby każdy zespół mógł zająć się jedną z nich i rozcinają je. Zadaniem uczniów jest stworzenie „drzewa pokoju” w odniesieniu do danego kontynentu. Dzieci wyobrażają sobie, że zamieszkują

wybrany kontynent. Uwzględniają wszystkie posiadane informacje o faunie, florze, klimacie, kulturze i ozdabiają odpowiednią część drzewa liśćmi, kwiatami i owocami pokoju. W tym celu mogą użyć dowolnej techniki plastycznej. Mają do dyspozycji kredki, flamastry, farby, bibułę, kolorowy papier, tekturę, guziki, sznurki, koraliki, cekiny itp. W razie potrzeby uczniowie mogą korzystać z podręcznika i dostępnych książek. Po zakończonej pracy uczniowie sklejają fragmenty korony drzewa w jedną całość.

CZY WSZYSCY CHCEMY POKOJU NA ŚWIECIE?

Uczniowie pracują w czteroosobowych zespołach. Ich zadaniem jest przygotowanie pytań do ankiety dotyczącej pokoju na świecie. Dzieci powinny dowiedzieć się, ile z pytanych osób chciałoby, aby panował pokój, czy jest to możliwe, jak to osiągnąć. Jeśli zespoły będą miały więcej propozycji pytań, również mogą je zadać. Po zakończonej pracy, grupy odczytują swoje pomysły, pamiętając o nie powtarzaniu wymienionych wcześniej pytań. Nauczyciel zapisuje propozycje na tablicy. Następnie uczniowie wraz z nauczycielem wybierają trzy, cztery pytania, które będą zadane w ankiecie. Każdy zespół zapisuje je na kartce. Dzieci zadają wybrane pytania innym uczniom i nauczycielom, a odpowiedzi notują na kartkach. Po wykonanej pracy każda grupa odczytuje swoje wyniki. Na koniec dzieci wspólnie podsumowują odpowiedzi na zadawane pytania.

O CZYM ŚPIEWAJĄ GAŁĘZIE DRZEWA POKOJU?

Nauczyciel zadaje pytanie: *O czym mogą śpiewać gałęzie drzewa pokoju?* Chętni uczniowie udzielają odpowiedzi. Nauczyciel zapisuje pomysły na tablicy. Dzieci dobierają się w czteroosobowe grupy i układają tekst piosenki, którą może śpiewać drzewo pokoju. Po zakończonej pracy zespoły prezentują swoje piosenki.

CZY JEST TOLERANCJA?

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel zadaje pytanie: *co to jest tolerancja?* Chętni uczniowie wypowiadają się na zadany temat. Podają przykłady tolerancji, lub nietolerancji, której doświadczyli. Następnie, próbują ułożyć definicję tego słowa. Nauczyciel zapisuje ją na tablicy, a dzieci w zeszytach.

HISTORIA MARYSI

Uczniowie wysłuchują tekstu Elżbiety Śnieżkowskiej-Bielak *Polubić inność*. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję zadając pytania: *Dlaczego chłopcy dokuczali Marysi? Jak znosiła to dziewczynka? Czy ktoś stał w jej obronie? Dlaczego chłopcy zmienili zdanie o nowej koleżance? Dlaczego Marysia chciała zmienić szkołę? Jak Wy zachowalibyście się na miejscu Marysi?* Chętne dzieci odpowiadają na pytania.

TOLERANCJA W KLASIE

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel pyta: *Czy w naszej klasie czasami brakuje tolerancji?* Uczniowie wymieniają

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 52.

ZASOBY:

EPODRĘCZNIK: opowiadanie „**POLUBIĆ INNOŚĆ**”

Co to jest UNICEF?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- utrwała wiadomości dotyczące organizacji UNICEF;
- wymienia możliwości pomocy potrzebującym w trudnych sytuacjach;
- poznaje przykłady praw dziecka;
- utrwała informacje o Januszu Korczaku;
- dowiaduje się, kim jest Ambasador Dobrej Woli UNICEF;
- wyszukuje w internecie Polaków, którzy uzyskali ten tytuł;
- wypowiada się na zadany temat.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- wypisujemy jakie prawa, według nas, powinny mieć dzieci;
- omawiamy i dyskutujemy o prawach dziecka;
- budujemy maszynę, która pomaga potrzebującym;
- prowadzimy za rękę osoby, które mają zawiązane oczy.

Ewa Skarżyńska

Drzewo pokoju

My, dzieci z całego świata,
bez względu na kolor skóry,
pragniemy pokoju.
Niech pokój
jak drzewo urasta w chmurach!

A chociaż z różnych języków
pragnienie nasze wyrasta,
drzewo pokoju jest jedno
i wszystkie łączy miasta.
I wszystkie łączy wioski,
we wszystkich przegląda się rzekach.
Czy to Sekwana, czy Wisła,
czy Amazonka daleka.

Na naszym drzewie pokoju
owoce będą dojrzewać.
I nikt nie będzie głodny
w cieniu naszego drzewa.

A kiedy pieśń posłysz
gałęzie naszego drzewa,
będą jak nasze serca
we wszystkich językach śpiewać!

Co to jest UNICEF?

UNICEF (czytaj: junisef) to międzynarodowa organizacja pomagająca dzieciom, które znalazły się w trudnej sytuacji. Takie sytuacje to m.in. głód, ubóstwo, brak opieki lekarskiej, przemoc. Ich powodem mogą być wojny albo klęski żywiołowe, np. powodzie lub trzęsienia ziemi. UNICEF to skrót od nazwy w języku angielskim, która po polsku brzmi: Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci. UNICEF dba o to, żeby na całym świecie były przestrzegane prawa dziecka. Za swoją działalność organizacja ta otrzymała w 1965 roku Pokojową Nagrodę Nobla.

Do działań na rzecz niesienia pomocy dzieciom mogą włączyć się wszyscy, także szkoły, np. przystępując do Klubu Szkół UNICEF. Działalność UNICEF to m.in.:

1. Jak rozumiecie wyrażenie „drzewo pokoju”?
2. Wskażcie w wierszu fragmenty, które podkreślają wartość pokoju na świecie. Zaproponujcie kilka haseł na temat pokoju.
3. Jakie wartości są dla was ważne? Porozmawiajcie na ten temat.
4. Napiszcie wiersz lub opowiadanie. Swoją utwór rozpocznijcie słowami: „My, dzieci”.

1. Poszukajcie w internecie regulaminu Klubu Szkół UNICEF. Jakie są cele i zadania takich szkół?
2. Dowiedźcie się, kto w Polsce ma nadany tytuł Ambasadora Dobrej Woli UNICEF.
3. Zaprojektujcie plakat informujący o działalności UNICEF.
4. Wskażcie w tekście wyrazy napisane wielkimi literami. Wytłumaczcie ich pisownię.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

CO TO JEST UNICEF? (podręcznik s. 53)

Uczniowie samodzielnie czytają tekst z podręcznika. Nauczyciel zadaje pytania: *Co to jest UNICEF? Co oznacza ta nazwa? Co trzeba zrobić, by włączyć się do pomocy?* Chętne osoby odpowiadają na pytania. Następnie dzieci układają notatkę o organizacji UNICEF. Chętni uczniowie odczytują swoje propozycje, a pozostała część zespołu klasowego sprawdza ich poprawność i uzupełnia ewentualne braki. Dzieci zapisują notatkę w zeszytach.

JAK MOŻNA POMÓC? (podręcznik s. 53)

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel prosi, aby chętna osoba przeczytała z podręcznika, w jakich sytuacjach UNICEF pomaga dzieciom. Następnie uczniowie dzielą się na cztery grupy. Zadaniem każdej jest znalezienie sposobów, w jakie UNICEF może pomagać potrzebującym, np. dostarczenie żywności, zbiórki pieniędzy, wysyłanie ubrań. Po zakończonej pracy zespoły odczytują swoje pomysły, pamiętając o zasadzie nie powtarzania wymienionych wcześniej propozycji.

NASZE PRAWA

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel informuje uczniów o istnieniu praw dziecka. Na środku dywanu kładzie arkusz szarego papieru z napisanym hasłem: *Nasze prawa*. Uczniowie wspólnie zastanawiają się, jakie prawa mają dzieci. Swoje propozycje zapisują na arkuszu. Po zakończonej pracy nauczyciel wiesza plakat w widocznym miejscu.

PRAWA DZIECKA

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel wymienia i zapisuje na tablicy przykładowe prawa dziecka: prawo do życia, prawo do rozwoju, prawo do wychowania w rodzinie, prawo do wyrażania własnych poglądów, prawo do informacji, prawo do uczestniczenia w stowarzyszeniach, prawo do godnych warunków życia i odpowiedniego poziomu życia, prawo do opieki zdrowotnej, prawo do odpoczynku, prawo do nauki. Następnie nauczyciel wyjaśnia uczniom niezrozumiałe dla nich prawa. Rozpoczyna dyskusję na ten temat. Zadaje pytania: *Co by było, gdyby nie istniały prawa dziecka? Które prawo jest, według Was, najważniejsze? Czy któreś z wypisanych praw jest zbędne?* Chętne osoby udzielają odpowiedzi na zadane pytania.

PLAKAT O PRAWACH DZIECKA

Nauczyciel wyświetla plakat przedstawiający Prawa Dziecka (LITERATURA). Odczytuje po kolei każdy artykuł i wyjaśnia dzieciom niezrozumiałe dla nich słowa i sformułowania. Uczniowie mogą zadawać pytania i wypowiadać się na temat omawianych artykułów.

POMOCNA MASZYNA

Dzieci pracują w pięcioosobowych grupach. Ich zadaniem jest zaprojektowanie i zbudowanie z dostępnych materiałów (pudełka, plastikowe kubki, papierowe talerzyki, gazety, kolorowy papier, patyczki, sznurki itp.) maszyny,

która mogłaby pomagać dzieciom w sytuacjach głodu, suszy, powodzi, ubóstwa, przemocy itp. Po zakończonej pracy zespoły prezentują swoje wynalazki. Omawiają sytuacje, kiedy maszyna może być przydatna i zasady jej działania.

JANUSZ KORCZAK

Nauczyciel wyświetla zdjęcie pomnika Janusza Korczaka w Warszawie. Następnie pyta: *Jak myślicie, czy to może być pomnik?* Chętne osoby udzielają odpowiedzi. Jeśli uczniowie nie wiedzą, kim jest przedstawiony człowiek, nauczyciel naprowadza ich na właściwą odpowiedź: Człowiek ten bardzo kochał dzieci. Walczył o ich prawa i uważał, że dziecko niczym nie różni się od człowieka dorosłego. Rozumie i odczuwa tak samo, jak dorośli, tylko ma mniejsze doświadczenie.

Gdy dzieci zgadną, że jest to pomnik Korczaka, chętni uczniowie przypominają wiadomości o nim. W razie potrzeby dzieci mogą wyszukać podstawowe informacje o Januszu Korczaku w internecie.

AMBASADOR DOBREJ WOLI

Uczniowie pracują w trzyosobowych zespołach. Nauczyciel wyjaśnia dzieciom, że tytuł Ambasadora Dobrej Woli UNICEF otrzymują osoby, które w sposób szczególny pomagały dzieciom w organizacji UNICEF. Zadaniem każdej grupy jest wyszukanie w internecie Polaków, którym udało

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 53.

ZASOBY:

KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA (plakat)

się uzyskać ten tytuł. Uczniowie zapisują na kartkach nazwiska i zawody tych osób oraz oglądają ich zdjęcia.

CZY KAŻDY MOŻE POMAGAĆ?

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję. Zadaje pytania: *Czy każdy może pomagać? Jakie cechy posiada osoba, która pomaga innym? Czy pomaganie jest trudne? W jaki sposób można pomagać innym na co dzień?* Chętni uczniowie wypowiadają się na zadany temat.

ZAUFAM I

Nauczyciel zabiera dzieci na salę gimnastyczną lub boisko szkolne. Uczniowie dobierają się parami. Dodatkowo nauczyciel dzieli grupę na dwie części. Najpierw ćwiczy pierwsza połowa uczniów. Jedna osoba z pary ma zawiązane opaską oczy tak, aby nic nie widziała. Druga osoba jest „przewodnikiem”. „Przewodnik”, trzymając swojego partnera za rękę, prowadzi go po całej sali, zwracając szczególną uwagę, aby dziecko będące pod jego opieką o nic się nie potknęło i nie wpadło na inną parę. Po upływie wyznaczonego czasu, ćwiczące pary zmieniają się. Za pierwszym razem pary poruszają się bardzo wolno, a za drugim trochę szybciej (nie biegają). Każdy uczeń powinien być chociaż raz prowadzącym i prowadzonym.

Trójbój rodzinny

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- układa zakończenie do podanych zdań;
- analizuje treść opowiadania, układa pytania do tekstu i odpowiada na nie;
- wypowiada się na zadany temat, odwołując się do swojego doświadczenia;
- przedstawia swoje skojarzenia z hasłem „moja rodzina” za pomocą symboli lub piktogramów;
- uzupełnia słownik ilustrowany;
- układa zakończenie zdania, używając wyobraźni.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- projektujemy i wykonujemy nowe pionki szachowe;
- tworzymy interpunkcyjną grę planszową;
- przygotowujemy scenkę dramową z użyciem danego rekwizytu;
- przygotowujemy scenkę dramową wyjaśniającą znaczenie wybranego aforyzmu;
- rozwiązujemy wykreślanke.

Paweł Beręsewicz

Trójbój rodzinny

Pierwsza partia tego dnia rozegrała się bez szachownicy, co nie znaczy, że nie była zacięta. Zjedliśmy właśnie obiad i razem z babcią i dziadkiem, którzy tego dnia byli u nas z wizytą, zastanawialiśmy się, co zrobić z tak miło rozpoczętym popołudniem.

Zaczęło się od tego, że zasachowałem tacie króla.
– Tato, zagramy w szachy? – poprosiłem.
Tata wyszedł z opresji, zasłaniając się pionem.
– A babcia i dziadek? – zapytał. – A Iza? A mama? Mają się przyglądać i nudzić?
Przypuściłem więc atak wieżą po prostej.
– To oni zagrają w coś innego – zaproponowałem – a ja skoczę po szachownicę, dobrze?

Niestety tata był czujny i zbil moją wieżę skoczkiem.
– A lekcje odrobione? – zapytał.
Lekko wytrącony z rytmu, zagrałem ostrożnie.
– No, jeszcze nie całkiem – bąknąłem. – Ale zdążę wieczorem, obiecuję.
Zaskakującym manewrem tata umknął w bezpieczne miejsce.
– Herbatę muszę nalać – stwierdził i wyszedł do kuchni.
Tam go dopadłem hetmanem i znów dałem szacha.

– Ale, tato – powiedziałem – pan od szachów mówił, że musimy dużo ćwiczyć. Chyba chciesz, żebym miał wygimnastykowany umysł, prawda?

Przed tym król już nie miał ani dokąd uciec, ani czym się zastonić. W szachach to się nazywa mat!

– No dobrze – westchnął tata. – Ale innym też musisz zorganizować jakieś zajęcia. W ten sposób wygrałem pierwszą partię wieczoru.

Zadowolony z siebie pobiegłem do pokoju i przydzwigałem cały stos płaskich pudełek z grami. Warcaby, szachy, monopol, domino, chińczyk, młynek, memory i bierki.

– Kto w co gra? – zapytałem, zamasyżując kładąc wszystko na stół.

Dziadek zapytał z żalem, czy to znaczy, że nie będzie deseru, ale go zakrzyczeli, że łakomczuch i że mu się głową ruszyć nie chce.

– No to może w chińczyka – westchnął i oboje z babcią rozłożyli planszę, na której mieli niebawem się ścigać.

Mama z Izką zdecydowały się na bierki. Snop kolorowych patyczków rozsypał się po stole z charakterystycznym szelestem i nic łatwego na początek! My z tatą oczywiście wybraliśmy szachy. Wyszedł z tego prawdziwy trójbój rodzinny!

Tymczasem dziadkowi tego dnia wyjątkowo sprzyjało szczęście.

– Nie szczęście, tylko umiejętności – mruknął z godnością, kiedy babcia kwaśno skomentowała jego sukcesy.

Dwa żółte pionki dziadka skończyły już wyścig i czekały w domku na trzeci i czwarty. Oba były już w drodze i skakały do przodu wielkimi susami. A kostka słuchała dziadka, jakby grała z nim w jednej drużynie. Potrzebował szóstki – wypadła szóstka. Przydałaby się jedynka – bardzo proszę! Dwa pionki babci stały jeszcze w garażu i wyglądało na to, że w ogóle nie zdążą przystąpić do gry.

– Hej, grasz, synu? – Głos taty przywołał mnie z powrotem do szachów.

54 TRÓJBÓJ RODZINNY

55

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

RUNDKA

Nauczyciel siedzi z uczniami w kręgu na dywanie. Nauczyciel rzuca do wybranych osób piłkę. Dziecko, które ją złapie musi dokończyć jedno z następujących zdań:

- Gdybym był dziadkiem, byłbym ..., ponieważ...
- Gdybym była babcią, byłabym ..., ponieważ...
- Gdybym był tatą, byłbym ..., ponieważ...
- Gdybym była mamą, byłabym ..., ponieważ...

TRÓJBÓJ, CZYLI CO? (podręcznik, s. 54–57)

Nauczyciel czyta opowiadanie Pawła Beręsewicza *Trójbój rodzinny*. Uczniowie zadają pytania do tekstu i odpowiadają na nie. Następnie nauczyciel pyta: *Co to jest trójbój?* Chętne osoby udzielają odpowiedzi.

GRY PLANSZOWE (podręcznik s. 54–57)

Uczniowie pracują w parach. Nauczyciel prosi uczniów o wypisanie z tekstu opowiadania wszystkich gier, które przyniósł Franek i podkreślenie tych, które zostały wybrane do trójboju. Nauczyciel rozpoczyna dyskusję o grach, w które gra się w domach rodzinnych dzieci. Chętni uczniowie opowiadają o wspólnie spędzonych chwilach przy grach planszowych.

SZACHY, HISTORIA GRY (podręcznik s. 54–57)

Nauczyciel dzieli dzieci na czteroosobowe zespoły, które zapoznają się z legendą jednej z najstarszych gier na świecie.

cie. Uczniowie projektują wygląd nowego pionka szachowego oraz wymyślają jego charakterystyczny ruch. Każdy uczeń w zespole może przygotować po dwa rysunki. Następnie drużyna spośród wszystkich projektów wybiera dwa. Zadaniem uczniów jest ułożenie legendy szachowej, w której głównymi bohaterami będą dwa zaprojektowane pionki. Potrzebne materiały: kolorowe kredki, osiem kartek papieru, nożyczki. Przedstawiciel każdego zespołu prezentuje legendę na forum klasy. Pozostali uczniowie nagradzają ich brawami.

GRA PLANSZOWA

Nauczyciel tworzy czteroosobowe grupy uczniowskie. Każda ma za zadanie wymyślić i wykonać w ciągu 15 minut dowolną grę planszową. Drużyny otrzymują arkusz papieru formatu A3, flamastry i przybory do pisania. Gra powinna się składać z planszy nie większej niż 60 pól. Na co czwartym polu należy umieścić jeden ze znaków interpunkcyjnych. Gracz, który stanie na tym polu, musi wymyślić zdanie zawierające ten znak. Jeśli zrobi to dobrze, może wykonać dodatkowy rzut kostką. Jeśli zdanie zostanie wypowiedziane ze złą intonacją, gracz cofa się o trzy pola. Pozostałe zasady uczniowie wymyślają sami. Po upływie wyznaczonego czasu dzieci mogą zagrać w swoją grę. Mile widziana jest wymiana plansz między grupami.

DRAMOWA PRZYGODA

Nauczyciel przygotowuje rekwizyty (sznurek, mapę, plecak, okulary przeciwsłoneczne, kompas, bilet do muzeum lub innego miejsca, książkę, klocek, lalkę, korale, krawat). Następnie dzieli uczniów na czteroosobowe grupy. Reprezentanci zespołów losują karteczki z nazwami zgromadzonych przedmiotów. Grupy planują krótką, trwającą maksymalnie 4 minuty, scenkę dramową, w której użyją wylosowany rekwizyt. Ich zadaniem jest wymyślenie pojazdu, którym chcieliby się udać na wycieczkę rodzinną.

MOJE MYŚLI

Każde dziecko otrzymuje kartkę papieru formatu A3. Na środku zapisuje hasło „moja rodzina”, wokół napisu przedstawia własne myśli na temat rodziny – za pomocą symboli lub piktogramów. Chętne dzieci prezentują swoje prace na forum klasy. Z powstałych prac tworzą na dywanie klasową mapę myśli. Uczniowie próbują pogrupować je tematycznie, np. dom, zabawa, jedzenie, członkowie itp. Nauczyciel zapisuje na tablicy nazwy wyodrębnionych grup. Dzieci wpisują wybrane myśli pod odpowiednimi nazwami. Wybierają jedną grupę i przepisują jej zawartość do zeszytu.

SCENKA TEATRALNA

Nauczyciel dzieli uczniów na pięcioosobowe grupy. Następnie zapisuje na tablicy aforyzmy:

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 54–57.

KARTA PRACY:

Karta pracy nr 64

- Kto nie słucha ojca, matki, będą bić go własne dziatki
- Do ojca po grosz, do matki po koszulę
- Nie zawsze z dobrych rodziców synowie dobrzy
- Za pieniądze wszystkiego dostanie, prócz ojca i matki
- Ze wszystkich cnót siebie obdziera, kto swych rodziców nie wspiera

Dzieci wspólnie wybierają sentencję i zastanawiają się nad jej znaczeniem. Następnie przygotowują i przedstawiają krótką scenkę dramową wyjaśniającą aforyzm.

MÓJ ILUSTROWANY SŁOWNIK

Uczniowie tworzą kolejną kartę w swoim słowniku ortograficznym. Wyszukują w tekście *Trójbój rodzinny* sześć wyrazów z „h” i „ch”. Tworzą ilustracje do wybranych wyrazów.

DOKOŃCZ ZDANIE...

Dzieci siedzą w kręgu na dywanie. Nauczyciel pokazuje im np. kostkę do gry i prosi o dokończenie zdania: „Gdy zobaczyłem tę rzecz, to pomyślałem o...” Każde dziecko wypowiada swoją myśl i przekazuje rekwizyt następnej osobie.

UKRYTE SŁOWA

Nauczyciel rozdaje dzieciom **kartę pracy nr 64**. Zadaniem dzieci jest wykreślenie w diagramie wszystkich słów, które znajdują się w ramce pod diagramem. Wyrazy są umieszczone poziomo i pionowo.

Pod jakimi postaciami występuje woda?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- podaje skojarzenia ze słowem woda;
- czyta i opowiada tekst z podręcznika;
- nazywa różne stany skupienia wody;
- podaje przykłady oszczędzania wody.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- nazywamy zmiany stanów skupienia wody;
- układamy tekst do obrazków umieszczonych w podręczniku;
- wymyślamy i prezentujemy historię, której główny bohater będzie poruszał się transportem wodnym;
- projektujemy i opisujemy maszynę, która pomoże rozwiązać problem braku wody w Afryce;
- konstruujemy przyrząd do wyłowienia spinaczy z dna miski wypełnionej wodą;
- rysujemy plakat zachęcający do wzięcia udziału w zawodach dyscyplin wodnych.

woda

Kiedy spojrzemy na zdjęcie Ziemi zrobione z Kosmosu, zobaczymy, że powierzchnia naszej planety to głównie woda. Jednak woda występuje na Ziemi nie tylko w postaci cieczej, jak np.: morza, oceany, jeziora, rzeki, wody podziemne, deszcz czy woda z kranu. Para wydobywająca się z naszych ust przy każdym oddechu to też woda, tylko w postaci gazu. A lód to woda w postaci stałej.

Woda odgrywa bardzo ważną rolę w przyrodzie. Bez niej nie byłoby możliwe życie ludzi, zwierząt i roślin.

Częste mycie rąk to skuteczny sposób zapobiegania wielu chorobom. Dłońmi dotykamy różnych przedmiotów i miejsc, na których znajdują się niewidoczne gołym okiem bakterie i wirusy. Jeśli przed jedzeniem nie umyjemy rąk albo brudną ręką dotknijemy ust, bakterie i wirusy mogą się dostać do organizmu. Niektóre z nich mogą być przyczyną zatrucia pokarmowych albo innych chorób. Dlatego ręce należy myć zawsze przed jedzeniem, po skorzystaniu z toalety, po powrocie do domu i po kontakcie ze zwierzęciem.

1. Obejrzyjcie zdjęcia, które mogą się pokazywać w wyszukiwarkach internetowych po wpisaniu hasła „woda”. Przeczytajcie notatkę dotyczącą mycia rąk. Ułóżcie tekst, który mógłby się wyświetlać po wybraniu innego z pokazanych zdjęć.
2. Jakie macie inne skojarzenia ze słowem „woda”?
3. Podyskutujcie w grupach o tym, jak w ciągu dnia korzystacie z wody. Przedstawcie odpowiedź na to pytanie w dowolny sposób.
4. Opracujcie klasowy poradnik, który będzie zawierał wskazówki, jak oszczędzać wodę. Zaprezentujcie go koleżankom i kolegom z klas pierwszych i drugich.
5. Utwórzcie rodzinną wyrazów „woda”.

58 WODA 59

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 58–59.

KARTA PRACY:

Karta pracy nr 65

ZASOBY:

SCHOLARIS.PL: [WODA W ORGANIZMACH ŻYWYCH](#)
[SPOSOBY OSZCZĘDZANIA WODY](#)

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

SKOJARZENIA

Ucniowie dzielą się na kilkusobowe grupy. Każdy zespół otrzymuje dużą kartkę z wyrazem WODA. Zadaniem dzieci jest wypisanie skojarzeń. Po upływie wyznaczonego czasu reprezentant każdej grupy odczytuje pomysły. Następne osoby czytają tylko te wyrazy, które wcześniej się nie pojawiły.

WODA (podręcznik s. 58)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie przeczytali i opowiedzieli tekst o wodzie z podręcznika. Nauczyciel może zadać pytania: *Nad jakim morzem leży Polska? Czy znasz nazwę jeziora występującego w Polsce? Wymień nazwy największych rzek przepływających przez Polskę. W jakich stanach skupienia występuje woda?*

Ucniowie zapisują w zeszytach trzy stany skupienia: ciekły, stały i gazowy. Pod każdym zapisują przykłady występowania (napój, góra lodowa, śnieg, szron, grad, para wodna).

STANY SKUPIENIA

Nauczyciel rozdaje uczniom [kartę pracy nr 66](#). Uczniowie uzupełniają diagram pojęciami znajdującymi się pod diagramem: zamarzanie (zamiana cieczej w ciało stałe), topnienie (zamiana ciała stałego w ciecz), parowanie (zamiana cieczej w gaz), skraplanie (zamiana gazu w ciecz), sublimacja (zamiana ciała stałego w gaz), resublimacja (zamiana gazu w ciało stałe).

Następnie zespoły zastanawiają się i podają po jednym przykładzie przejścia fazowego.

Wskazówka: Przykładem resublimacji, czyli zamiany gazu w ciało stałe, jest pojawianie się szronu na trawie oraz widoczne smugi na niebie, jakie zostawia samolot. Przykładem sublimacji jest parowanie suchego lodu.

ZDJĘCIA (podręcznik s. 58–59)

Ucniowie oglądają zdjęcia, które mogą się pokazywać w wyszukiwarkach internetowych po wpisaniu hasła „woda”. Następnie chętny uczeń czyta notatkę dotyczącą mycia rąk. Uczniowie w parach układają tekst, który mógłby się wyświetlać po wybraniu innego z pokazanych zdjęć. Tekst zapisują w zeszytach. Po zakończeniu pracy uczniowie odczytują głośno swoje propozycje.

Wskazówka: Uczniowie mogą samodzielnie wybrać zdjęcie.

OSZCZĘDZAMY (podręcznik s. 58–59)

Nauczyciel prosi, aby zespoły wykonały zadanie 3. z podręcznika. Uczniowie opowiadają, jak w ciągu dnia korzystają z wody i w jaki sposób mogą wodę oszczędzać. Uczniowie mogą poruszyć tematy: kąpiel pod prysznicem, mycia zębów, używania zmywarki, pralki, podlewania ogrodów.

Wskazówka: Nauczyciel może wyświetlić prezentację *Sposoby oszczędzania wody*.

TRANSPORT WODNY

Ucniowie pracują w pięciosobowych zespołach. Zadaniem każdego zespołu jest ułożenie i zaprezentowanie historii, podczas której bohater będzie podróżował jednym z wodnych transportów: łódź podwodna, łódka, statek, amfibia, ponton, żaglówka. Bohater będzie musiał stawić czoła wielkiej krze lodowej, którą napotka na swojej drodze. Kra jest niezwykła, ponieważ zamieszkują ją niezwykle istoty. Dla potrzeb przedstawienia niezwykła istota może być rzeczywista lub wyimaginowana. W przedstawieniu uczniowie przygotowują i pokażą wodny pojazd. Uczniowie otrzymują: worki na śmieci, gazety, sznurek, taśmę klejącą, kartony, bibułę, słomki do picia i papierowe talerzyki.

ROZWIĄZAĆ PROBLEM

Ucniowie pracują w tych samych zespołach. Każdy zespół wymyśla i projektuje maszynę, która może rozwiązać problem braku wody w Afryce. Uczniowie muszą nadać nazwę maszynie i opisać jej działanie. Dla potrzeb projektu uczniowie mogą korzystać z materiałów plastycznych dostępnych w klasie.

Wskazówka: Uczniowie mogą zbudować zaprojektowaną wcześniej maszynę, wykorzystując materiały z poprzedniego zadania.

KREATYWNE WĘDKOWANIE

Ucniowie pracują w pięciosobowych zespołach. Zespoły muszą zbudować przyrząd lub przyrządy, za pomocą których można wyłowić metalowe spinacze znajdujące się na dnie miski z wodą (dziesięć sztuk). Każdy zespół może wykorzystać: dwa papierowe i plastikowe kubeczki, dziesięć słomek do picia, dziesięć małych wykałaczek, piętnaście gumek recepturek, sześć spinaczy do papieru, osiem centymetrów taśmy klejącej i trzy rolki po papierze toaletowym. Uczniowie podczas wykonywania prac mogą testować swoje przyrządy.

Po wyznaczonym czasie każdy zespół będzie miał trzy minuty na wyłowienie jak największej liczby spinaczy. Zwycięża drużyna, która wyłowi najwięcej spinaczy.

SPORTY WODNE

Ucniowie pracują w parach i przygotowują plakat zachęcający do wzięcia udziału w zawodach czterech dyscyplin sportowych. Wszystkie dyscypliny są dyscyplinami wodnymi (piłka ręczna wodna, pływanie synchroniczne, nurkowanie, skoki do wody z trampoliny, żaglówki, windsurfing, kajakerstwo górskie, kajakerstwo). Podczas planowania i wykonywania plakatu uczniowie mogą korzystać ze źródeł internetowych. Nauczyciel tworzy wystawę z plakatów, a uczniowie proponują nazwę wystawy.

Czy pogoda może być niebezpieczna?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem wiersz;
- opisuje znaczenie zdrobnień użytych w wierszu;
- układa zdrobienia do wyrazów o zabarwieniu neutralnym;
- układa zdania, używając zdrobnień;
- odczytuje i analizuje notatkę prasową;
- analizuje zalecenia strażaka o postępowaniach podczas burzy;
- wyjaśnia znaczenia związków frazeologicznych.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- układamy nową zwrotkę wiersza, której bohaterem jest grad;
- wymyślamy i przedstawiamy przygodę, która ma miejsce podczas deszczu;
- wykonujemy rekwizyt, którego używamy podczas prezentowania historii;
- ilustrujemy akapit notatki prasowej;
- układamy i prezentujemy notatkę prasową z nowym zakończeniem;
- konstruujemy wieżę, która utrzyma kubek z wodą;
- rysujemy piktogramy pokazujące zasady postępowania podczas burzy.

Stefania Szuchowa
Letnia ulewa

Drobniutko,
leciutko i cichutko
po gałęziach bukowych,
po listeczkach brzoźowych,
po lesie wzdłuż i wszerz –
zaszeptał deszcz.
A potem... w jednej chwili
wiatr czuby drzew pochylił
i w chmurach szumią drzewa.
Ulewa! Straszna ulewa!

I nagle... wszystko ścicha.
Las błyszczy i oddycha.
Nad najbliższą sośenką
już z błękitu okienko.
Ptak jak o świcie śpiewa...
skończyła się ulewa.

1. Czy deszcz może zaszeptać? Czy las może oddychać? Porozmawiajcie na ten temat.
2. Zastanówcie się, jaką rolę odgrywają w wierszu zdrobnienia, np.: leciutko, cichutko, listeczki.
3. Napiszcie opowiadanie o przygodzie, która mogła się wydarzyć w czasie deszczu.
4. Przeczytajcie notatkę prasową o burzy na stronie obok. Zastanówcie się, w jakim celu zamieszczane są w gazetach takie notatki.

60 LETNIA ULEWA

Takiej burzy dawno nie było!

Burzowe chmury przyszyły do nas około dwiętej rano. Zrobiło się ciemno i spadł ulewny deszcz. Był tak obfity, że po kilkunastu minutach ulicami płynęły strugi deszczu, a po godzinie zmieniły się w rwące potoki.

Skutki porannej burzy okazały się bardzo dotkliwe, zwłaszcza dla naszej miejscowości.

Najtrudniejsza sytuacja była na południowych obrzeżach miasta. Tam w opuszczony budynek hurtowni uderzył piorun i spowodował pożar. Strażakom udało się szybko opanować sytuację, jednak interwencji było zdecydowanie więcej. Zalanych zostało kilka budynków.

Płacz zabaw w parku miejskim po przejściu burzy.

Tymczasem meteorolodzy nie mają dla nas pomyślnych wiadomości. Na jutro również przewidywane są ulewy, nawet z opadami gradu, i porywiste wiatry.

Strażacy przypominają o zasadach postępowania w trakcie burzy

Jeśli jesteś w domu, zamknij okna i drzwi. Nie używaj urządzeń elektrycznych ani elektronicznych. Najlepiej wyłącz je i odłącz od prądu.

Kiedy burza zastanie cię na dworze, unikaj wysokich obiektów, samotnych drzew, wież oraz obiektów metalowych.

Poszukaj zagłębienia terenu (głębokiego dołu, rowu). Kucnij ze złączonymi i przyciągniętymi do siebie nogami (kostki muszą się dotykać). Nie kładź się na ziemi ani na niej nie śiadaj.

Jeśli masz przy sobie telefon komórkowy, wyłącz go. Duże grupy ludzi powinny się rozproszyć.

Jeśli znajdujesz się na łódce lub pływasz w wodzie, jak najszybciej dopłyń do brzozi. Poszukaj bezpiecznego schronienia.

Jeśli podróżujesz samochodem, postaraj się o zaparkowanie w bezpiecznym miejscu.

61

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZDROBNIENIA (podręcznik s. 60)

Chętny uczeń czyta wiersz Stefani Szuchowej *Letnia Ulewa*. Dzieci opowiadają tekst własnymi słowami. Ustalają bohatera wiersza oraz miejsce akcji. Informacje zapisują w zeszytach. Następnie dzielą się na czteroosobowe zespoły, podkreślają w tekście zdrobnienia i zastanawiają się nad ich rolą w wierszu: leciutko, cichutko, listeczki. Uczniowie dzielą się swoimi pomysłami.

A GDYBY TO BYŁ... (podręcznik s. 60)

Uczniowie pracują w tych samych zespołach. Każdy zespół na podstawie pierwszej zwrotki wiersza zastanawia się, jak by brzmiała, gdyby bohaterem był grad. Zespoły wspólnymi siłami układają nową zwrotkę i wykonują do niej ilustrację. Chętny uczeń odczytuje pomysł zespołu.

PRZYGODA (podręcznik s. 60)

Uczniowie pracują w tych samych zespołach. Na podstawie ilustracji do wiersza uczniowie wymyślają i prezentują historię o przygodzie, która mogłaby się wydarzyć podczas deszczu. W czasie przedstawienia uczniowie używają rekwizytu, który odgrywa kluczową rolę w historii i zmienia jej bieg. Do wykonania rekwizytu uczniowie mają: patyczki do szaszłyków, wykałaczki, worki na śmieci, tuby po ręcznikach papierowych i papierze toaletowym, bibułę, zszywki, taśmę klejącą, spinacze do bielizny i papieru, klej, piłeczki ping-pongowe oraz gazety.

Wskazówka: Uczniowie mogą użyć materiałów dostępnych w klasie.

ZDROBNIENIA

Nauczyciel zapisuje na tablicy słowa o zabarwieniu neutralnym: kwiatek, samochód, zamek, lis, sowa, książka, kubek, krzak, stół, chłopiec, koń, krowa.

Uczniowie przepisują wyrazy do zeszytu i zapisują obok ich zdrobnienia (kwiatek – kwiatuszek, zamek – zameczek). Następnie wybierają trzy nowe wyrazy i układają z nimi zdania, które zapisują w zeszytach.

NOTATKA PRASOWA (podręcznik s. 61)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie przeczytali notatkę prasową o burzy pt. *Takiej burzy dawno nie było*. Uczniowie opowiadają, jaka informacja została przekazana oraz jakie były skutki burzy. Następnie uczniowie ilustrują pierwszy akapit notatki.

NOWE ZAKOŃCZENIE

Uczniowie pracują w czteroosobowych zespołach. Każdy zespół układa nowy ostatni akapit notatki prasowej. Mogą to być pomyślnie wiadomości, ale nie koniecznie. Uczniowie przygotowują także wystąpienie prezentera pogody, który odczyta całą notatkę prasową oraz nowe zakończenie. Utrudnieniem będzie zmiana mimiki twarzy i tonu głosu w stosunku do odczytywanych wiadomości. Każdy ze-

spół przed wystąpieniem wylosuje sytuację, do której dostosowuje odpowiednio ton głosu i mimikę twarzy: bieg w maratonie, w pogoni za motylem na łące, zbieranie pachnących kwiatów polnych, zjazd na nartach po niebezpiecznym stromym stoku, spacer nad przepaścią.

WIEŻA

Uczniowie pracują w czteroosobowych zespołach. Zadaniem zespołu jest zbudowanie jak najwyższej wieży, która na swoim szczycie utrzyma kubek z wodą. Uczniowie mogą wykorzystać: plastikowy kubek, arkusze gazety, osiem słomek, trzy ołówki, cztery druciki kreatywne, sześć wykałaczek, dziesięć spinaczy biurowych i siedem gumek recepturek.

Wygrywa zespół, którego wieża jest najwyższa i utrzyma kubek wypełniony wodą.

ZASADY (podręcznik s. 61)

Uczniowie pracują w tych samych zespołach. Zespoły odczytują informację strażaka dotyczącą zachowania podczas burzy i omawiają je między sobą. Następnie projektują piktogramy przedstawiające każdą zasadę. Uczniowie mogą wykorzystać kartkę oraz ołówki.

Dwa sąsiednie zespoły łączą się, prezentują sobie nawzajem swoje piktogramy i omawiają ich znaczenie.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 60–61.

ZASOBY:

SCHOLARIS: **BURZA, UWAŻAM NA BURZĘ**

LITERATURA

Kłosińska A., Sobol E., Stankiewicz A., (2005), *Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

FRAZEOLÓGICZNA BURZA

Nauczyciel zapisuje na tablicy pięć związków frazeologicznych ze słowem burza:

- burza wisi w powietrzu,
- burza w szklance wody,
- cisza przed burzą,
- pędzić jak burza,
- rozpętać burzę.

Uczniowie dzielą się na pięć zespołów. Każdy zespół zastawia się nad znaczeniem jednego przydzielonego związku. Chętny uczeń dzieli się pomysłami grupy z pozostałymi uczniami. Następnie każdy uczeń zapisuje związki frazeologiczne w zeszytach i wykonuje do nich ilustrację.

W KRĘGU ZDAŃ

Nauczyciel zaprasza uczniów na dywan. Uczniowie zajmują miejsca, tworząc krąg. Czoro kolejnych dzieci kończy zdania:

- Dowiedziałem się dzisiaj, że ...
- Mógłbym napisać książkę o ...
- Gdy będę na dworze podczas burzy, będę unikać ...
- Deszcz jest potrzebny ...
- Drzewo jest ...

Wycieczka nad morze

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta opowiadanie Jacka Ingłota *O dziewczynie i latarni morskiej w Rozewiu*;
- rozróżnia i rozpoznaje dźwięki oraz odgłosy morza;
- nazywa formy aktywnego wypoczynku nad morzem;
- określa elementy krajobrazu nadmorskiego;
- potrafi łączyć przyczyny ze skutkiem na przykładzie działalności fal morskich;
- twórczo wykorzystuje wiedzę w pracy technicznej i plastycznej;
- współpracuje i komunikuje się w grupie.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- rozwijamy umiejętności komunikowania się z innymi w różnych formach ekspresji;
- rozwijamy wyobraźnię i myślenie twórcze;
- poznajemy elementy krajobrazu nadmorskiego;
- budujemy latarnię morską;
- tworzymy skojarzenia związane z morzem;
- pracujemy z mapą.

Jacek Ingłot

O dziewczynie i latarni morskiej w Rozewiu

Po śniadaniu Natalia wpadła na pomysł, że zabierze młodsze rodzeństwo na długi spacer brzegiem morza. Rodzice nie wyrazili sprzeciwu. Ich starsza córka, już studentka, była bardzo odpowiedzialna i często opiekowała się dziesięcioletnim Piotrkim i dwunastoletnią Ewą. Sami wybierali się na zakupy do Gdyni. Rodzina miała się spotkać po południu we Władysławowie, w pensjonacie, w którym spędzała wakacje.

Kiedy minęli wysoką skarpe, oczom wędrowców ukazała się latarnia. Piotrek zatrzymał się zaskoczony i wskazał smukłą budowlę przypominającą czerwoną rurę zwieńczoną daszkiem w kształcie grzybka.

– To latarnia morską? – zapytał zdziwiony. – Wygląda jak wielki komin...

Natalia roześmiała się rozbawiona.

– To latarnia morską, która znajduje się w Rozewiu – wyjaśniła. – Wiecie, do czego służy?

– Ja wiem! – zawołała Ewa, wystawiając do góry palec, jakby znajdowała się w szkole i nauczycielka wywoływała ją do odpowiedzi. – Ona w nocy świeci, żeby ją marynarze na statkach widzieli!

Starsza siostra przytaknęła z uśmiechem.

– A chcecie ją zwiedzić? – zapytała. – Może na miejscu dowiemy się o niej czegoś więcej.

Oczywiście, że chcieli. Musieli jeszcze wędrować ponad kilometr plażą, nim dotarli do latarni. Wtedy zobaczyli, że smukły, czerwony walec wyrasta ze znacznie szerszej kamienną podstawy o kształcie przysadzistej wieży. Przy drzwiach prowadzących do wnętrza budowli stał młody mężczyzna w marynarskim mundurze. Na widok nadchodzącej grupy pomachał wesoło i zapraszającym gestem wskazał wejście.

– Mam na imię Paweł i jestem studentem szkoły morskiej – przedstawił się. – Jak widzę, chcecie zwiedzić latarnię. Chętnie wam o niej opowiem.

– Pięknie dziękujemy – powiedziała Natalia.

Weszli do wieży i prowadzeni przez przewodnika zaczęli się wspinać po krętych schodkach.

– Dlaczego latarnię zbudowano akurat w tym miejscu? – spytał Piotrek.

– Morze jest tu bardzo niebezpieczne – wyjaśnił Paweł. –

Przy brzegu znajdują się skały, o które okręty mogą się rozbić.

W nocy widoczne z daleka światło latarni ostrzega załogi, aby zbyt blisko nie podplywały. Latarnie pomagają statkom trzymać się bezpiecznych szlaków.

Przystanęli, aby chwilę odpocząć. Krętymi schodami wewnątrz wieży wcale się tak łatwo nie wspinalo.

– Ale w dawnych czasach tej latarni przecież nie było – zauważyła Ewa. – To jak ostrzegano marynarzy?

Paweł spojrzął na nią z uznaniem.

– Niestety, nie ostrzegano i wiele statków tonęło, gdy natrafiły na podwodne skały... Wody wokół przylądka Rozewie uchodziły za jedne z najniebezpieczniejszych na Bałtyku. Słyszeliście legendę o Kryście?

– Ja słyszałam – odezwała się Natalia. – Ale proszę im opowiedzieć.

Przewodnik podszedł do niewielkiego okna i gestem przywołał do niego dzieci.

– Widzicie tę wysoką skarpe? Legenda mówi, że to właśnie tam Krysta rozpałała swoje ogniska. Działo się to w dawnych czasach, gdy Bałtyk przemierzały wyłącznie dość jeszcze prymitywne żaglowce.

– I ta Krysta nimi pływała? – zapytał Piotrek.

– Tak, ze swoim ojcem, zamożnym szwedzkim kupcem. Bardzo ją kochał,

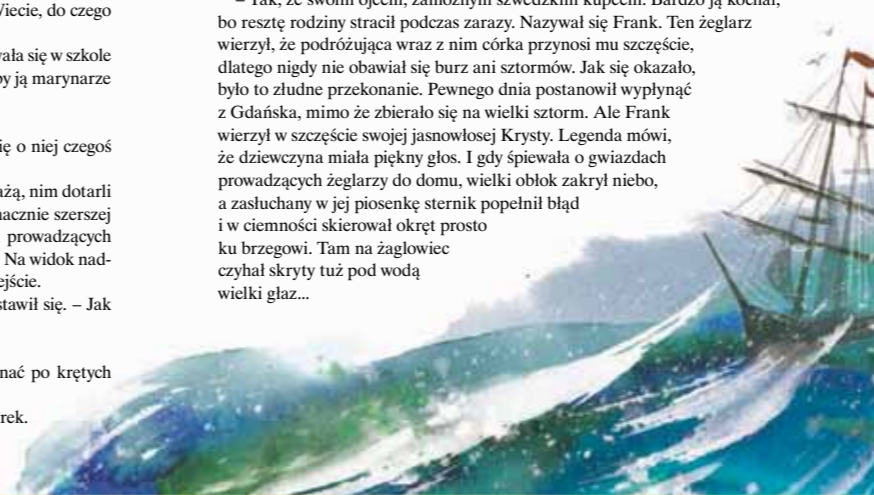
bo resztę rodziny stracił podczas zarazy. Nazywał się Frank. Ten żeglarz wierzył, że podróżując wraz z nim córka przynosi mu szczęście,

dlatego nigdy nie obawiał się burz ani sztormów. Jak się okazało, było to złudne przekonanie. Pewnego dnia postanowił wypłynąć z Gdańska, mimo że zbierało się na wielki sztorm. Ale Frank wierzył w szczęście swojej jasnowłosej Krysty. Legenda mówi,

że dziewczyna miała piękny głos. I gdy śpiewała o gwiazdach prowadzących żeglarzy do domu, wielki obłok zakrył niebo,

a zaśluchany w jej piosenkę sternik popełnił błąd

i w ciemności skierował okręt prosto ku brzegowi. Tam na żaglowiec czyhał skryty tuż pod wodą wielki głaz...

62 O DZIEWCZYNI I LATARNI MORSKIEJ...

63

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 62–65.

KARTA PRACY

karta pracy nr 66

ZASOBY:

EPODRĘCZNIKI: [1]

SCHOLARIS: **DŹWIĘKI NADMORSKIEGO KRAJOBRAZU**
ELEMENTY NADMORSKIEGO KRAJOBRAZU

LITERATURA:

Płociennik E., Dobrakowska A., (2009), *Zabawy z wyobraźnią*, Łódź: Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi.

Szmidt K.J., (2008), *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*, Gliwice: Helion.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

SKOJARZENIA

Nauczyciel prosi uczniów, aby podali skojarzenia związane ze słowem latarnia.

Następnie dzieci pracują z **kartą pracy nr 66**. Układają nazwy nadmorskich miejscowości, gdzie znajdują się polskie latarnie morskie. Przypinają znaczki mini latarni na mapie fizycznej Polski.

WYWIAD Z LATARNIKIEM

Nauczyciel sugeruje dzieciom, że za chwilę będą mieli możliwość przeprowadzenia wywiadu z latarnikiem opiekującym się latarnią morską. Dzieci mają się zastanowić i zapisać, jakie trzy pytania chciałby mu zadać, aby dowiedzieć się jak najwięcej szczegółów na temat jego pracy, obowiązków lub co lubi robić w czasie wolnym od nich itp.

WYCIECZKA NAD MORZE

Nauczyciel zaprasza na „wycieczkę nad morze”. Dzieci wymieniają cechy charakterystyczne morza. Morze jest (jakie?)... W dalszej części osoba prowadząca odtwarza nagranie odgłosów z nad morza, wykorzystując zasób multimedialny. Prosi dzieci, aby dobrze się w nie wsluchały i spróbowały powiedzieć, co takiego i gdzie mogło wydać taki dźwięk. Jest to polecenie inicjujące pogadankę na temat specyfiki krajobrazu nadmorskiego: nauczyciel prosi uczniów, by zamknęli oczy i wyobrazili sobie, że są nad morzem.

Zadaje im pytania: *Co widzą? Jak wygląda morze? Które dziecko widziało morze? Jak duże jest morze? Co jest na końcu widnokregu? Kiedy jeździmy nad morze? Po co się jeździ nad morze? Jak trzeba zachowywać się nad wodą? Jakich zasad trzeba przestrzegać na plaży?*

Następnie nauczyciel rozdaje każdej parze w ławce kartki i prosi o wypisanie na jednej stronie określeń czynności (w formie czasowników), które wykonuje się, będąc nad morzem, np. odpoczywa się, pływa (w wodzie i statkiem), opala się, bawi się w piasku, spaceruje, zbiera kamyczki i muszelki, zwiedza, obserwuje coś itp. Po chwili dzieci odczytują swoje propozycje, a nauczyciel zapisuje je na tablicy. Kolejnym etapem jest polecenie, aby dzieci na drugiej stronie kartki wypisały, co można zobaczyć nad morzem. Nauczyciel prosi o wyobrażenie sobie pustej plaży. Co znajduje się wokół nich i w zasięgu ich wzroku? To, co dzieci „widzą”, wypisują w formie rzeczowników, np. piasek, kamienie, bursztyny, muszelki, woda, fale, glony, falochrony, wydmy, meduzy, ryby, mewy, inne ptaki np. kormorany, port, kutry, latarnię. Następnie prowadzący zajęcia prosi o przepisanie z tablicy do zeszytu określeń pod hasłami:

• Aktywny wypoczynek nad morzem
• Przyroda nad morzem

Z kolei nauczyciel przy użyciu galerii zdjęć z zasobu multimedialnego rozwija wokół każdego z wymienionych rzeczowników historię, dzięki której łatwiej uczniom przy-

swoić informacje. Zatrzymuje się przy różnych zdjęciach i pozwala dzieciom na swobodne wypowiedzi, które uzupełnia.

PRACA Z TEKSTEM (podręcznik s. 62–65)

Dzieci słuchają opowiadania Jacka Ingłota *O dziewczynie i latarni morskiej w Rozewiu*. Następnie w zespołach odpowiadają na pytania: *Kto jest bohaterem opowiadania? W jakim miejscu toczy się akcja? Kim była Krysta? Kto zbudował pierwszą latarnię morską w Rozewiu? Co to są nautofony? Odszukują w tekście fragmenty, w których opisana została legenda. Opowiadają ją.*

GDYBYM MIAŁ STATEK, TO...

Ćwiczenie dotyczące myślenia dedukcyjnego. Nauczyciel prosi, aby dzieci snuły własne wizje dotyczące podróży techniką rundka. Dzieci siedzą w kręgu i każde z nich kończy rozpoczęte zdanie lub mogą budować dalszy ciąg wspólnej opowieści, powtarzając dotychczasowe wypowiedzi koleżanek i kolegów, dodając własne. W momencie, gdy dziecko nie pamięta zdań poprzedników, wszystkie dzieci są suflerami.

LATARNIE MORSKIE

Dzieci na prośbę nauczyciela tworzą cztery zespoły pięcioro lub sześcioposobowe. Zadaniem zespołów będzie zbudowanie z pudełek, bibuły, kleju, taśmy samoprzylepnej, kolorowych kartek ksero, rolek po ręcznikach papierowych lub po papierze toaletowym znanej latarni morskiej lub według własnego pomysłu, która będzie stała na ławce. Po wykonaniu zadania uczniowie opisują swoją wieżę.

Żegluga morska

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- wymienia środki transportu wodnego;
- zna rolę transportu wodnego;
- zna wyrażenia i zwroty związane z transportem wodnym i sportami wodnymi;
- wymienia sposoby wykorzystania wody przez człowieka;
- wyciąga wnioski;
- formułuje myśli w formie zdań;
- współpracuje w grupie.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- tworzymy mapy myśli o środkach transportu wodnego i wodne memory;
- utrwalamy słownictwo związane z morzem;
- układamy żeglarską opowieść;
- wiążemy węzły marynarskie.

Statki

Morza, oceany i rzeki od wieków zachęcały ludzi do tego, żeby wykorzystywać je do przemieszczania się i przewożenia towarów. Pierwsze łodzie i statki budowano głównie z drewna, które unosi się na powierzchni wody. Poruszane były siłą wiatru (więcej o żagle) lub ludzkich mięśni (wiosłami nadawano im kierunek i bieg).

Tratwa – prosty środek transportu, zbudowany z powiązanych ze sobą pni drzew, trzciny, belek.

Łódź wiosłowa zbudowana z wydrążonego kawałka drewna.

maszt – wysoki słup, na którym rozpina się żagle

reja – pozioma belka przytwierdzona do masztu

żagle – płaty mocnej tkaniny, w które dmie wiatr

dziób – przód statku

rufa – tył statku

burta – bok statku

Żaglowiec szkolny „Dar Młodzieży”. Był on pierwszym zbudowanym w Polsce żaglowcem oceanicznym, który opłynął świat.

Wynalezienie silnika parowego, a następnie spalinowego pozwoliło na budowę coraz nowocześniejszych statków. Przez wiele lat były one wygodnym środkiem transportu między kontynentami. Dziś na dłuższych trasach częściej wykorzystuje się samoloty, które pokonują duże odległości znacznie szybciej.

Statki pasażerskie

Wycieczkowiec – przewozi pasażerów głównie w celach turystycznych.

Prom – statek kursujący na krótkich trasach pomiędzy portami lub brzegami rzeki.

Statki towarowe

Kontenerowiec – przewozi towary w specjalnych pojemnikach – kontenerach.

Drobnicowiec – przewozi towary zapakowane np. w skrzynie, paczki, worki.

1. Dowiedźcie się, co to znaczy, że jakiś statek jest statkiem szkolnym.
2. Porozmawiajcie w klasie o tym, dlaczego statki unoszą się na wodzie.
3. Czy okręt to to samo co statek? Poszukajcie informacji o znanych polskich okrętach.
4. Wykonajcie żagłówek zgodnie z instrukcją. Dowiedźcie się, do czego służy balast.

Jak zrobić żagłówek?

Przygotujcie: kartkę, 4 korki, 3 patyczki do szaszłyków, 4 wykałaczki, 3 gumki recepturki, plastelinę.

1. Z kartki wycinajcie 3 różnej wielkości prostokąty. W każdym prostokącie zróbcie dziurki.
2. Połączcie ze sobą korki – najpierw wykałaczkami po dwa, a potem gumkami.
3. Z kartek oraz patyczków do szaszłyków zróbcie 3 żagle i umocujcie je w korkach.
4. Z wykałaczki i kawałka plasteliny zróbcie balast żagłówek.

66 STATKI
67

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 66–67.

ZASOBY:

EPODRĘCZNIKI: [1], [2], [3]

SCHOLARIS: **TRANSPORT WODNY**

LITERATURA:

Szmidt K.J., (2008), *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*, Gliwice: Helion.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

PRACA Z MAPĄ

Zajęcia rozpoczynają się od pracy z mapą fizyczną Polski. Uczniowie wskazują na mapie miejsca, po których może odbywać się transport wodny, czyli największe i najdłuższe rzeki, jeziora, Morze Bałtyckie. (Osoba prowadząca zwraca uwagę, że woda na mapie oznaczona jest kolorem niebieskim).

MAPY MYŚLI (praca z podręcznikiem)

Dzieci w sześciuosobowych zespołach opracowują na dużych kartonach mapy myśli dotyczące środków transportu wodnego. Nauczyciel rozpoczyna zajęcia od pracy z podręcznikiem. Rozmawia z uczniami na temat statków oraz rozwoju transportu wodnego dawniej i obecnie z wykorzystaniem planszy/prezentacji multimedialnej *Środki transportu wodnego*. W pracach uczniowie stosują podział środków transportu wodnego na: statki pasażerskie, towarowe, rybackie, wojenne; statki pływające po rzekach i morzach – transport śródlądowy i morski; rekreację nad wodą. Następnie uczniowie przedstawiają graficzne mapy i eksponują je w sali lekcyjnej.

TRATWA

Nauczyciel prosi, aby uczniowie wyobrazili sobie, że ich przyjaciel (maskotka) znalazł się na bezludnej wyspie i potrzebuje pomocy. Zadaniem dzieci jest zbudowanie tratwy, aby wydostać się z razem z przyjacielem z wyspy. Muszą ją przygotować do podróży. Dzieci dobierają się w zespoły cztero-, pięciosobowe. Każda grupa otrzymuje do dyspo-

zycji takie same materiały: kolorowe patyczki, wykałaczki lub patyczki po lodach, sznurki, taśmy klejące, duża miednica, wanienka, mały basen do wody dla dzieci, miniaturowe maskotki lub plastikowe figurki. Zadaniem dzieci jest wymyślić i skonstruować z tych przedmiotów tratwę, na której będzie mogła pływać po wodzie maskotka, wasz przyjaciel. Po wykonaniu prototypów tratw uczniowie przeprowadzają ich wodowanie i sprawdzają jak pływają z maskotką.

WODNE MEMORY

Na prośbę nauczyciela dzieci przygotowują przy pomocy aplikacji Learningapps (BIBLIOGRAFIA) memory dotyczące wodnych środków transportu.

MOKRE PLAMY

Na Morzu Bałtyckim doszło do katastrofy ekologicznej, wyciekła ropa naftowa z tankowca. Plamy ułożyły się w dziwne kształty, przypominające przedmioty i zwierzęta morskie. *Co one wam przypominają? Do czego są podobne? Z czym wam się kojarzą?* Spróbuj z tych plam narysować coś innego. Plamy mogą być w kształcie zbliżonym do ryby, ośmiornicy, żagla, konika morskiego, muszli, itp. Nadajcie swoim pracom interesujące tytuły.

O CZYM SZUMIĄ MORSKIE FALE

Żeglarze pływający po morzach i oceanach są wiele godzin, dni, czasami tygodni poza domem. Bardzo często spędzają

wieczory razem w swoim towarzystwie, snując morskie opowieści. Opowiadają o niezwykłych podróżach, przygodach, spotkaniach z wyjątkowymi ludźmi itp. Pozwala im to zapomnieć o tęsknocie za domem i rodziną.

Wybierz pięć skarbów z pirackiego kufra (można wykorzystać materiały z poprzedniego ćwiczenia lub dzieci losują kartki z nazwami skarbów) i ułóż żeglarską opowieść, w której wystąpią nazwy wybranych przez siebie przedmiotów. Możesz zmieniać formę wyrazów tak, by twoja wypowiedź była spójna i poprawna pod względem gramatycznym. Przedstaw swoją żeglarską opowieść innym dzieciom. Najbardziej oryginalną zapiszcie w zeszytach.

ŻEGLUGA MORSKA

Dzieci siadają na krzesłach, tworząc okrąg. Prowadzący siada w środku i przydziela każdemu maluchowi nazwę jednego środka transportu wodnego (np.: kuter, tankowiec, jacht, żagłówek). Zabawa polega na tym, by na komendę np. „żagłówek”, wszystkie dzieci, którym przydzielono nazwę „żagłówek” zamieniły się miejscami. Nikt nie może zostać na dawnym miejscu. Kiedy prowadzący mówi: „sztorm”, wszystkie dzieci zmieniają się miejscami. Komendy można zmieniać dowolnie, np.: „kutry i tankowce!”, „jachty, kutry i żagłówek!”.

MORSKIE WĘZŁY

Węzły i sploty towarzyszą nam od wielu wieków aż do chwili obecnej. Mają różne zastosowania w wielu dziedzinach na-

szego życia, takich jak żeglarstwo, turystyka, makrama czy budownictwo. Niewątpliwie rozwój żeglugi podczas wielkich odkryć geograficznych i ery wspaniałych żaglowców przyczynił się do rozkwitu sztuki wykonywania węzłów. Zanim jednak zaczniemy wybierać się na szerokie wody i wyprawy, powinniśmy posiadać również wiedzę i umiejętność wiązania podstawowych węzłów stosowanych w żeglarstwie i nie tylko. Węzły żeglarskie charakteryzuje uniwersalność oraz możliwość prostego i szybkiego wykonania.

Ósemka. Jest to węzeł, który znany był już w starożytności. Jego zasadniczą rolą jest wykonanie zgrubienia, które zabezpiecza linę przed wysunięciem z bloku lub kipy. Ósemkę najczęściej wiążemy na końcu szotów lub fałów. Każdy uczeń otrzymuje sznurek i wykonuje ćwiczenie według instrukcji nauczyciela.

KOD MORSE'A

Ten język pozwala porozumiewać się ludziom mówiącym różnymi językami. Zadaniem każdego zespołu jest zakodować wyrazy (np.: statek, ocean, wieloryb, pirat, skarby, rufa, burta) otrzymane na kartce i przekazać je innej grupie za pomocą alfabetu Morse'a.

Każda grupa otrzymuje latarkę, pianinko zabawkę lub kartki papieru i markery, a także planszę z alfabetem Morse'a. Inne zespoły mają odkodować przekazywaną im informację. Nauczyciel wyjaśnia wcześniej uczniom, na czym polega kod Morse'a.

Pływamy w morzu liter

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- tworzy wyrazy z sylab;
- wypowiada się kreatywnie;
- korzysta z encyklopedii;
- porównuje liczebność wyrazów pod względem ich budowy;
- klasyfikuje, kategoryzuje nazwy rzeczowników wg określonych kryteriów;
- zamyka myśli w formie zdań;
- rozwija język (mówiony oraz pisany), ze szczególnym uwzględnieniem aspektu komunikacyjnego, semantycznego, składniowego, fonetycznego, fleksyjnego, słownikowego i poprawnościowego oraz mowy wiązanej.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- tworzymy „Wielkie encyklopedie wyrazów”;
- utrwalamy wiadomości o rzeczownikach;
- rozwijamy umiejętności komunikowania się z innymi w różnych formach ekspresji;
- rozwijamy wyobraźnię i myślenie twórcze;
- prowadzimy dziennik okrętowy z podróży.

Zaułek Słówek

- Ułóżcie jak najwięcej wyrazów z liter wyrazów zapisanych różnymi kolorami. Litery mogą się powtarzać.
aparatury gwiazdozbiór
kołyska mandarynki
telekomunikacja
masztowiec
- Przeczytajcie wyrazy. Postarajcie się wszystkie zapamiętać. Napiszcie je.
• Policzcie w nich głoski i litery.
• Napiszcie je w liczbie mnogiej.
morze • łódź • żagiel • żeglarz
podróż • okręt • holownik
jacht • krążownik • plaża
rufa • trójmasztowiec
wybrzeże • marynarz
• Ułóżcie z trzema z nich zdania złożone.
- Przeczytajcie zawiadomienie, które kapitan wysłał do portu.
• Przepiszcie je, stosując skróty.
• Wskażcie w zawiadomieniu znaki interpunkcyjne.
Obecnie płyniemy na północ. Za Smaragdową Przystań skręcimy na wschód. Do portu przybędziemy 17 czerwca, o godzinie 17.00. Wieczorem cała załoga zjawi się w klubie żeglarskim przy ulicy Wielkich Podróżników numer 18. O godzinie 19.00 rozpocznie się tam koncert szant pod tytułem „Morskie opowieści”, na którym gościnnie zaśpiewa jeden z naszych marynarzy.
Do zobaczenia!
Kapitan Jan Foka
- Wskażcie w zdaniach: rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki, przysłówki i liczebniki.
Cztery duże statki wolno przemierzają ocean. Kapitan groźnie musztruje dwóch majtków. Trzy małe delfiny pływają głęboko pod wodą.
- Wyobraźcie sobie, że płyniecie jednym ze statków. Napiszcie do koleżanki lub kolegi list, w którym opiszecie swoją podróż.

68 ZAULEK SŁÓWEK – POWTÓRZENIE 69

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

ZABAWA W SŁOWA

Z liter wchodzących w skład nazwy „MORZE BAŁTYCKIE” dzieci mają ułożyć jak najwięcej nowych wyrazów. W stworzonych słowach dana litera może wystąpić tylko tyle razy, ile razy występuje w podanej nazwie. Inny wariant tego ćwiczenia – nauczyciel zapisuje nazwę „MORZE BAŁTYCKIE” w pionowej kolumnie. Do każdej litery tej nazwy uczniowie dopisują zaczynające się od niej rzeczowniki (czasowniki, przymiotniki) związane z wodą.

TARG LITER

Zabawę można podzielić na kilka etapów i realizować w ciągu tygodnia.

Wariant I.

Każde dziecko otrzymuje od nauczyciela kopertę z literami napisanymi na małych kartkach. Litery po złożeniu mają utworzyć imię dziecka. Uczniowie układają nowe wyrazy z liter własnego imienia i zapisują je w kolejności alfabetycznej.

Wariant II.

Aby układać różne wyrazy, trzeba skompletować wszystkie litery alfabetu. Zdobywanie różnych liter będzie odbywało się na zasadzie wymiany. Każde dziecko wchodzi do gry ze swoim kapitałem, tj. literami własnego imienia, które ma w kopercie. Pierwszym sposobem powiększenia liczby liter jest zdobycie ich od nauczyciela. Dziecko obmyśla inne warianty swojego imienia, np. zdrobnienia. Jeśli do ułożenia tych wariantów brakuje jakiejś litery, to prosi o nią nauczy-

ciela. W miarę wzbogacania banku swoich liter można z nich układać kolejne wyrazy.

Wariant III.

Uczniowie wspólnie obmyślają, w jaki sposób można zdobyć inne litery. Jeśli któryś z pomysłów zyska aprobatę wszystkich uczestników, to go realizujemy. Następnie prosimy dzieci, aby sprawdziły, jakich liter im brakuje. Nauczyciel proponuje wymianę liter wśród kolegów z grupy, np. jeśli ktoś ma dwie litery „r” może zamienić na inną potrzebną mu literę. Aby sprawdzić, czy każde dziecko ma wszystkie litery alfabetu, uczniowie nakleją posiadane litery alfabetu na długie pasek papier zostawiając puste pola na brakujące litery.

SYLABOWA MASZYNA LOSUJĄCA

Dzieci dobierają się w grupy sześciuosobowe. Każdy podchodzi do maszyny i losuje 3 kartki z sylabami dla swojej grupy. Razem w grupie jest 18 sylab. Każdą sylabę można wielokrotnie wykorzystać. Dzieci kładą je przed sobą. Następnie dobierają się w pary. Zadaniem każdej pary jest ułożenie jak największej liczby wyrazów z tych sylab i zapisanie ich na kartce. Następnie uczniowie odczytują te wyrazy i do zapisują je do „Wielkiej encyklopedii wyrazów”. Zadaniem grupy będzie wyjaśnienie pozostałym dzieciom, co oznaczają wyrazy zapisane w encyklopediach. Można też pracować indywidualnie, a potem zapisać wszystkie wyrazy w tworzonej wspólnie encyklopedii. Powstaną w ten sposób „Wielkie encyklopedie wyrazów”. Uczniowie mogą wy-

konać dodatkowe zadania, np. zilustrować wybrane hasła „Wielkiej encyklopedii wyrazów”.

RZECZOWNIKI – UTRWALENIE NAZW

Uczniowie dobierają się w pięciosobowe zespoły. Nauczyciel przygotowuje 5 pudełek, podpisuje każde z nich: 1) ludzie, 2) rośliny, 3) zwierzęta, 4) przedmioty, 5) zjawiska. Grupy ustawiają się w szeregu. Losują (jako grupa) po jednej kartce z każdego pudełka. A każdy członek grupy losuje jedną kartkę z wybranego pudełka. Zadaniem całego zespołu jest ułożenie krótkiej historyjki w postaci scenki pantomimicznej (trwającej maksymalnie 3 minuty). Do prezentacji dzieci wykorzystują wylosowane przez siebie wyrazy – nazwy ludzi, roślin, zwierząt, itd. W przedstawieniu mogą zastosować jedynie te rzeczowniki, które zostały wylosowane. Po zaprezentowaniu scenki, uczniowie przyklejają swoje wyrazy – nazwy do tablicy przy odpowiednim pudełku, np.:
ludzie: marynarz, pirat, Piętaszek,
rośliny: palma, orchidea, kokos, banan,
zwierzęta: krokodyl, pies, mewa, foka,
przedmioty: kufer, harpun, czapka niewidka, sznurek,
zjawiska: sztorm, mróz, grad, deszcz.

DZIENNIK OKRĘTOWY Z DARU POMORZA

Nauczyciel informuje uczniów, że za chwilę znajdą się na polskim żaglowcu szkoleniowym STS Dar Młodzieży.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 68–69.

ZASOBY:

EPODRĘCZNIKI: [1]

LITERATURA:

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Morza i oceany

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta wiersz z podziałem na role;
- przygotowuje notatkę na temat dowolnego morza lub oceanu;
- układa słowa do znanej szanty;
- wymienia i pokazuje zbiorniki wodne na mapie (oceany, morza, rzeki);
- wymienia naturalne elementy przyrody, które można zobaczyć na brzegu;
- kreatywnie tworzy makietę wybrzeża;
- współpracuje z rówieśnikami.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- pracujemy z mapą,
- łowimy „ryby” i klasyfikujemy je do odpowiedniego zbiornika;
- rozwijamy wyobraźnię i myślenie twórcze;
- tworzymy nadmorska makietę;
- aktywnie spędzamy czas na zabawie i współpracy;
- piszemy teksty do znanych szant.

Włodzimierz Ścisłowski

Morska kłótnia

Rzekło Morze Czarne:
Ja z urody słynę!
Nie ma to jak w Warnie
letni wypoczynek!

Na to Morze Białe:
Być może, być może,
lecz co jest piękniejsze
niż polarne zorze?

Tu Morze Czerwone
wzburzyło swe fale:
Gdzie są takie barwne
gąbki i koralce?

Morze Żółte na to:
Kolor mój świat zdobi!
Wody me unoszą
smukłych dżonek¹ dzioby!

Szepnął szary Bałtyk:
Może się narażę,
lecz co twierdzę, że ja mam
najładniejsze plaże!

Kolorowe morza
nie kończyły sporu,
sprzeczka – jak to mówią –
nabrała kolorów!

Aby nie dopuścić
do otwartej wojny,
wmiszał się do kłótni
Ocean Spokojny!

Uspokoił wkrótce
kolorowe morza
i spytał na koniec,
o co spór rozgorzał?

Spójrzcie w atlas – dodał –
a wnet się dowiecie,
że w nim morza
są niebieskie przecież!

¹dżonka – drewniany statek z żaglami,
używany w krajach azjatyckich.

1. Które morza zostały wymienione w wierszu? Co wyróżnia je spośród innych mórz? Odszukajcie je na mapie świata.
2. Przeczytajcie wiersz z podziałem na role.
3. Czym różnią się morza od oceanów? Jaką inną nazwę nosi Ocean Spokojny? Poszukajcie w dostępnych źródłach więcej informacji o tym oceanie. Przygotujcie o nim notatkę.
4. Podzielcie się na grupy i wybierzcie dowolny kontynent. Sprawdźcie w atlasie świata, jakie morza opływają ten kontynent.

70 MORSKA KLÓTNIA 71

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

MORZA I OCEANY (praca z podręcznikiem)

Nauczyciel czyta na głos wiersz Włodzimierza Ścisłowskiego *Morska kłótnia*. Dzieci mają zamknięte podręczniki, nie śledzą tekstu. Starają się zapamiętać nazwy mórz. Po wysłuchaniu wiersza uczniowie wymieniają nazwy mórz i pokazują je na mapie. Zastanawiają się, co wyróżnia je spośród innych mórz? Dzielą się na grupy i wybierają dowolny kontynent. Sprawdzają na mapie, jakie morza i oceany opływają ten kontynent. Udzielają odpowiedzi na pytanie: czym różnią się morza od oceanów? Następnie dzieci otwierają swoje podręczniki. Oglądają ilustrację i wypowiadają się na temat występujących na nich postaci. Potem czytają wiersz z podziałem na role i przygotowują notatkę na temat dowolnego morza lub oceanu.

POŁÓW RYB

Na otwartym morzu możemy łowić ryby, takie jak: tuńczyki, śledzie, flądry, dorsze, sardynki, dorady, rekiny, itp. Nauczyciel pokazuje ilustracje różnych gatunków ryb morskich lub prezentację multimedialną. Informuje uczniów, że też wyruszą na morski połów ryb. Sieci rybackie zostały zawieszane/zarzucone w różnych miejscach w sali lekcyjnej (lub na boisku szkolnym, korytarzu, sali gimnastycznej). Sieci tworzą rozcięte worki siatkowe po ziemniakach, do których przyczepione są kartoniki z nazwami: morza, oceany, rzeki itp. W ogromnym pudle, na nadmuchiwanym basenie, karimacie, w dużej misce, wanience, na

niebieskim worku foliowym na śmieci, rozłożonej niebieskiej bibule, niebieskim kartonie znajduje się duża ilość różnych gatunków ryb z różnymi nazwami, np.: Indyjski, Spokojny, Atlantycki, Czerwone, Arabskie, Timor, Beringa, Filipińskie, Japońskie, Korolowe, Ochockie, Żółte, Bałtyckie, Czarne, Karaibskie, Północne, Białe itp. Ryby uczniowie mogą sami wykonać (korzystając z kolorowej bibuły, wycinanek, cekinów, farb, itp.) lub może przygotować je nauczyciel (powielając szablony na kolorowych kartkach A4). Nazwy na rybkach można zapisać markerem, przykleić wydruk wyrazów przygotowanych za pomocą komputera lub przyklejając kartki samoprzylepne. Dzieci tworzą sześciuosobowe zespoły. Ustalają, kto będzie poławiał ryby i zamieszczał w odpowiednich sieciach.

MAKIETA KRAJOBRAZU NADMORSKIEGO

Dzieci pracują w grupach na arkuszach brystolu i z materiałami, które otrzymują od nauczyciela. Zamalowują najpierw część papieru na niebiesko, tworząc morze, mogą przykleić do kartonu bibułę itp. Zaznaczają fale, ryby, morświny, statki i inne. Po drugiej stronie rysują port, latarnię morską. Brzeg morza smarują klejem i obsypują piaskiem. Na brzegu umieszczają kamyczki, muszelki, dorysowują lub przyklejają glony, kawałki makaronu pomalowane na brązowo przypominające bursztyny. Na wodzie mogą dorysować falochrony i mewy. Na sam koniec usypują trochę większe wydmy i dmuchając przez rurkę sprawdzają, w jaki sposób wiatr na-

daje kształty wydmom ruchomym. Jeżeli mają ochotę, mogą poukładać przyniesione przez siebie skarby. Nauczyciel może przygotować również obrazki latarni, statków, sylwetek zwierząt, które dzieci mogą dokleić na brystolu. Po wykonaniu makiety jeden wybrany przez grupę przedstawiciel lub dzieci wspólnie omawiają, co znajduje się w ich krajobrazie. Prace te nauczyciel może wykorzystać do zrobienia wystawy w szkole.

SZANTY

Szanty były w XVIII i XIX wieku pieśniami śpiewanymi w czasie pracy na żaglowcach. Wykonywane były w celu synchronizacji czynności wykonywanych przez grupy żeglarzy, stosowane przede wszystkim wtedy, gdy na dany znak trzeba było jednocześnie użyć dużej siły wielu osób, lub też pomagały w wykonywaniu długich i monotonicznych, ale rytmicznych czynności. Śpiewali je sami wykonujący pracę, a jeśli była taka potrzeba – ton nadawał szantymen, a odpowiadał chór pracujących. Śpiewane były z reguły a cappella lub z towarzyszeniem prostych instrumentów prowadzącego szantymena. (BIBLIOGRAFIA).

Na prośbę nauczyciela dzieci zajmują miejsca na wykładziny w kręgu. Słuchają jednej pieśni żeglarskiej – szanty. Dzieci przy pomocy osoby prowadzącej wyjaśniają, co to jest szanta, o czym śpiewają żeglarze, jaki nastrój, dynamika, tempo i rytm ma ta melodia, do czego ta szanta zachęca. Potem oglądają przygotowaną prezentację o żaglowca-

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 70–71.

LITERATURA:

Bondarowicz M., (1983), *Zabawy i gry ruchowe. Podstawy metodyczne*. Warszawa: AWF.

Trześniowski R., (1995), *Zabawy i gry i ruchowe*. Warszawa: WSiP.

<http://pl.wikipedia.org>

niu (lub film z koncertu szantowego), opowiadają, czy ich wrażenia pokrywają się z prezentowanym materiałem. Dobierają się w zespoły cztero-, pięciosobowe i starają się ułożyć słowa do melodii poznanej szanty. Swoje pomysły przedstawiają innym dzieciom. Można też zadbać o akompaniament, korzystając z instrumentów, które znajdują się w klasie lub wykonanych według własnego pomysłu uczniów, np. z pustej butelki po wodzie mineralnej, gazety, ołówków, itp.

GRY I ZABAWY SPORTOWE

KOSIARKA

Ćwiczący ustawieni w szeregu na linii środkowej boiska do siatkówki, dwóch uczniów trzyma końce naprężonej nad podłogą liny na linii końcowej. Na sygnał biegają w kierunku stojących na linii środkowej, zmuszając ich do skoku nad liną. Odpada ten, który nie zdążył przeskoczyć i zahaczył o naprężoną linę. Za każdym razem można nieco zwiększać wysokość liny nad podłogą.

TRATWY

Na dwóch materacach ułożonych na linii końcowej boiska do siatkówki siada po trzech uczniów. Trzymają końce naprężonej liny. Środek liny trzymany przez 6–8 uczniów (jak w zaprzęgu). Na sygnał uczniowie trzymający środek liny ciągną siedzących na materacach, którzy starają się nie puścić liny i nie spaść na podłogę.

Z wizytą u Aborygenów

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- czyta tekst i na jego podstawie poprawnie zapisuje zdania dotyczące Australii;
- pozna położenie i specyfikę kontynentu australijskiego;
- zna zwierzęta i rośliny charakterystyczne dla krajobrazu Australii;
- przyswaja sposób życia i sztuki Aborygenów;
- rozwija wyobraźnię twórczą, formy ekspresji, koordynację ruchową i sprawność;
- zgodnie współpracuje z innymi.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- podróżujemy do Australii;
- pracujemy z mapą;
- rozwijamy wyobraźnię i myślenie twórcze;
- poznajemy rdzennych mieszkańców Australii.

Anna Onichimowska

Wyprawa do Australii

Brat mojej mamy od czterech lat mieszka w Australii. Dostał tam pracę jako inżynier w kopalni złota. Przez dwa tygodnie mieszka w domu, z ciotką i moją rówieśniczką Zosią, a dwa spędza w pracy, na pustyni, w kopalni. Australia jest tak wielka, że musi latać do pracy samolotem!

Zapraszał nas od dawna, ale dopiero w tym roku rodzice zdecydowali, że lecimy! Moja mama pracuje w szkole, więc wakacje ma tak samo jak ja, latem. Tyle że kiedy u nas jest lato, w Australii jest zima.

– Mam już za ciasne zimowe buty – przypomniałem rodzicom, kiedy zaczynaliśmy się pakować.

– Zimą, czyli w czerwcu i lipcu, w Sydney¹ średnia temperatura w dzień waha się między szesnaście a siedemnaście stopni, oczywiście w cieniu, a nocą nie spada poniżej dziesięciu – uśmiechnęła się tato. – Spakujemy się jak na chłodne i wilgotne lato.

– Będziesz nam musiał wszystko opowiedzieć! – powiedziała mi na pożegnanie nasa pani. – Jeszcze nikt z naszej klasy tam nie był. Ani ja, ani nikt z uczniów.

Wszyscy strasznie mi zazdrościli tej wyprawy i ja sam do końca nie mogłem uwierzyć, że tam polecę.

¹ czytaj: sydney.

Gmach opery w Sydney.

72 WYPRAWA DO AUSTRALII

Jako prezenty spakowaliśmy dla wszystkich polskie książki i filmy. I okazało się na miejscu, że to był bardzo dobry pomysł.

Nasz lot z Warszawy do Sydney trwał ponad dobę! Przesiadaliśmy się raz, ale nie musieliśmy po drodze odbierać bagaży. Całe szczęście, bo po przylocie na miejsce tato zdjął z taśmy cudzą walizkę i pomyłkę zauważyliśmy dopiero w domu, u wujka.

– Dobrze, że mamy niedaleko na lotnisko – śmiała się ciotka, kiedy ruszali znów w stronę, z której dopiero co przyjechaliśmy.

„Ładne niedaleko” – pomyślałem. Ponad dwie godziny jazdy! No ale jak na tutejsze odległości to podobno blisko.

– Prześpij się – radził wujek. – To była bardzo długa podróż!

Byłem zmęczony, ale jak tu spać, kiedy za oknem tyle niezwykłości. Do okna zaglądały mi liście palmy. Na jednym przysiadła zielona papuga. Przekrzywiła główkę i zaskrzeczała coś po swojemu na przywitanie. A potem rozległ się głośny śmiech. Trwał i trwał, bez końca.

Zerwałem się z łóżka i wybiegłem do ogrodu.

Zosia czytała, owinięta w koc. Moich rodziców ani wujostwa nie było widać. Rozejrzałem się dookoła.

– Kto tak się śmieje? – spytałem.

– Ach, kiedyś też myślałam, że to jakiś ktoś! – Odłożyła książkę. – A to

ptak, kukabura. One wydają właśnie

takie dźwięki. A poza tym są bardzo odważne. Parę dni temu jedli-

śmy tu lancz, a one sfruwały z drzew i zabierały nam kielbaski!

Ogród przechodził w las, który wyglądał jak dżungla na filmach.

Nie było żadnego ogrodzenia! Zosia uspokoiła mnie jednak, że w Australii nie ma

lwów, tygrysów ani lampartów. Nie występują tu duże zwierzęta drapieżne.

– Tylko dzikie psy dingo – dodała. – W szkole uczymy się, jak współżyć z przyrodą.

To tutaj bardzo ważne. Uczę się też angielskiego i polskiego, plastyki, muzyki, mamy

zajęcia komputerowe... – wyliczała.

– Polskiego? – przerwałem jej, zdumiony. – W Australii?

– Pewnie! Tutaj są szkoły, w których oprócz angielskiego jest na przykład grecki,

hiszpański, chiński czy właśnie polski. W Australii mieszka dużo ludzi pochodzenia

polskiego. Niektórzy rodzice ledwie znają polski, ale chcą, aby ich dzieci uczyły się

języka dziadków.

dingo

kakabura

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 72–75.

KARTA PRACY:

karta pracy nr 67

LITERATURA:

Mizielińska Al., Mizieliński D., (2012), *Mapy*, Warszawa: Wydawnictwo Dwie Siostry.

<http://sjp.pl/>

www.voki.com

73

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

CO TO JEST?

Prowadzący wyszukuje ciekawie brzmiące, rzadkie pojęcia związane z Australią. Pyta uczestników, co one oznaczają i prosi o ich zdefiniowanie lub w przypadku, gdy uczestnik nie wie – wymyślenie definicji na nowo. Pojęciami tymi mogą być na przykład wyrazy:

(wyjaśnienie pojęć według Słownika Języka Polskiego)

- **Aborygen** – rdzenny mieszkaniec danego obszaru; autochton, tubylec, tuziemiec;
- **Boondi** – w języku aborygenów „huk fal”, nazwa najbardziej znanej plaży w Australii;
- **homeschooling** – dziecko realizuje obowiązek szkolny w domu, rolę nauczyciela przejmują rodzice lub jedno z nich;
- **kukabura** – ptak z rodziny zimorodków żyjący w Australii.

ABORYGENI

Wprowadzenie do zajęć – uruchomienie przez nauczyciela na tablicy interaktywnej avatara (Aborygena) stworzonego na Voki (BIBLIOGRAFIA) lub odtworzenie nagrania z wypowiedzią aborygena, na przykład: Aborygeni to tradycyjni mieszkańcy Australii. Nazwa aborygen wywodzi się z łacińskiego słowa, które przetłumaczone na język polski znaczy początek. Lud ten stworzył prawdopodobnie najstarszą istniejącą kulturę świata.

Podstawą kultury aborygenów stanowi poczucie jedności z naturą. Dla aborygenów świętością są kamienie, kaniony,

rzeki, wodospady, wyspy, plaże, a także księżyc, słońce, gwiazdy i zwierzęta. Każde plemię ma swoje legendy, pieśni i tradycje, a jedną z nich jest kult świętej góry – Uluru. Według aborygeńskiej legendy góra ta została stworzona przez dwóch małych chłopców bawiących się gliną.

Aborygeni prowadzą raczej wędrowny tryb życia, przemierzając się w poszukiwaniu wody i pożywienia, za każdym razem budując z trawy i patyków szałas (zdjęcie). Na co dzień zajmują się głównie myślistwem. Polują szczególnie na kangury, ponieważ ogon tego zwierzęcia jest ich ogromnym przysmakiem.

SZTUKA ABORYGENÓW

Aborygeni przekazywali z pokolenia na pokolenie legendy, pieśni i tradycje. Ich kultura przetrwała dzięki ceremoniom towarzyszącym zgromadzeniom plemiennym, podczas których pieśniami, muzyką i tańcem odtwarza się stare opowieści o przeszłości Australii. Stworzyli rozpoznawalną na całym świecie sztukę. Kolory używane przez aborygenów, to kolory ziemi i nieba – od różnych odcieni żółtego, brązowego, ceglastego, poprzez zieleń i brąz, do niebieskiego. Każde aborygeńskie dzieło sztuki to układ kolorowych kropek oraz różnych symboli, które mają określone znaczenia. Po wyjaśnieniu przez nauczyciela i pokazaniu przykładów aborygeńskiej sztuki dzieci próbują namalować własne, kropkowe dzieła sztuki. Zamieszczają swoje prace w klasowej galerii.

CZEGO DOWIEMY SIĘ Z MAPY?

Dzieci dzielą się na cztery grupy. Każda otrzymuje mapę Australii. Zadaniem każdego zespołu jest wyznaczenie trasy z Polski do Australii. Grupą ma też za zadanie odczytać z mapy i zapisać na kartce jak najwięcej informacji o położeniu tego kontynentu, zbiornikach wodnych, wzniesieniach, największych miastach. Po zakończonej pracy każdy zespół odczytuje uzyskane informacje oraz pokazuje omawiane trasy i miejsca na mapie, przyklepiając do niej zapisane na przygotowanych paskach kartonu nazwy geograficzne. Dzieci argumentują pisownię tych wyrazów. Potem nauczyciel z uczniami organizuje wystawę na temat Australii. Eksponują zgromadzone materiały: atlasy geograficzne, książki, przewodniki, zdjęcia i pamiątki z podróży. Dzieci opowiadają, z czym kojarzy im się ten kontynent. Nauczyciel wyjaśnia też pojęcie „antypody”.

W AUSTRALIJSKIM BUSZU – etiudy pantomimiczne

Uczniowie przedstawiają za pomocą pantomimy uczucia, jakie im towarzyszą, gdy:

- spotykają na swojej drodze psa dingo,
- goni ich emu,
- widzą tańczących aborygenów,
- bawią się bumerangiem, itd. (zgodnie z inwencją twórczą nauczyciela lub samych dzieci).

PODRÓŻUJEMY DO AUSTRALII (podręcznik, s. 72–75)

Nauczyciel lub chętne dziecko czyta tekst Anny Onichimowskiej *Wyprawa do Australii*. Uczniowie pracują w trzech grupach. Zadaniem pierwszego zespołu jest znalezienie w tekście przyczyny wyjazdu chłopca i jego rodziny do Australii. Drugi zespół wyszukuje w relacjach ważnych informacji na temat edukacji w Australii. Grupa trzecia odpowiada na pytanie: co zobaczyła rodzina chłopca w Australii? Dzieci szukają potrzebnych informacji w tekście. Po wykonaniu przydzielonych zadań grupy prezentują swoje prace na forum klasy. Rozmawiają w parach o różnicach między życiem w Polsce a życiem w Australii. Zapisują je w tabeli. Zastanawiają się, które są według nich ważne i dlaczego. Podobnie analizują sposoby zdobywania wiedzy w polskich i australijskich szkołach. Następnie dzieci wspólnie sporządzają notatkę, nauczyciel zapisuje ją na tablicy, a uczniowie przepisują do zeszytu.

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Nauczyciel kończy australijską przygodę burzą mózgu. Dzieci udzielają odpowiedzi na pytanie: Z jakimi słowami kojarzy się Australia? Pracują z [kartą pracy nr 67](#).

Co wiemy o Australii?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- redaguje i pisze zdania o Australii;
- umie wykonać prezentację multimedialną;
- zna zasady pisowni nazw geograficznych i potrafi je zapisać,
- twórczo rozwiązuje problemy;
- umie współpracować w grupie;
- ćwiczy z nietypowym przyborem.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- tworzymy prezentację multimedialną;
- odpowiadamy na postawione nam pytania;
- pracujemy w zespołach zadaniowych;
- ćwiczymy z przyborem.

Anna Onichimowska

Wyprawa do Australii

Brat mojej mamy od czterech lat mieszka w Australii. Dostał tam pracę jako inżynier w kopalni złota. Przez dwa tygodnie mieszka w domu, z ciocią i moją rówieśniczką Zosią, a dwa spędza w pracy, na pustyni, w kopalni. Australia jest tak wielka, że musi latać do pracy samolotem!

Zapraszał nas od dawna, ale dopiero w tym roku rodzice zdecydowali, że lecimy! Moja mama pracuje w szkole, więc wakacje ma tak samo jak ja, latem. Tyle że kiedy u nas jest lato, w Australii jest zima.

– Mam już za ciasne zimowe buty – przypomniałem rodzicom, kiedy zaczynaliśmy się pakować.

– Zimą, czyli w czerwcu i lipcu, w Sydney¹ średnia temperatura w dzień waha się między szesnaście a siedemnaście stopni, oczywiście w cieniu, a nocą nie spada poniżej dziesięciu – uśmiechnęła się tato. – Spakujemy się jak na chłodne i wilgotne lato.

– Będziesz nam musiał wszystko opowiedzieć! – powiedziała mi na pożegnanie nasza pani. – Jeszcze nikt z naszej klasy tam nie był. Ani ja, ani nikt z uczniów.

Wszyscy strasznie mi zazdrościli tej wyprawy i ja sam do końca nie mogłem uwierzyć, że tam polecę.

¹czytaj: sydney.

Gmach opery w Sydney.

72

WYPRAWA DO AUSTRALII

Jako prezenty spakowaliśmy dla wszystkich polskie książki i filmy. I okazało się na miejscu, że to był bardzo dobry pomysł.

Nasz lot z Warszawy do Sydney trwał ponad dobę! Przesiadaliśmy się raz, ale nie musieliśmy po drodze odbierać bagaży. Całe szczęście, bo po przylocie na miejsce tato zdjął z taśmy cudzą walizkę i pomyłkę zauważyliśmy dopiero w domu, u wujka.

– Dobrze, że mamy niedaleko na lotnisko – śmiała się ciocia, kiedy ruszali znów w stronę, z której dopiero co przyjechaliśmy.

„Ładne niedaleko” – pomyślałem. Ponad dwie godziny jazdy! No ale jak na tutejsze odległości to podobno blisko.

– Prześpij się – radził wujek. – To była bardzo długa podróż!

Byłem zmęczony, ale jak tu spać, kiedy za oknem tyle niezwykłości. Do okna zaglądały mi liście palmy. Na jednym przysiadła zielona papuga. Przekrzywiła główkę i zaskrzeczała coś po swojemu na przywitanie. A potem rozległ się głośny śmiech. Trwał i trwał, bez końca.

Zerwałem się z łóżka i wybiegłem do ogrodu.

Zosia czytała, owinięta w koc. Moich rodziców ani wujostwa nie było widać. Rozejrzałem się dookoła.

– Kto tak się śmieje? – spytałem.

– Ach, kiedyś też myślałam, że to jakiś ktoś! – Odłożyła książkę. – A to ptak, kukabura. One wydają właśnie

takie dźwięki. A poza tym są bardzo odważne. Parę dni temu jedliśmy tu luncz, a one sfruwały z drzew i zabierały nam kielbaski!

Ogród przechodził w las, który wyglądał jak dżungla na filmach.

Nie było żadnego ogrodzenia! Zosia uspokoiła mnie jednak, że w Australii nie ma lwów, tygrysów ani lampartów. Nie występują tu duże zwierzęta drapieżne.

– Tylko dzikie psy dingo – dodała. – W szkole uczymy się, jak współżyć z przyrodą. To tutaj bardzo ważne. Uczę się też angielskiego i polskiego, plastyki, muzyki, mamy zajęcia komputerowe... – wyliczała.

– Polskiego? – przerwałem jej, zdumiony. – W Australii?

– Pewnie! Tutaj są szkoły, w których oprócz angielskiego jest na przykład grecki, hiszpański, chiński czy właśnie polski. W Australii mieszka dużo ludzi pochodzenia polskiego. Niektórzy rodzice ledwie znają polski, ale chcą, aby ich dzieci uczyły się języka dziadków.

dingo

kukabura

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 76–77.

KARTA PRACY:

karta pracy nr 68

ZASOBY:

SCHOLARIS: [GALERIA ZWIERZĄT AUSTRALIJSKICH AUSTRALIA – PRZYPORZĄDKUJ ZWIERZĄTKA](#)

LITERATURA:

Mizielińska A., Mizieliński D., (2012), Mapy, Warszawa: Wydawnictwo Dwie Siostry.
<https://www.kizoa.com/>
<https://www.storyjumper.com>

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

A GDYBYM BYŁ W AUSTRALII...

Nauczyciel informuje dzieci, że przenoszą się do Australii. Prosi, aby wyobraziły sobie, gdzie teraz mieszkają, co znajduje się obok nich, czym zajmują się w ciągu dnia, jakie mają stroje, czym się odżywiają i w co się bawią. Uczniowie, siedząc w kręgu, po kolei opowiadają, jak wyglądałoby ich życie w Australii. Potem pracują z [kartą pracy nr 68](#) i przygotowują pytania do wywiadu z kangurem.

PRACA W ZESPOŁACH ZADANIOWYCH (podręcznik, s. 76–77)

Uczniowie pracują w trzech grupach. Grupa I wypisuje na karteczkach samoprzylepnych zdobyte informacje o aborygenach, grupa II – nazwy zwierząt i roślin oraz rysuje ich obrazki, grupa III – znane dzieła architektów i budownictwa, elementy australijskiego krajobrazu. Karteczki przyklejają na przygotowaną przez nauczyciela mapę Australii. Dzieci rozpoznają poszczególne obiekty przedstawione na ilustracjach w podręczniku i zapisują ich nazwy w kolejności alfabetycznej. Każda grupa przygotowuje materiały według przydzielonych im zadań. Tworzą albumy lub prezentacje multimedialne (aplikacja Kizoa, zob. BIBLIOGRAFIA) lub książeczkę dostępną online (aplikacja StoryJumper, zob. BIBLIOGRAFIA). Przygotowanie prac poprzedzone jest poszukiwaniem potrzebnych informacji i zdjęć na stronach internetowych podanych przez nauczyciela. Zespoły po kolei prezentują swoje prace, dyskutują, systematyzują ze-

brane informacje. Dokonują oceny pracy w swoich grupach i na forum klasy.

BUMERANG – zadanie dla grupy I

Aborygeny myśliwi używali do polowania włóczni z kamiennymi ostrzami, a także drewnianych bumerangów. Nazwa „bumerang” oznacza „kij, który wraca”. Na całym świecie tylko aborygeni potrafili robić takie bumerangi, które mogły rzeczywiście wracać do osoby rzucającej – dzięki temu, że były lekkie i specjalnie zakrzywione. Tradycyjne bumerangi robione były zazwyczaj z drewna i miały kształt zbliżony nieco do owocu banana. Zadaniem dzieci będzie, że każdy z nich wytnie z tektury kształt bumerangu i pomaluje go w taki sposób, jak ozdobili go Aborygeni. Wykorzystując przy tym symbole aborygeńskie, a puste miejsca wypełniając kropkami o odpowiednich kolorach.

ZWIERZĘTA AUSTRALII – zadanie dla grupy II

Dzieci mogą zapoznać się ze zwierzętami Australii, grając w „Domino – Zwierzęta Australii”, które wcześniej przygotowują na kartonowych prostokątach. Rysują zwierzęta i umieszczają informacje na papierowych klockach.

AUSTRALIJSKIE MENU – zadanie dla grupy III

Zadaniem uczniów jest opracowanie menu w australijskiej restauracji, gdzie podaje się dania z produktów znanych z tego kontynentu.

Wszystkie grupy mają ten sam czas i po jego upływie prezentują efekty swoich prac.

CO WIEMY O AUSTRALII?

Dzieci powtarzają wiadomości, odpowiadając na pytania, np.:

- Gdzie leży Australia?
- Z czym kojarzy się Australia?
- Jak nazywają się ludzie zamieszkujący Australię?
- Jakie rośliny można spotkać w Australii?
- Jak nazywa się najdłuższa rzeka tego kontynentu?

AUSTRALIJSKIE SCRABBLE

Dzieci w parach zapisują dowolne litery na 30 karteczkach. Następnie składają je we wspólnej puli – banku i losują po 10 liter każde z nich. 10 liter pozostaje w banku. W przypadku, gdy gracz nie może ze swoich liter ułożyć nowego „australjskiego” wyrazu, losuje literę z puli. Jeśli gracz nie ma możliwości ułożenia nowego wyrazu „odpoczywa”. Uczniowie układają scrabble (gra słowna polegająca na układaniu wyrazów z losowanych liter) z wylosowanych liter na karteczkach samoprzylepnych. Wygrywa osoba, która ułoży największą ilość wyrazów. Układają wyrazy związane z Australią.

DOKOŃCZ

Na zakończenie dzieci siadają w kręgu. Dzieci snują opowieści, kończąc wypowiedzi rozpoczęte przez nauczyciela lub według własnego pomysłu.

- W Australii...,
- Zwierzęta Australii...,
- Australia kojarzy mi się z...

GRY I ZABAWY SPORTOWE

KRÓL KWADRATÓW

To australijska zręcznościowa gra dla czterech uczestników, do której potrzebna jest piłka – dzielimy dzieci na czteroosobowe zespoły, każdy zespół otrzymuje piłkę. Nauczyciel rysuje na ziemi spore kwadratowe pole i dzieli je na cztery równe części. Każdy z powstałych kwadratów musi mieć wielkość co najmniej 2 × 2 m. Dzieci kolejno zajmują po jednym takim polu – każde otrzymuje swoje „królestwo”. Dzieci podają sobie piłkę, odbijając ją do sąsiada. Nie wolno piłki łapać, a odbijając ją można tylko nogami i rękami. Zanim piłka zostanie odbita, może dotknąć ziemi w danym „królestwie” tylko jeden raz. Jeśli dziecko nie odbije piłki przed uderzeniem o ziemię lub po pojedynczym uderzeniu piłki w jego pole, odpada. Wygrywa grę dziecko, które zostanie ostatnie na swoim polu. Nagrodą jest nadanie tytułu „Króla Kwadratów”.

Wielka Rafa Koralowa

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- wymienia mieszkańców rafy koralowej i wie jak wyglądają;
- rozwija wyobraźnię twórczą, formy ekspresji, koordynację ruchową i sprawność;
- zgodnie współpracuje z innymi;
- wypowiada się pełnymi zdaniem na podstawie ilustracji.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- bawimy się z chustą animacyjną;
- rozwijamy umiejętności komunikowania się z innymi w różnych formach ekspresji;
- rozwijamy oryginalność myślenia, umiejętność tworzenia oryginalnych obrazów myślowych;
- „nurkujemy w oceanie”;
- poznajemy mieszkańców rafy koralowej.

Wielka Rafa Koralowa

Miliony lat temu w morzu u wschodnich wybrzeży Australii powstała Wielka Rafa Koralowa. Stworzyły ją koralowce – zwierzęta występujące w ciepłych, płytkich, nasłonecznionych wodach bogatych w tlen. Koralowce żyją w grupach, tworząc kolonie. Dolna część ciała młodego osobnika jest przytwierdzona do podłoża, które stanowią szkielety starych, obumarłych już koralowców. Przez wiele lat ta wapienna konstrukcja rozrosła się do ogromnych rozmiarów, obecnie ma długość około dwóch tysięcy kilometrów.

Ta niezwykła „budowla” z żywych i obumarłych zwierząt jest schronieniem dla tysięcy organizmów. Mieszkańcy rafy koralowej zachwycają niespotykanymi, różnorodnymi kształtami i kolorami. Mają tu sprzyjające warunki do życia i rozwoju oraz łatwy dostęp do pożywienia.

- 1 Rekin wielorybi – największa ryba żyjąca na naszej planecie.
- 2 Żółw morski.
- 3 Murena – drapieżna ryba, która często ukrywa się w szczelinach wapiennych skał.
- 4 Koralowiec.
- 5 Raszpła – ryba o spłaszczonym ciele, dzięki któremu trudno ją dostrzec na dnie morza, a to ułatwia jej polowanie.
- 6 Rozgwiazda.
- 7 Błazenek – mała ryba żyjąca w sąsiedztwie ukwiałów, czyli zwierząt z rodzaju koralowców.
- 8 Chetoniki – małe, kolorowe rybki.
- 9 Pławikonik – ryba nazywana konikiem morskim.
- 10 Skrzydlca – ryba, która na grzbiecie ma kolce jadowe.
- 11 Strzępiel – łagodna, duża ryba.
- 12 Diugon – ssak roślinożerny, żyje w płytkich wodach.

1. Jak powstała Wielka Rafa Koralowa?
2. Poszukajcie, np. w internecie, dowolnego filmu o Wielkiej Rafie Koralowej. Po jego obejrzeniu porozmawiajcie o zwierzętach i roślinach, które najbardziej was zainteresowały.
3. Zastanówcie się w parach, dlaczego Wielka Rafa Koralowa jest popularnym miejscem do nurkowania. Uzasadnijcie i napiszcie swoje argumenty.

78 **WIELKA RAFA KORALOWA**
79

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

NURKOWANIE W OCEANIE (praca z podręcznikiem)

Nauczyciel zaprasza dzieci do podróży w podwodny świat. Co trzeba mieć, by nurkować? Piankę, butlę i maskę tlenową. Nauczyciel wstaje prosi dzieci o przygotowanie się do nurkowania. Uczniowie symbolicznie ubierają się w piankę, zakładają na plecy butlę i maskę na twarz. Wykonując ruchy rękoma, udają, że pływają. Nauczyciel prosi dzieci, by odnalazły w sali podwodne obrazy i by je przyniosły. Siadają na ziemi i nauczyciel opowiada, pokazując zdjęcia o Wielkiej Rafie Koralowej.

Rafa zbudowana jest z tysięcy żyłatek, które tworzą szkielety wapienne. Skupiska tych żyłatek tworzą podwodny wał, podobny do tego nad każdą rzeką, chroniący pobliskie tereny przed powodzią, tylko większy. Podczas rozmnażania polipów, rafa rozrasta się wszędzie i w górę. Jest to największa na Ziemi pojedyncza struktura wytworzona przez organizmy żywe, widoczna nawet z kosmosu (jako biała smuga na tle błękitnego oceanu).

Nauczyciel pyta dzieci, jakie zwierzęta żyją w Wielkiej Rafie Koralowej (oglądanie ilustracji w podręczniku, internecie).

CO WIDZI NUREK?

Nurek, nurkując w oceanie, znajduje rafę koralową. Nauczyciel zachęca, aby uczestnicy zajęć wykonali pracę plastyczną, na której będzie widnieć podwodny świat widziany przez okulary nurka. Do wykonania pracy dzieci mogą użyć ciekawych materiałów: tektury falistej, bibuły, sznurka arty-

stycznego, cekinów, folii piankowej, samoprzylepnej, ziaren zbóż itp. Dodatkowym zadaniem będzie ułożenie i opowiedzenie relacji nurka innym uczestnikom podwodnej wyprawy. Dzieci mogą wzbogacić swoją opowieść, zakładając płetwy i maskę nurka (również zakładając papierowe rekwizyty przygotowane przez nauczyciela).

WIELKA RAFA KORALOWA

– ZABAWY Z CHUSTĄ ANIMACYJNĄ

Nauczyciel informuje uczniów, iż wypłynęli statkiem na morze i znajdują się na rafie koralowej. Mają niebywałą okazję obejrzeć ciekawe gatunki morskich zwierząt i roślin. Jednak, aby je zobaczyć, muszą nurkować – przebiec pod chustą. Prowadzący wydaje polecenia: np. do nurkowania schodzą osoby, które mają niebieskie oczy, lubią zimę, mają siostrę itp.

Na morzu zapadła noc, jednak dwóch śmiałków postanowiło popływać w morzu. Wszyscy uczniowie zamykają oczy, a w tym czasie prowadzący wskazuje dwie osoby, które wchodzi pod chustę. Kiedy nastał dzień pozostali pasażerowie statku zorientowali się, że kogoś brakuje. Uczniowie otwierają oczy i próbują odgadnąć, kto znajduje się pod chustą.

Prowadzący kładzie na chuście pudełko (statek) z piłeczką (rybakiem) w środku. Opowiada historię o rybaku, który samotnie wypłynął w morze i podczas sztormu wypadł za burtę (dzieci energicznie machają chustą, wyrzucając pi-

łeczkę z pudełka). Na pomoc wypłynęła tratwa ratunkowa (prowadzący kładzie na chuście większe pudełko) i jej załoga uratowała rybaka (uczestnicy zabawy manewrują chustą tak, aby piłeczka wpadła do większego pudełka).

Uczestnicy zabawy zostają zaproszeni do udziału w połowach. Stoją w kręgu i trzymają chustę za jej brzegi. Nauczyciel spośród chętnych uczniów wskazuje 2 osoby, które przyjmują rolę rybaka i rybki. Rybak wchodzi na chustę i stara się złapać pływającą w wodzie (pod chustą) rybkę. Pozostali członkowie grupy falują chustą, utrudniając w ten sposób zadanie rybakowi. Gdy ten złapie rybkę, następuje zamiana par. Zabawa trwa dopóki zgłaszają się chętni dzieci.

ZDANIOWA GRA W KOŚCI

Jedną z atrakcji dla żeglarzy na morzu jest gra w kości. Jest to popularna gra dla 2–4 osób, w której gracze turlają 5 typowymi sześciennymi kostkami, by uzyskać określone układy oczek, za które otrzymuje się punkty. Celem gry jest uzyskanie największej ilości punktów. Dzieci dobierają się w pary, każda dwójka osób otrzymuje jedną kostkę do gry. Ustalają między sobą, kto zaczyna grę. Każdy zawodnik będzie rzucał 10 kolejek i wyrzucał różne liczby. Ilość wyrzuconych oczek wskazuje, ile wyrazów będzie tworzyć ułożone przez niego zdanie, np.: 1 – Pływam. 2 – Karol zbiera. 3 – Mała żabka skacze. 4 – Lubię podróżo-

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 78–79.

ZASOBY:

SCHOLARIS **A TO CI DOPIERO! CZY WIECIE, JAK GŁĘBOKO MOŻNA ZANURKOWAĆ I CO MOŻNA ZOBACZYĆ POD WODĄ?**

LITERATURA:

Bondarowicz M., (1983), *Zabawy i gry ruchowe. Podstawy metodyczne*. Warszawa: AWF.

Trzeźniowski R., (1995), *Zabawy i gry i ruchowe*. Warszawa: WSiP.

wać z rodziną. 5 – Rozbawiony Adam skacze na trampolinie. 6 – W czasie podróży korzystam z mapy. Wygrywa zawodnik, który ułożył najwięcej poprawnych zdań.

GRY I ZABAWY SPORTOWE

Papuga

Zabawa polega na papugowaniu, czyli powtarzaniu ćwiczeń, które pokazuje jeden z uczestników zajęć. Na słowo „papuga”, dzieci zamierają w bezruchu i nie mogą w tym momencie ćwiczyć, inaczej odpadają z zabawy.

Piraci i okręty

Nauczyciel rozkłada na podłodze gazety - statki. Kiedy gra muzyka, wszystkie dzieci poruszają się dookoła statków, a kiedy muzyka się zatrzymuje, każdy uczestnik zabawy musi wsiąść do wybranego statku. Co turę statków ubywa, a kto do statku wsiąść nie zdąży, ten odpada.

Bitwa morska na kule armatnie

Dzielimy dzieci na dwie grupy, ustawiając je po przeciwnych stronach liny leżącej na podłodze. Każdemu rozdajemy kartkę z gazetą i prosimy, aby zwinęli ją w kulę, tworząc w ten sposób kulę armatnią (mogą też być balony). Gra jest na czas (2–3 min.), a ostatnie dziesięć sekund jest głośno odliczane przez nauczyciela. Istotą zabawy jest przerzucanie kul na stronę przeciwnego zespołu. Kiedy ktoś na swoim polu zauważy kulę, musi ją szybko podnieść i przerzucić. Wygrywa ta drużyna, która po zakończeniu czasu, będzie miała najmniej kul.

Nasza podróż dookoła świata

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- umie przywitać się z innymi na różne sposoby;
- utrwała wiadomości na temat poznanych kontynentów;
- rozwija ciekawość o świecie;
- tańczy przy dźwiękach światowej muzyki;
- tworzy gry dydaktyczne;
- działa i współpracuje z innymi.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- rozwijamy umiejętności komunikowania się z innymi w różnych formach ekspresji;
- rozwijamy wyobraźnię i myślenie twórcze;
- utrwalamy naszą wiedzę na temat poznanych kontynentów;
- bawimy się w gry i tworzymy je.

GRA Z OBEIŻYŚWIATEM

EUROPA

- W którym państwie znajduje się Akropol?
- Czy z Europy można dotrzeć do Azji tylko drogą lądową? Dlaczego?

EUROPA

- Wymień co najmniej trzy kraje, które sąsiadują z Polską.
- Opisz wygląd flagi Unii Europejskiej.

AMERYKA POŁUDNIOWA

- Dokończ: Piranie to...
- Jak nazywa się jedna z najpotężniejszych, najszybszych i największych rzek na świecie?

AMERYKA POŁUDNIOWA

- Co to jest Machu Picchu?
- Kogo uważa się za odkrywcę Ameryki?

AMERYKA POŁNOČNA

- Jak nazywają się rdzenni mieszkańcy Ameryki Północnej?
- Kuba to jednocześnie wyspa i...

AZJA

- Przysmakiem pand, jednych z najrzadziej spotykanych zwierząt na świecie, są...
- Jak nazywają się góry, w których znajduje się najwyższy szczyt Ziemi Mount Everest?

AZJA

- Najbardziej zaludnione państwa na świecie znajdują się w Azji. Wymień przynajmniej jedno.
- Hanoi to stolica...

ANTARKTYDA

- Który ptak nie potrafi latać, ale bardzo zwinnie porusza się w wodzie?
- Wymień co najmniej jeden gatunek zwierzęcia, które nie jest ptakiem i zamieszkuje najzimniejszy kontynent na Ziemi.

AUSTRALIA

- Co odróżnia Australię od innych kontynentów? Podaj przynajmniej trzy cechy.
- Uzupełnij zdanie: Australia to jednocześnie... i...

AUSTRALIA

- Jak nazywają się rdzenni mieszkańcy Australii?
- Dlaczego w Australii popularne jest uczenie się przez Internet?

AMERYKA POŁNOČNA

- Rzeka Niagara nosi taką samą nazwę jak znany...
- Wymień trzy gatunki zwierząt żyjących w Ameryce Północnej.

AFRYKA

- Co to jest pustynia?
- Co to jest oaza?

AFRYKA

- Wymień co najmniej dwa gatunki zwierząt żyjących na sawannie.
- Jakie pory roku występują w Afryce?

ANTARKTYDA

- Co to jest góra lodowa?
- Wokół którego bieguna rozciąga się Antarktyda?

Obieżyświat, który zapraszał do podróży przez kontynenty, zachęca was do zaprojektowania gry. Możecie skorzystać z jego pomysłu albo stworzyć własną, niepowtarzalną grę.

Dobierzcie się w pary. Jedna osoba odpowiada na pytania oznaczone na kartach do gry niebieskim kółkiem, a druga zielonym. Za każdą poprawną odpowiedź otrzymujecie 1 punkt. Wygrywa osoba, która zdobędzie więcej punktów. Poprawność odpowiedzi sprawdzacie wspólnie, korzystając z podręczników, internetu bądź pomocy nauczyciela.

80 **GRA Z OBEIŻYŚWIATEM** 81

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 80–81.

LITERATURA:

Ochmańska B. /red./, (2014), *Twórcze zajęcia i zabawy w klasach I–III. Podróże*, Warszawa: Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza Sp. z o. o.

<https://www.google.pl/intl/pl/earth/>

<https://learningapps.org/>

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

RÓŻNE POWITANIA

Zajęcia rozpoczynamy od różnych powitań, z największą ilością dzieci w określonym czasie:

- **po arabsku** – położenie prawej ręki na sercu i wymówieniu zwrotu *salam alejkum*;
- **po indyjsku** – skinięcie głowy wraz z zawieszonymi rękami na wysokości klatki piersiowej;
- **po eskimosku** – pocieranie nosami;
- **po japońsku** – ukłon z namaszczeniem oburącz;
- **po latynosku** – klepanie po plecach lub obejmowanie.

RZUĆ I POWIEDZ

Zabawy z piłką plażową z nadrukiem kontynentów lub zmodyfikowaną do potrzeb zajęć przez nauczyciela (naklejone z folii samoprzylepnej kontynenty lub narysowane nieścieralnymi markerami). Dzieci rzucają piłkę-globus do siebie i będą musiały wymienić te kontynenty (kraje, oceany), gdzie ich dłonie dotykały, gdy złapali kulę.

7 KONTYNETÓW

Nauczyciel powołuje 7 grup. Lider każdej grupy losuje nazwę kontynentu, który będzie reprezentowała grupa. Powstają zespoły zadaniowe: Afryka, Ameryka Północna, Ameryka Południowa, Antarktyda, Australia, Azja, Europa. Każda z grup otrzymuje papierową mapę w kształcie swojego kontynentu oraz kopertę z zdaniami:

1. Ulepcie z plasteliny zwierzęta zamieszkujące ten kontynent i umieśćcie ją na mapie.
2. Przygotujcie lapbook o swoim kontynencie.
3. Jesteście właścicielami dużego biura podróży. Zbliżają się wakacje, a biuro podróży ma w swojej ofercie wycieczki do różnych ciekawych miejsc na świecie. Zależy wam bardzo na znalezieniu klientów, którzy skorzystają z waszych propozycji. Przygotujcie atrakcyjną ofertę biura oraz opracujcie sposób, w jaki będziecie ją promować.

GRA Z OBEIŻYŚWIATEM

Dzieci dobierają się w pary. Każda para otrzymuje kostkę do gry i ma zadanie przygotować i zapisać zasady gry do kart zamieszczonych w podręczniku. Następnie prezentują je na forum klasy. Dzieci wybierają grę, która przypadła im do gustu lub po kolei grają w wymyśloną grę. Mogą też skorzystać z zasad opracowanych przez autorki. Jedna osoba odpowiada na pytania oznaczone na kartach do gry niebieskim kółkiem, a druga zielonym. Za każdą poprawną odpowiedź dziecko otrzymuje 1 punkt. Wygrywa osoba, która zdobędzie więcej punktów. Poprawność odpowiedzi uczniowie sprawdzają wspólnie, korzystając z podręczników, internetu bądź z pomocy nauczyciela.

MUZYCZNA PODRÓŻ

Nauczyciel zaprasza uczniów do wspólnej zabawy. Informuje uczniów, że za chwilę znajdą się na pokładzie samolotu. Dzieci udają, rozkładając ramiona, że lecą samolotem. Na sygnał nauczyciela wysiadają na lotnisku w Barcelonie w Hiszpanii. Stają w kole i przy dźwiękach samby wykonują krok dostawny w przód i w tył (prosty krok samby), zbliżając się w kółeczku i wracając na swoje miejsce. Na sygnał prowadzącego poruszają się w rytm muzyki w prawo i w lewo. Na sygnał *hop* co druga osoba wchodzi do środka i wraca. Następnie dzieci tańczą w parach z balonami między czołami, brzuchami (tak, aby balon nie upadł na podłogę). Muzyczna podróż samolotem trwa dalej. Tym razem lądują w Ameryce Północnej, na lotnisku w Kirksville. Dzieci inicjują swobodny taniec indiański. Uczestnicy wykonują polecenia prowadzącego: marsz w kole, prezentacja wojowników indiańskich w środku koła, pozostali uczestnicy stojący w kole klaszczą, przykucanie w parach na zmianę. Odlatujemy z Kansas City do Afryki. Dzieci siadają na podłodze z bębenkami i grzechotkami. Ich zadaniem jest wspólne wygrywanie melodii afrykańskiej. Najpierw wszyscy razem grają w rytm muzyki. Następnie uczniowie kolejno wygrywają sekwencję muzyczną, czekając na swoją kolej. Pozostali uczniowie mogą wyklaskiwać rytm, aby pomóc grającemu.

Czas na lot do Europy i spróbowanie swoich sił w walcu wiedeńskim. Koło wiązane twarzami do środka – krok walca wiedeńskiego – prawa noga w przód, lewa noga w tył, potem to samo na boki. Prowadzący podaje zmianę kroków. Dzieci mogą na początku tańca liczyć na 3.

Z Europy lecimy do Azji, tam przy dźwiękach azjatyckiej muzyki dzieci są ustawione w szeregu przed prowadzącym. Uczestnicy naśladują prowadzącego, wykonując ruchy rąk i nóg jak w kung-fu. Następnie każde dziecko prezentuje swoją postawę. Grupa powtarza.

GRY

Na zakończenie zajęć dzieci obserwują świat z Google Earth i tworzą gry w aplikacji Learningapps.

CHĘTNIE DOWIEM SIĘ JESZCZE...

Dzieci dzielą się swoimi wrażeniami z zajęć tym, co je zaskoczyło, szczególnie zainteresowało, czego chciałyby się jeszcze dowiedzieć. Interesujące pytania warto zapisać w widocznym miejscu i zachęcić uczniów, żeby samodzielnie lub z pomocą innych osób poszukali na nie odpowiedzi.

Sposoby na nudę

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- udziela wielozdaniowej wypowiedzi na temat próżnowania;
- rozwiązuje rebusy;
- umiejętnie zagospodarowuje wolny czas;
- odszukuje w słowniku wskazane wyrazy;
- interpretuje zwroty językowe związane z nudą;
- twórczo wykorzystuje wiedzę w pracy technicznej i plastycznej;
- współpracuje i komunikuje się w grupie.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- wyjaśniamy zwroty zamieszczone na tablicy;
- tworzymy i rozwiązujemy rebusy;
- przebywamy na Beznudnej Wyspie;
- układamy rymowanki;
- przygotowujemy ciasteczka na nudę;
- piszemy listy.

Zaułek Słówek

1. Przeczytajcie wiersz. Zastanówcie się, co mają wspólnego rymy z „węszącymi pyszczkami wierszy”, o których opowiada wiersz.

Joanna Kulmowa
Moje próżnowanie

A kiedy nic nie robię
to po prostu
cichuteńko
siaduję sobie.
I powoli
z kątów najciemniejszych
wychylają się węszące pyszczki wierszy.
Pyszczeni głupie
zadziorne
wesołe
obskakują mnie ciasnym kołem.
Trącają mi noskami kolana:
„Hej próżniaczko
czemuś taka zadumana?
A łap nas!
A chowaj się przed nami!
A powiąż nas za ogonki rymami!”
I najczęściej wierszyków przybywa
ilekroć bywam
leniwa.

2. Zaproponujcie inny tytuł wiersza.

3. Które rymy można „powiązać za ogonki”? Dopasujcie wyrazy z ramki.

marzy o ? ? śpiewa o ? ? chwile z ? ? hasa po ? ? krząta się po ? ?

motylem   kątach   lasach   drzewach   plaży

4. Połączcie rzeczowniki z przymiotnikami tak, żeby się rymowały. Napiszcie je w zeszyte.

szarobura • pszczoła • chmura • duża • gorące
kałuża • kładka • wesoła • gładka • słońce

5. Przeczytajcie proponowane tytuły wierszyków. Wskażcie w nich rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki, przysłówki i liczebniki. Wybierzcie dowolny tytuł i ułóżcie do niego wierszyk.

„Daleko nad rzeką”   „Cztery rowery”   „Mądra flądra”

„Ada opowiada”   „Ewa śpiewa”   „Radośnie o wiosnie”

6. W wyrazach w ramce dodajcie, zamieście na inne lub usuńcie litery tak, aby powstały nowe słowa. Sprawdźcie, czy się rymują, np. szuka – sztuka.

toczy • rzeczy • sowa • budzik • gości

7. Przygotujcie w parach zestawy wyrazów, które można wykorzystać do napisania kotyśanki. Wymieńcie się karteczkami. Czy w zestawach powtarzały się te same lub podobne wyrazy?

8. Które słowa można przedstawić za pomocą dźwięków? Podajcie kilka przykładów.

9. Zorganizujcie w klasie konkurs recytatorski. Przygotujcie swoje ulubione wiersze i postarajcie się zaprezentować je w ciekawy dla słuchaczy sposób.

10. Rozwiążcie rebusy. Sprawdźcie, czy odgadnięte pary wyrazów w rebusach się rymują.

kółko

pod   w   a = ek

goź   sł = M   e = ki

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

DLACZEGO SIĘ NUDZIMY?

Nauczyciel rozpoczyna zajęcia od rozmowy z dziećmi na temat, kiedy nudzimy się i dlaczego.

Kiedy dzieci się nudzą? Gdzie można się nudzić? Czy można nudzić się w grupie? Czy nuda jest potrzebna? Jak nuda na nas działa? W jaki sposób można zagospodarować wolny czas i nie nudzić się?

TWORZENIE RODZINY WYRAZÓW

Na polecenie osoby prowadzącej uczniowie wyszukują w Słowniku Języka Polskiego, co oznacza wyraz nuda. Nuda – nieprzyjemne samopoczucie spowodowane beczynnością, brakiem wrażeń, monotonią życia.

Dzieci pod kierunkiem nauczyciela tworzą rodzinę wyrazu nuda, na przykład: nudziarz, nudzić się, zanudzać.

Potem w zeszyte układają zdania oznajmujące z tymi wyrazami.

Potem uczniowie w zespołach czteroosobowych przygotowują receptę: Co powinno stosować lub robić codziennie dziecko, aby być szczęśliwe i nie nudzić się?

PRACA Z TEKSTEM (podręcznik)

Uczniowie czytają wiersz Joanny Kulmowej *Moje próżnowanie*. Aby dzieci skupiły się na czytanej tekście, warto zadać im pytania, na które będą odpowiadały sobie podczas lektury, np.:

- Czemu dziewczynka była zadumana?
- Co robiły pyszczki wierszy?
- Co powstawało, gdy dziewczynka nudziła się?

REBUSY

W edytorze tekstu Word lub programie TuxPaint dzieci wykonują następujące czynności: planują i szkicują rebusy.

W dalszej części uczniowie rozwiązują swoje łamigłówki.

CO TO ZNACZY?

Uczniowie po kolei czytają i wyjaśniają zwroty zamieszczone na tablicy:

- ziejże nudą,
- nudy na pudy,
- ogarnęła go nuda,
- umierać z nudów.

Nauczyciel pomaga w razie pojawiających się trudności.

BEZNUDNA WYSPA

Zaproszenie dzieci na kolorową wyspę, gdzie nikt się nie nudzi.

Uczniowie:

- Chodzą po piasku i kamieniach;
- Przenoszą ciężkie kamienie na budowę własnego domu oraz lekkie pióra i liście na dach;
- Rozmowy z nowym przyjacielem – pantomima;

- Zabawy z nowym przyjacielem – naśladownictwo;
- Wspólne ognisko – dzieci siadają w kręgu i kolejno przedstawiają swoje pomysły na rozśmieszenie sąsiada.
- Okrzyki radości – ho-ho, ha – ha, hura.

LIST ROZBITKA

Nauczyciel zaprasza uczniów na okręt i wspólnie płyną w morską podróż. Informuje dzieci, że okręt rozbił się i uczestnicy podróży znaleźli się na Beznudnej Wyspie. Wszystko, co udało im się ocalić, to notes i długopis oraz pusta butelka. Jediną szansą jest przygotowanie przez nich listu z prośbą o pomoc, który umieszczą w pustej butelce i może on dotrzeć do innych ludzi.

JAK POKONAĆ NUDĘ?

W zespołach trzyosobowych dzieci spisują wyrazy kojarzące się z nudą i próbują ułożyć do nich rymy. Następnie ze zgromadzonego słownictwa układają rymowane wierszyki o tym jak pokonać nudę i wykonują do nich ilustracje.

WYOBRAŹ SOBIE

Nauczyciel prosi uczniów, by wyobrazili sobie kolejno nietypowe wydarzenia i podzielili się swoimi pomysłami. Zadania dla uczniów:

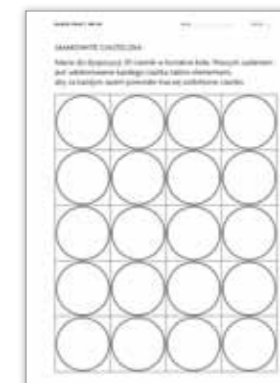
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 82–83.

KARTA PRACY

karta pracy nr 69

LITERATURA:

Płóciennik E., Dobrakowska A., (2009), *Zabawy z wyobraźnią*. Łódź: Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi.

Szmidt K.J., (2008), *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*, Gliwice: Helion.

Wyobraź sobie, że masz zdolność wywoływania uśmiechu na twarzach ludzi, kiedy tylko zechcesz. Co byś zrobił/a z tą zdolnością?

Wyobraź sobie, że możesz złapać i zamknąć słońce w butelce. Co byś z nim zrobił/a?

Wyobraź sobie, że możesz spowodować, że z nieba zamiast deszczu spadałyby cukierki. Co byś zrobił/a z tym zjawiskiem?

SMAKOWITE CIASTECZKA NA NUDE

Osoba prowadząca informuje uczniów o nietypowym wynalazku cukierniczym. Ciastka, które pozwalają atrakcyjnie i twórczo spędzać czas. Macie teraz do dyspozycji 20 ciastek w kształcie koła. Waszym zadaniem jest udekorowanie każdego ciastka takimi elementami, aby za każdym razem powstało innej ozdoby ciastko. Dzieci pracują z **kartą pracy nr 69**.

Brzechwa na co dzień i od święta

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji;
- zna postać i twórczość Jana Brzechwy;
- wymienia kilka tytułów wierszy Jana Brzechwy;
- zna treść niektórych wierszy;
- tworzy ilustrację do wiersza;
- zna teatralne środki wyrazu (gest, mimika, rekwizyt, recytacja);
- podejmuje działania i zgodnie współpracuje z innymi.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- uważnie słuchamy wypowiedzi i korzystamy z przekazywanych informacji;
- pogłębiając wiedzę na temat Jana Brzechwy i jego wierszy;
- przeprowadzamy rozprawę sądową;
- kształcimy umiejętności podejmowania działań i zgodnej współpracy z innymi.

Jan Brzechwa dla dzieci

Co roku w naszej miejscowości organizowany jest tydzień spotkań z twórczością literacką dla dzieci. Tym razem czytamy książki Jana Brzechwy. Jesteśmy już w trzeciej klasie, więc włączyliśmy się w organizację i promocję tego wydarzenia. W widocznych miejscach naszej miejscowości rozwiesiliśmy plakaty i program imprez, rozdaliśmy też zaproszenia.

ZAPROSZENIE

Serdecznie zapraszamy dzieci oraz dorosłych mieszkańców Kwiatowic na tydzień spotkań z twórczością Jana Brzechwy „Jan Brzechwa dla dzieci”, który odbędzie się w dniach od 14 do 20 czerwca. Wstęp wolny.

PROGRAM IMPREZ

Pon.	16.00–18.00	Uroczyste otwarcie tygodnia spotkań z twórczością Jana Brzechwy „Jan Brzechwa dla dzieci” – Dom Kultury
Wt.	14.00–17.00	Spotkanie przedstawicieli szkół im. Jana Brzechwy – aula szkoły
Śr.	15.00–19.00	Projekcje filmów o Panu Kleksie – kino Blysk
Czw.	17.00–18.30	Concert piosenek z tekstami autora – aula szkoły
Pt.	10.00–12.00	Recytacje wierszy autora – występy dzieci – Dom Kultury
Sob.	11.00–12.00	Korowód postaci z wierszy – parada przedszkolaków ulicami Kwiatowic
Niedz.	16.00–17.30	Widowisko „Szelmostwa lisa Witalisa” w wykonaniu teatru amatorskiego Drops – kino Blysk

Przez cały tydzień, od godz. 10.00 do godz. 18.00, w Gminnej Bibliotece w Kwiatowicach czynna jest wystawa: „Rękopisy i ilustracje do książek Jana Brzechwy”

NOTKA BIOGRAFICZNA

Jan Brzechwa (żył w latach 1898–1966) – autor wierszy i bajek dla dzieci. Jedne z najbardziej znanych to „Na straganie”, „Kaczka dziwaczka”, „Akademia Pana Kleksa”. W utworach Brzechwy znajdziemy wyliczanki, łamańce słowne. Bohaterami wierszy często są zwierzęta obdarzone ludzkimi cechami.

14-20 Czerwiec Kwiatowice

Organizatorzy: Urząd Gminy w Kwiatowicach
Gminna Biblioteka w Kwiatowicach
Dom Kultury w Kwiatowicach

84 **JAN BRZECZWA DLA DZIECI**

85

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 84–85.

ZASOBY:

SCHOLARIS: *A to ci dopiero! Czy wiesz, że polski pisarz Jan Brzechwa wcale nie nazywał się Jan Brzechwa?*

LITERATURA:

Brzechwa J., (1988), *Brzechwa dzieciom*, Warszawa: Nasza Księgarnia.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

O BRZECZWIE SŁÓW KILKA (praca z podręcznikiem)

Po powitaniu uczniów przez nauczyciela i zapoznaniu z tematem zajęć, uczniowie pod kierunkiem osoby prowadzącej przygotowują wystawę ze zgromadzonych materiałów przyniesionych z domu, biblioteki. Następnie nauczyciel zachęca uczniów do przygotowania (w trzech grupach) różnych zadań: grupa I – prezentacji o Janie Brzechwie, grupa II – plakatu o wydarzeniu związanym z twórczością pisarza, grupa III – opracowania szkolnej lub klasowej imprezy związanej z Janem Brzechwą. Czas przygotowania zadań to 15–20 minut, po upływie określonego czasu następuje prezentacja powierzonych zadań innym uczniom.

POSZUKAJ, POWIEDZ, UŁÓŻ

Przykładowe zadania dla uczniów:

Grupa I – W książce „Brzechwa dzieciom” znajdźcie tytuły wierszy z nazwami zwierząt.

Grupa II – Na podstawie odtwarzanych z taśmy fragmentów podaj tytuł wiersza, np.: „Tańcowała igła z nitką”, „Na straganie”, „Kaczka dziwaczka”, „Na wyspach Bergamutach” itd.

Grupa III – Ułóżcie wesoły wierszyk o twórczości Jana Brzechwy.

KALAMBURY

Zabawa z wariantem gry „bezdruzynowym”. Osoba prowadząca wybiera z grupy osób, jedną, która wymyśla sobie ha-

sło związane z wierszami Jana Brzechwy, po czym pokazuje/rysuje je pozostałym osobom. Od tej pory kiedy ktoś zgadnie hasło zastępuje osobę aktualnie pokazującą/rysującą i zaczyna pokazywać/rysować hasło, które dostaje od tej osoby która pokazywała jako ostatnia. Zabawa toczy się, gdy wezmą w niej udział wszystkie dzieci chętne.

PANTOMIMA

Nauczyciel prosi uczniów, by podzielili się wrażeniami po wysłuchaniu nagrania *Na straganie*. Uczniowie opowiadają, co najbardziej im się spodobało, co ich zainteresowało. Przy okazji powtarzają słownictwo związane z wierszem. Prowadzący zwraca uwagę na sposób pokazania w wierszu tekstu *Na straganie*. Uczniowie odpowiadają na pytanie, w jaki sposób w teatrze można wyrazić tekst, nie używając przy tym słów. Chodzi o pojęcie pantomimy. Dzieci wypowiadają się swobodnie na ten temat. Nauczyciel prosi chętnych uczniów o wylosowanie karteczek z tematem, który należy przedstawić w sposób niewerbalny. Dzieci kolejno występują przed resztą klasy, która zgaduje temat pantomimy. Prowadzący dzieli uczniów na trzy grupy. Każda z nich otrzymuje fragment wiersza *Na straganie*. Zadanie polega na przekazaniu treści tekstu za pomocą pantomimy. Uczniowie mają 10 minut na przygotowanie scenki, potem prezentują ją przed resztą klasy.

ZAPRASZAMY NA ... (praca z podręcznikiem)

Dzieci dobierają się w pary. Przydzielają sobie zadania – jedna osoba będzie ilustratorem, druga pisarzem. W trakcie pracy mogą wymienić się rolami. Zadaniem uczniów będzie przygotowanie zaproszenia na szkolną lub klasową imprezę o Janie Brzechwie. Potem następuje omówienie organizacji pracy oraz zasad dotyczących konieczności przestrzegania czasu.

ROZPRAWA SĄDOWA

Osoba prowadząca informuje uczniów, że ich zadaniem będzie (w trzyosobowych grupach) przeprowadzenie rozprawy sądowej na temat „Dlaczego tak chętnie czytamy wiersze i bajki Jana Brzechwy?”. Nauczyciel przydziela role: sędziego, adwokata, oskarżyciela. Uczniowie przez 10 minut mają czas, aby w zespolech zastanowić się nad linią obrony i oskarżenia, zakresem składanych zeznań i pytań stawianych świadkom oraz oskarżonemu. Przygotujcie mowę końcową oskarżyciela i obrońcy. Wydajcie wyrok, który odczyta sędzia. Przed rozpoczęciem nauczyciel zapoznaje uczniów z procedurą postępowania podczas rozprawy sądowej. Podczas pracy w grupie czuwa nad prawidłowym przebiegiem „procesu”. Może wraz z uczniami przygotować odpowiednie rekwizyty.

ZADANIA DLA CHĘTNYCH

- Przygotuj recytację lub krótką inscenizację znanego ci utworu literackiego – wiersza Jana Brzechwy (np. „Kaczka Dziwaczka”, „Samochwała” itp.). Zadbaj o rekwizyty.

- Przeczytaj wiersz Jana Brzechwy „Grzyby” i na jego podstawie wykonaj atlas grzybów.
- Losowanie kartek i udzielenie poprawnej odpowiedzi na znajdujące się na nich pytania, np.:

Jak nazywa się bohater, który tak o sobie mówi:

- *Mieszkam nad rzeczką. Zamiast grzebienia używam wykałaczki. Uwielbiam stare tasiemki. Znoszę jaja na twardo. U praczki kupuję pocztowe znaczki, a w aptece mleko. Inne kaczki mnie nie lubią.*
- *Znakomicie łapię muchy. Jestem bardzo zdolna i wiem, gdzie Wisła jest na mapie. Świetnie jeżdżę na rowerze i pięknie śpiewam. Mój tata jest wysoki, mama tęga, a ja jestem wiotka, słodka i powabna.*
- *Lubię opowiadać różne historie, nie zawsze prawdziwe. Mam starszą siostrę, która zmieniła się w skowronka i siedzi całymi dniami na buku. U mojego sąsiada zamiast deszczu padała sucha oranżada. Widziałam, jak strażacy cedzili sitem wodę w stawie. Naprawdę.*
- *Nie odrobiłem dziś lekcji, bo miałem za mało czasu. Nie zdążyłem położyć się spać, bo..., zasnąłem. Śniło mi się, że czymś się trudziłem. Tak zmęczyłem się tym snem, że ... się obudziłem. A poza tym przez cały dzień siedzę na tapczanie.*

Szkolny festiwal nauki

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- rozwija swoją ciekawość świata;
- obserwuje i bada najbliższe otoczenie;
- opanowuje technikę postępowania się mikroskopem optycznym;
- poznaje sposoby wykonywania preparatów;
- odkrywa zależności przyczynowo-skutkowe zjawisk;
- myśli samodzielnie i wyciągania wnioski;
- dzieli się z innymi własną wiedzą i innymi posiadanymi zasobami;
- podejmuje działania i zgodnie współpracuje z innymi.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- uważnie słuchamy wypowiedzi i korzystamy z przekazywanych informacji;
- rozwijamy zainteresowania naukowe;
- rozwiązujemy problemy w sposób twórczy;
- odkrywamy zależności przyczynowo-skutkowe.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

HARMONOGRAM (praca z podręcznikiem)

Dzieci układają na kartkach formatu A4 z wydrukowanych liter: f, l, n, e, i, a, s, i, t, w, u, k hasło *festiwal nauki*. Następnie podział na sześć grup zadaniowych. W grupach dzieci opracowują program szkolnego festiwalu nauki. Liderzy odczytują swoje propozycje, następnie ustalają wspólny harmonogram imprezy naukowej.

Nauczyciel informuje, że klasę szkolną przekształcimy na laboratorium. Dzieci pod kierunkiem nauczyciela zastanawiają się, czy zwykłe przedmioty do mieszania i nalewania mogą służyć do wykonania doświadczeń naukowych. Dzisiaj klasa staje się Pracownią Nauki i Przygody, a uczniowie pracownikami naukowymi. Osoba prowadząca przydziela każdej grupie jedno z doświadczeń z podręcznika. Dzieci mają wybrać ze zgromadzonych przedmiotów niezbędne do przygotowania miejsca doświadczalnego i przeprowadzić według instrukcji wylosowane doświadczenie. Po wykonanym zadaniu następuje omówienie wykonanych doświadczeń i zaprezentowanie opracowanych przez dzieci wniosków.

DODATKOWE DOŚWIADCZENIA DLA GRUP ZADANIOWYCH:

Jak wykonać rysunek liścia?

Potrzebne będą: mikroskopy lub lupy, lornetki, telefony komórkowe, aparaty fotograficzne, kartki papieru, notatniki, kredki, ołówki, listki fiołka, szkiełka podstawowe.

W tym roku, podobnie jak w ubiegłym, zorganizowaliśmy festiwal nauki. Do wspólnego przeprowadzenia doświadczeń z różnych dziedzin wiedzy zaprosiliśmy koleżanki i kolegów z innych klas. Was też zapraszamy do zabawy.

Jakie właściwości ma magnes?

Przygotujcie: kilka magnesów różnego kształtu i wielkości, przedmioty wykonane z metalu, plastiku, drewna, papieru, szkła.

- Spróbujcie zgadnąć, które przedmioty są przyciągane przez magnes. Potem sprawdźcie, czy mieliście rację. Przysuwajcie magnes do każdego z przedmiotów najpierw jednym, a następnie drugim końcem. Co zaobserwowałeś? Od czego zależy, czy przedmiot jest przyciągany przez magnes?
- Wymyślcie urządzenie, w którym można byłoby wykorzystać magnes.

Czy magnes działa przez przeszkodę?

- Zróbcie barierę z przedmiotu, który nie jest przyciągany przez magnes. Z jednej strony bariery przyłóżcie magnes, z drugiej przedmiot, który jest przez niego przyciągany. Sprawdźcie, czy magnes nadal będzie go przyciągał.
- Czy każdy magnes przyciąga z jednakową siłą?

Magnes jest wykorzystywany m.in. w kompasie, czyli przyrządzie, dzięki któremu możemy wyznaczyć kierunki świata w terenie.

Wydźcie przed szkołę i za pomocą kompasu wyznaczcie kierunki świata. Igła kompasu zawsze wskazuje północ. Porozmawiajcie o tym, kiedy i do czego może się przydać kompas.

Jak zrobić kompas?

Przygotujcie: magnes, igłę krawiecką, nieduży kawałek papieru, miskę z wodą.

- Na powierzchni wody połóżcie kawałek papieru tak, żeby swobodnie się unosił.
- Kilka razy potrzyjcie jeden koniec igły o magnes (w tę samą stronę).
- Połóżcie igłę na kawałku papieru. Igła od razu się obróci i zacznie wskazywać kierunki północ – południe. Namagnesowany koniec igły wskaże północ.
- Spróbujcie dotknąć papierka z igłą tak, żeby zaczął się obracać. Sprawdźcie, czy igła powróci do poprzedniego położenia. Pamiętajcie, aby przed położeniem igły na papierze odsunąć magnes jak najdalej, żeby nie zakłócił działania waszego kompasu.

86 FESTIWAL NAUKI

87

Uczniowie stawiają hipotezy, czyli jakie są ich przypuszczenia: *Jak można wykonać rysunek liścia?*

Przygotowują stanowisko do obserwacji. Mają za zadanie zadbać o wszystkie niezbędne materiały i przystępują do kolejnych działań. Postępują według instrukcji.

1. Połóżcie liść na stole i wygładźcie go dłonią. Zwróćcie uwagę, aby liść był dobrze oświetlony.
2. Przy użyciu lupy dokładnie obejrzyjcie liście z dwóch stron. Możecie wykonać zdjęcia telefonem lub aparatem fotograficznym. Wykorzystajcie, jeśli to możliwe, tryb aparatu makro (makro w aparacie fotograficznym to funkcja, którą wykorzystujemy podczas robienia zdjęcia obiektów w dużym zbliżeniu).
3. Naszkicujcie rysunek liścia, używając ołówka (pamiętajcie o wszystkich szczegółach, które wcześniej zauważyliście, np. użytkowanie liścia, todyga itp.). Odpowiedzcie na pytanie: *Czy przy zastosowaniu funkcji makro w aparacie widać więcej niż podczas obserwacji przy pomocy lupy lub gołym okiem (okiem nieuzbrojonym)? Wymień co najmniej jedną różnicę.* Zaznacz, gdzie znajdują się poszczególne elementy liścia, rysując strzałki i opisując je.
4. Zapiszcie swoje prace i przedstawcie na forum klasy, opisując jej poszczególne etapy. Pomyślcie: *Jak możesz wykorzystać inne przedmioty szkolne do obserwacji liścia?*
5. Spróbujcie przeprowadzić swoją obserwację za pomocą mikroskopu. *Czy zauważyliście więcej szczegółów w budowie liścia fiołka? Zapiszcie swoje spostrzeżenia.*

Zaprezentujcie swoje spostrzeżenia, przedstawcie swoje wnioski i odpowiedzcie na pytanie, czy są one takie same jak wasze hipotezy. Oceńcie swoją pracę podczas ćwiczenia.

Z górki na pazurki...

Potrzebne materiały: równia pochyła, np. oparte na krześle, ławeczce deski pokryte: papierem ściernym, wykładziną, wełnianym szalem, papierem, tekturą falistą i folią lub lakierowana deska, sześć miniaturowych modeli samochodów (tzw. resoraki), centymetry, kartki papieru i długopisy, mały ludzik (może być zrobiony z plasteliny), gumki recepturki. Zadaniem uczniów jest sprawdzenia, jaką odległość pokona samochód zabawka, zjeżdżając z tej równi? Zespół zadaniowy mierzy trasę pokonaną przez miniaturowy pojazd od nasady równi do miejsca, w którym zatrzymał się samochód za pomocą miary krawieckiej? Zapisuje też, na jakiej nawierzchni osiągnął dany wynik. Po dokonaniu pomiaru uczniowie przechodzą do kolejnej równi i przeprowadzają podobną próbę według kierunku zmiany stanowisk ustalonego wcześniej przez nauczyciela. Po przeprowadzeniu doświadczeń na wszystkich równiach dzieci porównują wyniki i odpowiadają na pytania: na której równi samochód pokonał najdłuższą drogę, na której najkrótszą, jaka była różnica w uzyskanych wynikach, czym były pokryte nawierzchnie i czy nawierzchnia miała wpływ na uzyskaną długość trasy? Uczniowie zapisują obliczenia oraz wspólnie ustalone wnioski. Następnie poszczególne

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 86–89.

LITERATURA:

Hecker J., (2010), *Przyroda to przygoda. Eksperymenty małego naukowca*, Kielce: Wydawnictwo Jedność.
Kosiarek T., Fechner-Sędzicka I., Ochmańska B., (2012), *Jak rozwijać zdolności i indywidualizować pracę na lekcji? Poradnik dla nauczycieli klas I–III*, Warszawa: DIDASKO S.J.
Zacheja A., (2016), *Eksperymenty dla ciekawskich, cz. 2*, Warszawa: Wydawnictwo Zielona Sowa Sp. z o.o.

zespoły zadaniowe prezentują pozostałym osobom swoje obliczenia i spostrzeżenia.

Dalsza część ćwiczenia to dyskusja na temat bezpiecznej jazdy samochodem: *dłaczego należy zachowywać odpowiednią prędkość?, od czego zależy droga hamowania pojazdu?, w jakiej odległości od siebie pojazdy powinny poruszać się po drogach?, itp.*

Uwaga! Ćwiczenie można uzupełnić o doświadczenie dotyczące pasów bezpieczeństwa.

Na samochodzie umieść ludzika (np. z plasteliny, z klocków LEGO, itp.). W niewielkiej odległości od samochodu postaw przeszkodę, np. stos książek. Popchnij samochodzik tak, aby się z nią zderzył. Obserwuj zachowanie ludzika podczas zderzenia. Następnie przymocuj ludzika do pojazdu „pasami” – można użyć gumki recepturki, a następnie powtórz doświadczenie.

Jak zachowuje się ludzik, który nie jest przymocowany do siedzenia w chwili zderzenia samochodu z przeszkodą? A jak, gdy jest przypięty „pasami”?

Dłaczego zapinamy pasy bezpieczeństwa, mimo że ogranicza to nasze ruchy?

NOTATKA O FESTIWALU NAUKI

Na koniec zajęć uczniowie układają i zapisują w zeszytach krótką notatkę o przebiegu szkolnego dnia eksperymentów.

Wkrótce wakacje

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- opowiada o swoich planach wakacyjnych;
- układa i pisze zdania – rady, dotyczące bezpiecznych wakacji;
- planuje, co należy zabrać ze sobą na wakacje, uzasadnia swoje zdanie;
- potrafi współdziałać w grupie.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- bawimy się w skojarzenia;
- wyruszamy w wakacyjną podróż;
- tworzymy wakacyjny pamiętnik;
- opracowujemy wakacyjne rady;
- wspólnie spędzamy czas na zabawie.

Marcin Brykczyński

Już wakacje

Koniec roku szkolnego bliski, z podręcznikiem już się rozstaję, wkrótce lato zaprosi wszystkich na wakacje swoim zwyczajem.

Pożegnamy nauczycieli, koleżanki, kolegów i klasę, najserdeczniej życząc, by mieli dużo słońca i przygód masę.

Lecz gdziekolwiek lato poniesie, czy ktoś w górach jest, czy nad wodą, w przydomowym ogródku czy w lesie, liczy się przyjaźń z przyrodą.

Tu jeszcze rada jest szczerą. W górach nigdy nie schodź ze szlaku. Kąpieliska strzeżone wybieraj i kapok zapinaj w kajaku.

Chodź lewą stroną po drodze, z dobrze widocznym odbłaskiem. Na rowerze czy hulajnodze noś mądrze głowę pod kaskiem.

Krem z filtrem miej zawsze i czapkę, pij wodę, gdy upał doskwiera. Na owoce też możesz mieć chrapkę, ale nigdy nieznanych nie zbieraj!

A gdy letnie wakacje miną, to choć lato kolory już zmienia, w szkole będą ciekawie dni płynąć i cieszyć mile wspomnienia.

1. Jakie przestrogi związane z wakacjami są zawarte w wierszu? O czym jeszcze należy pamiętać podczas wakacji?
2. Napiszcie w punktach wakacyjne rady. Zilustrujcie je w postaci plakatu.
3. Co to znaczy „przyjaźnić się z przyrodą”? Napiszcie, jak rozumiecie te słowa.
4. Opowiedzcie o swoich wakacyjnych marzeniach.

92 JUŻ WAKACJE 93

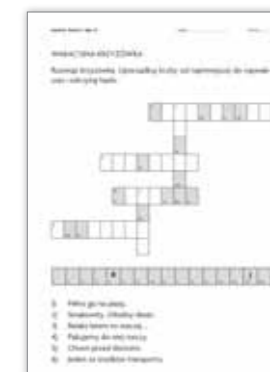
NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 92–93.

KARTA PRACY

karta pracy nr 71

ZASOBY:

SCHOLARIS: **FORMY WAKACYJNEGO WYPOCZYNKU, FORMY WAKACYJNEGO WYPOCZYNKU – KWADRAT LITEROWY, BEZPIECZNE WAKACJE, ZASADY BEZPIECZNEGO ZACHOWANIA, BEZPIECZNIE NAD WODĄ**

LITERATURA:

Szmidt K.J., Bonar J., (2000), *Żywioty. Lekcje twórczości w nauczaniu zintegrowanym. Książka dla nauczyciela*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna.

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

MOJE SKOJARZENIA

Dzieci tworzą skojarzenia do prezentowanych kolejno przez nauczyciela obrazków:

słońce – upał, żar, życie, ciepło, wiosna, lato, wakacje, gorąca kula, koło, radość, wypoczynek;

aparat – zdjęcia, wspomnienia, kartka, widok, obraz, okienko ze szkiełkiem, fotografia, wakacje;

plecak – wędrowka, torba, wakacje, marsz, nosidełko, napój, kanapka, walizka, szkoła, wycieczka, książki;

kapelusz – słońce, bal, plaża, wakacje;

samolot – podróż, lot, ptak, wakacje, wycieczka, przestworza, chmury, niebo, szybowanie, lądowanie, skrzydła, kosmos, wznoszenie, pojazd powietrzny, wyjazd, wakacje;

rower – wycieczka, rodzice, podróżowanie, przygoda, kółka, kierownica, zwiedzanie;

statek – woda, rzeka, morze, ocean, rejs, podróżowanie, burza, fale, ster, kotwica, wiosłowanie, wakacje, przygoda, ciepło, lato, pływanie, bezludna wyspa, piraci, port, marynarz, Szwecja;

okulary – kółko, drucik, szkiełka, morze, plaża, babcia, lupa.

Wakacyjna podróż – łączenie skojarzeń, wskazywanie różnych wersji, hasel – tematu zajęć. Nauczyciel proponuje dzieciom wspólne stworzenie hasła (tematyki) dla wszystkich podanych przez nie skojarzeń (wakacyjna podróż).

WAKACYJNY CZAS (praca z podręcznikiem)

Nauczyciel czyta dzieciom tekst wiersza Marcina Brykczyńskiego *Już wakacje*. Następnie dzieci w parach kolejno czytają na głos ten utwór, a następnie swobodnie rozmawiają o treści wiersza, dzielą się swoimi pomysłami dotyczącymi planów wakacyjnych. Uczniowie wybierają z utworu fragment, który najbardziej im się podoba. Uczą się go na pamięć, a recytują na forum klasy. Na koniec pracują z **kartą pracy nr 71**.

WYRUSZAMY W WAKACYJNĄ PODRÓŻ

Nauczyciel zaprasza wszystkich zgromadzonych do wspólnej podróży. Powadzi rozmowę z uczniami na temat jak przygotować się do podróży.

Dzieci siedząc w kręgu, każde dziecko dodaje jedno zdanie, tworząc logiczną całość opowiadania. Następnie nauczyciel odczytuje powstałą opowieść, a dzieci proponują tytuł historii. Następnie pakują do walizki dobre rady na wakacje, które zapisują przy pomocy markerów na paskach kartonu.

Siedząc w kręgu przesuwając walizkę po obwodzie koła losują dowolne hasło i odczytują na forum klasy. Rozmowa na temat ułożonych wakacyjnych rad.

Nauczyciel dokonuje podziału uczniów na kilka grup, w których uczestnicy zajęć będą przygotowywać plakaty z wakacyjnymi radami na arkuszach szarego papieru. Przyklejają już przygotowane przez siebie hasła oraz mogą dopisywać

nowe. Ozdabiają swój plakat i prezentują na forum klasy. Potem następuje omówienie plakatów, ich estetyki, poprawności językowej i wartości wychowawczych. Dzieci pod opieką nauczyciela rozwieszają przygotowane rady na przykład na korytarzu szkolnym.

MOJE WAKACJE BĘDĄ ...

Nauczyciel zawiesza w klasie planszę z nagłówkiem *Moje wakacje będą*. Dzieci podają odpowiednie przymiotniki i przysłówki opisujące wakacje oraz sposoby ich spędzenia przez nie na kartkach samoprzylepnych i umieszczają je na planszy. Następnie uczniowie odczytują wszystkie pomysły i wskazują najciekawsze. Układają i zapisują krótką wypowiedź o swoich wymarzonych wakacjach. Chętne dzieci odczytują swoje wypowiedzi.

WAKACYJNY PAMIĘTNIK

Każdy z uczniów z czystych kartek z bloku lub ksero tworzy pamiętnik, w którym będzie zapisywał swoje przygody, doświadczenia, opatrywał je rysunkami, pamiątkami, np. może to być bilet kolejki wąskotorowej, pocztówka znad morza, znalezione piórko.

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Jakie wakacyjne rady warto zapamiętać i dlaczego? Przygotowanie pocztówki z wakacji.

CO BY BYŁO, GDYBY NIE BYŁO WAKACJI?

Uczniowie, siedząc w kręgu, techniką rundki zastanawiają się nad postawionym im pytaniem.

GRY I ZABAWY SORTOWE

Przeciąganki

Drużyny ustaw w rzędach naprzeciwko siebie, najsilniejsi z drużyn stoją na przodzie zespołów. Pierwsi zawodnicy z przeciwnych drużyn chwytają się za ręce, pozostali stojący w rzędach obejmują w pasie kolegę stojącego z przodu. Na sygnał drużyny zaczynają się przeciągać, a wygrywa ten, któremu uda się przeciągnąć przeciwników za wyznaczoną linię. Zwycięża zespół, który więcej razy pokona przeciwnika.

Za łokcie

Dzieci stoją tyłem do siebie, ramiona mają złączone w łokciach. Usiłują przeciągnąć partnera na swoją stronę.

Klapy

Dzieci chwytają się tymi samymi, czyli np. lewymi lub prawymi ramionami, a drugimi usiłują klepnąć swojego partnera w udo.

Co nadaje smak potrawom?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- tworzy listę ważnych wydarzeń;
- relacjonuje ważne wydarzenia w klasie;
- przestrzega reguł gry;
- wykorzystuje zdobyte wiadomości w praktyce.

AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

- kształtujemy umiejętności tworzenia sytuacji sprzyjających pisaniu jako formie komunikowania się;
- rozwijamy zdolności wizualno-przestrzenne;
- opracowujemy gry z kalendarzem;
- tworzymy prezentacje, gry, collage, plakaty;
- udzielamy informacji zwrotnej koleżance i koledze.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

Nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 3. Część 4, s. 94–95.

LITERATURA:

<https://www.kizoa.com/>
<https://www.pizap.com/>
<http://www.toonytool.com/>
<https://learningapps.org/>
<https://www.canva.com/>

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

KALENDARZ

Rozmowa z uczniami o tym, jak minął rok szkolny.

Dzieci tworzą zespoły czteroosobowe. Każda grupa otrzymuje ten sam zestaw materiałów i będzie miała za zadanie ułożyć z ich wykorzystaniem jak najwięcej zadań, gier dla innych drużyn. Podczas konstruowania swoich pomysłów uczniowie mogą wykorzystywać wszystkie pomoce lub część z nich, np. zaznaczyć wszystkie dni tygodnia, które mają w swojej nazwie literę a. Kartka z kalendarza dotycząca lipca posłuży dzieciom za planszę do gry. Liczba wyrzucanych oczek na kostce wskaże, o ile pól będzie przemieszczać do przodu. Jeśli pionek zatrzyma się na dniu, w którym przypada święto lub niedziela, cofacie się o 5 pól do tyłu, itp.

Swoje pomysły i reguły gry uczniowie zapisują na kartce. Po ułożeniu zadań, gier, poleceń, przekazują je innej grupie lub prezentują swoje pomysły, a inne dzieci rozwiązują je.

WESOŁYM KROKIEM PRZEZ ROK SZKOLNY

Praca w pięciu zespołach. Każde dziecko zajmuje miejsce przy stoliku, gdzie czekają na nie różnorodne materiały związane z tematem zajęć. Na każdym stoliku są materiały do innego zadania/zainteresowania. Grupa wykonuje pracę tylko przy jednym stoliku.

Stolik nr 1: Uczniowie wybierają ze zdjęć leżących na stoliku te, które przedstawiają zatrzymane w kadrze chwile z wycieczek szkolnych. Umieszczają je na dużym kartonie, opi-

sują w dowolny sposób lub tworzą prezentację multimedialną (BIBLIOGRAFIA).

Stolik nr 2: Dzieci wybierają zdjęcia obrazujące uroczystości szkolne, klasowe. Umieszczają je na dużym kartonie, opisują w dowolny sposób lub tworzą ze zdjęć collage (BIBLIOGRAFIA).

Stolik nr 3: Uczestnicy zajęć wybierają spośród fotografii te, które przedstawiają działania uczniów podczas zajęć lekcyjnych. Zamieszczają je na dużym kartonie lub tworząc animację (BIBLIOGRAFIA).

Stolik nr 4: Uczniowie wybierają ze zdjęć leżących na stoliku te, które przedstawiają sukcesy uczniów. Umieszczają je na dużym kartonie, opisują w dowolny sposób lub plakat (BIBLIOGRAFIA).

Stolik nr 5: Dzieci wybierają ze zdjęć potrzebne im fotografie do stworzenia gry dydaktycznej w wersji analogowej lub komputerowej (BIBLIOGRAFIA).

Zespoły zawieszają swoje prace w miejscu wskazanym przez nauczyciela lub odtwarzają multimedia i po kolei prezentują swoje prace. Uczniowie dyskutują na temat swoich prac. Systematyzują zebrane informacje. Oceniają pracę w swoich grupach i podsumowują zajęcia, np. poprzez ćwiczenie z krążącym koszykiem pełnym pudełeczek po jajkach niespodziankach. W opakowaniach znajdują się pytania zapisane przez nauczyciela, dotyczące zajęć, wydarzeń z mijającego roku szkolnego, pierwszego etapu kształcenia. Dzieci, siedząc w kręgu, przy włączonej muzyce podają sobie w jej

rytm koszyk z niespodziankami-pytaniami. W momencie, gdy muzyka ucichnie dziecko, które ma koszyk w ręku losuje pytanie, czyta je i odpowiada. Gdy nie zna odpowiedzi, pomagają mu inne dzieci.

LISTA NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ

(praca z podręcznikiem)

Fotoreporter gazety lokalnej ma zrobić relację z życia jednej klasy w waszej szkole. Wybór padł na waszą klasę. Pomóżcie mu zorganizować sesję fotograficzną. Podzielcie się na pięć zespołów zadaniowych. Każdy zespół przygotuje jedno wydarzenie z życia waszego zespołu klasowego w tym roku szkolnego, które najbardziej utkwiło wam w pamięci, z materiałów przeznaczonych dla danej grupy zadaniowej. Obejrzyjcie wspólnie efekty waszej pracy – fotorelację, na pewno pan redaktor będzie wdzięczny za tak dużą pomoc. Uczniowie mogą też przygotować w grupach własne gazetki klasowe.

POŻEGNANIA

Koniec roku szkolnego w klasie trzeciej to pożegnanie pewnego etapu życia w społeczności szkolnej i uczniowskiej informacji zwrotnej. Nauczyciel przygotowuje kontur serca na białej kartce, przyczepia je uczniom na plecach czystą stroną na zewnątrz. Uczniowie wpisują jedno pozytywne zdanie na temat swoich koleżanek i kolegów na stronie niewidocznej dla innych osób. Będzie to miłą pamiątką na zakończenie

wspólnej nauki w klasach I–III oraz okazją do przeczytania, jak postrzegają ucznia inni koledzy i koleżanki z klasy.

GRY I ZABAWY SPORTOWE

Pociąg

Drużyny ustawiają się na linii startowej 4–6 metrów od siebie. Zawodnicy w drużynach stoją w rzędzie. Na przeciwko drużyn w odległości ok 15 metrów ustawia się chorągiewki będące jednocześnie półmetkiem wyścigu. Na sygnał prowadzącego pierwszy zawodnicy z drużyn biegną do półmetku, omijają chorągiewki i wracają z powrotem. Po powrocie do pierwszego zawodnika dołącza następny chwytając swojego poprzednika za biodra. Obaj biegną do półmetku i z powrotem. Gdy wrócą, dołącza do nich trzeci zawodnik itp. Gra się kończy, kiedy cała drużyna złączona w „pociąg” ominie półmetek i przekroczy linię startu. Wygrywa drużyna, która wykona zadanie najszybciej.

Szybko na zwolnione miejsce

Zawodnicy ustawiają się na obwodzie koła twarzami do środka, jeden pozostaje na zewnątrz. Porusza się po obwodzie koła i w dowolnym momencie dotyka dłonią zawodnika wyznaczając go do wyścigu. Wyścig odbywa się w przeciwnych kierunkach, z tym, że zawodnik, który wyznaczał do wyścigu biegnie w kierunku przeciwnym niż poruszał się do momentu dotknięcia. W czasie mijania się zawodników uczniowie podają sobie ręce i wykonują przysiad. Następnie zawodnicy biegną na wolne miejsce na obwodzie koła.

BIBLIOGRAFIA

Bondarowicz M., (1983), *Zabawy i gry ruchowe. Podstawy metodyczne*. Warszawa: AWF.

Brzechwa J., (1988), *Brzechwa dzieciom*, Warszawa: Nasza Księgarnia.

Częścikowa A., Częścik J., (2003), *Gramatyka co z głowy nie umyka*, Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia.

Gawdzik W., (2003), *Ortografia na wesoło i na serio*, Warszawa: Wydawnictwo Oświata.

Hecker J., (2010), *Przyroda to przygoda. Eksperymenty małego naukowca*, Kielce: Wydawnictwo Jedność.

Jąder M., (2009), *Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi*, Kraków: Wydawnictwo Impuls.

Kosiarek T., Fechner-Sędzicka I., Ochmańska B., (2012), *Jak rozwijać zdolności i indywidualizować pracę na lekcji? Poradnik dla nauczycieli klas I–III*, Warszawa: DIDASKO S.J.

Mizielińska Al., Mizieliński D., (2012), *Mapy*, Warszawa: Wydawnictwo Dwie Siostry.

Ochmańska B. /red./, (2014), *Twórcze zajęcia i zabawy w klasach I–III. Podróże*, Warszawa: Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza Sp. z o.o.

Płóciennik E., Dobrakowska A., (2009), *Zabawy z wyobraźnią*, Łódź: Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi.

Słodownik-Rycaj E., (2001), *Gry i zabawy językowe: jak pomagać dziecku w przyswajaniu języka*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Szmidt K.J., (2008), *Trening kreatywności. Podręcznik dla pedagogów, psychologów i trenerów grupowych*, Gliwice: Helion.

Szmidt K.J., Bonar J., (2000), *Żywioty. Lekcje twórczości w nauczaniu zintegrowanym, Książka dla nauczyciela*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna.

Trześniowski R., (1995), *Zabawy i gry i ruchowe*. Warszawa: WSiP.

Zacheja A., (2016), *Eksperymenty dla ciekawskich cz. 2*, Warszawa: Wydawnictwo Zielona Sowa sp. z o.o.

PUBLIKACJE I APLIKACJE INTERNETOWE

<https://www.canva.com/> – proste oprogramowanie do tworzenia grafiki, np. plakatów.

Program *Google Earth* umożliwia przeniesienie się do dowolnego miejsca i wyświetlanie zdjęć satelitarnych, map, ukształtowania terenu, budynków 3D. <https://www.google.pl/intl/pl/earth/>

Online movie maker and video editor – aplikacja umożliwiająca tworzenie filmów i pokazów slajdów z fotografii, zob. <http://www.kizoa.com/>

learningapps.org – aplikacja wspierająca proces uczenia się i nauczania za pomocą małych interaktywnych modułów, zob. <https://learningapps.org/>

<https://www.pizap.com/cnline> edytor zdjęć umożliwiający edycję zdjęć, dodawanie tekstu, tworzenie kolaży.

[storyjumper.com](http://www.storyjumper.com/) – aplikacja umożliwiająca tworzenie książeczek online, zob. <http://www.storyjumper.com/>

<http://www.toonytool.com/> darmowy ekspres online do tworzenia komiksów, kreskówek i memów w internecie.

Internetowa encyklopedia <http://pl.wikipedia.org/>

Słownik języka polskiego <http://sjp.pl/>

Internetowe narzędzie do tworzenia animowanych postaci www.voki.com